

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Loppuraportti

Hankepäällikkö: Mette Kontio

SISÄLLYSLUETTELO

1	Tulokset ja vaikuttavuus	4
1.1	Tausta	4
1.2	Tavoitteet ja tulokset	5
1.3	Arviointi, hyödyt ja vaikuttavuus	7
2	Toteutus	7
2.1	Yleiskuva	7
2.2	Aikataulun toteutuminen	8
2.3	Toteutuneet kustannukset- ja resurssit	9
2.4	Riskit	12
3	Perhekeskustoimintamalli	13
3.1	Tavoite 1: Luodaan yhteinen perhekeskustoimintamalli pääkaupunkiseudulle	14
3.2	Tavoite 2: Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen kaikissa palveluissa	17
3.3	Tavoite 3: Sovinnollisen yhteisvanhemmuuden tuen kehittäminen eron jälkeen osana perhekeskustoimintaa ja eroperheiden palveluita sekä eropalveluiden saatavuuden parantaminen.	18
3.4	Tavoite 4: Näyttöön perustuvien käytäntöjen hyödyntämisen vahvistaminen varhaisen tuen ja hoidon alueella.	19
3.5	Tavoite 5: Perhekeskusmalli, johon integroidaan maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja perheiden palvelut ja jossa huomioidaan myös heidän palvelutarpeensa.	19
3.6	Jatkokehittäminen	20
4	Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukena	22
4.1	Toimenpiteet ja niiden toteutuminen	22
4.2	Toimenpide 1: Yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintamallien kehittäminen	23
4.3	Toimenpide 2: Yksilökohtaisen opiskeluhuollon toimintamallien kehittäminen	23
4.4	Toimenpide 3: Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten erityistarpeiden huomioiminen	25
4.5	Toimenpiteet 4 ja 5: Integratiivisen työn kehittäminen	26
4.6	Toimenpide 6: Systemaattinen malli asiakaspalautteen ja asiakashyödyn mittaamiseen	28
4.7	Toimenpide 7: Lasten, nuorten ja vanhempien osallistumistapojen suunnittelu ja vakiinnuttaminen	29
4.8	Digitaalisten mahdollisuuksien hyödyntäminen opiskeluhuollossa	30
4.9	Ruotsinkielisten lasten ja perheiden palveluiden kehittäminen	30
5	Erityis- ja vaativimman tason kehittäminen	32
5.1	Integratiivisten toimintamallien kehittäminen yhdessä perustason palveluiden kanssa	33
5.2	Lastensuojelun kehittäminen	38
5.3	Osaamis- ja tukikeskuksen suunnittelu	40

5.4	<i>Kompetensutvecklande nätverksarbete och stöd för svenskspråkig utveckling</i>	42
6	Opit ja palautteet	44
7	Jälkiarviointi ja jatkotoimet	47
8	Dokumentointi	48
	Liitteet	49

Yhteenveto

Lapsen paras – yhdessä enemmän oli osa Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa, Lapea. Kyseessä oli pääkaupunkiseudun osahanke. Hankkeeseen kuului kolme kehittämiskokonaisuutta: perhekeskustoimintamallin kehittäminen; varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena sekä erityis- ja vaativimman tason kehittäminen. Hankkeessa oli yhteensä 11 tavoitetta ja 37 toimenpidettä.

Lapsen paras – yhdessä enemmän – hankkeella oli 15 toteuttajaorganisaatiota. Hanketyöntekijöitä työskenteli hankkeessa 20 htv ja valtionavustusbudjetti oli 2,9 miljoonaa euroa. Sekä hankkeen toteuttajat että sidosryhmät pitivät hankekautta liian lyhyenä verrattuna laajoihin tavoitteisiin. Myös hankeorganisaatiota pidettiin monimutkaisena ja epäselvänä. Hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet saavutettiin kokonaisuudessaan hankeaikana, vaikka työskentely viivästyi pääasiassa rekrytointien vuoksi. Hankkeen lopussa pyrittiin varmistamaan kuntien sitoutuminen juurruttamistyöhön ja maakunnallisen yhteistyön rakenteet so-so-te-yhdyspinnoilla.

1 Tulokset ja vaikuttavuus

1.1 Tausta

Lapsen paras – yhdessä enemmän – hanke on osa Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa (Lape). Hanke koostuu kolmesta kehittämiskokonaisuudesta:

1. Perhekeskustoimintamalli

Kehittämiskokonaisuuden tavoitteena oli luoda pääkaupunkiseudulle perhekeskustoimintamalli ja lisätä peruspalveluiden välistä yhteistyötä tukemalla kuntien nykyistä perhekeskustoimintaa. Perhekeskus verkostoi lapsille ja perheille tarkoitettuja julkisia sosiaali-, terveys- ja kasvatustalouden palveluita, järjestöjen ja seurakuntien palveluita ja vapaaehtoisten toimijoiden palveluita. Tavoitteena oli avata perhekeskuksiin avoimia kohtaamispaikkoja, joissa tarjotaan matalan kynnyksen palveluja.

Lisäksi kehittämiskokonaisuudessa kehitettiin parisuhteen ja vanhemmuuden varhaisen tuen ja hoidon palveluita ja lisättiin näyttöön perustuvien menetelmien osaamista. Kehittämistyössä otettiin erityisesti huomioon eropalvelut ja maahanmuuttajataustaiset perheet.

2. Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena

Kehittämiskokonaisuudessa vahvistettiin varhaiskasvatuksen, koulujen ja oppilaitosten roolia lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisessä. Kehittäminen painottui opiskeluhoitoon jatkumona esiopetuksesta toiselle asteelle. Kehittämisen tavoitteena oli yhdenmukaiset ja laadukkaat opiskeluhoitojen toimintatavat. Yhdessä perhekeskuskehittämisen ja erityis- ja vaativimman tason kanssa luotiin lasten ja perheiden näkökulmasta eheää palvelupolun, jossa palvelut integroituvat yhteen ja ovat helposti saatavissa.

Kehittämiseen kutsuttiin mukaan esiopetusyksiköitä, peruskouluja ja toisen asteen oppilaitoksia osakokonaisuuteen osallistuvista hankekunnista (Espoo, Helsinki, Vantaa, Kirkkonummi, Kaunainen). Alussa kehittämisyksiköille (57) tehtiin kysely, jolla kartoitettiin opiskeluhoitojen nykytilaa ja kehittämistarpeita. Kyselyyn vastasi 40 kehittämisyksikköä (vastausprosentti 71). Kyselyn vastausten perusteella kehittämisestä fokuksia otettiin niihin opiskeluhoitojen toimintamalleihin, joihin toivottiin kehittämistä. Kehittämisen tavoitteena oli tasalaatuiset ja yhdenmukaiset opiskeluhoitojen toimintatavat.

3. Erityis- ja vaativimman tason kehittäminen

Kehittämiskokonaisuuden tavoitteena oli uudistaa erityis- ja vaativimman tason palvelut kokonaisuudeksi, jossa toteutuvat lapsi- ja perhelähtöiset, saatavuudeltaan ja laadultaan yhdenvertaiset palvelut. Muutostyössä huomioidiin sote- ja maakuntauudistus ja samalla uudistettiin palveluiden ohjausta ja johtamista sekä luotiin työskentelytapoja, jotka perustuvat tutkimustietoon ja hyvin suunniteltuihin integroituihin toimintamalleihin.

Tavoitteena oli luoda pääkaupunkiseudulle yhteinen monitoimijainen arviointi- ja työskentelymalli ja lisätä integratiivisia työmuotoja: erityispalveluiden konsultaatiota, jalkautuvaa työtä sekä verkostotyötä. Lastensuojelun kehittämistyössä pilotoitiin kansallisia malleja ja esimerkiksi suunniteltiin perhehoidon järjestämisen toimintamalli.

Pääkaupunkiseudun hankkeeseen kuului myös monialaisen Osaamis- ja tukikeskuksen suunnitteleminen Etelä-Suomen yhteistyöalueelle.

Kehittämiskokonaisuuksien työskentely ja tulokset esitellään tarkemmin luvussa 3-5.

Hankkeen hallinnoijana toimii Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca ja osatoteuttajina Espoo, Helsinki, HUS HYKS Psykiatria, Kauniainen, Kirkkonummi, Kerava ja Vantaa, järjestöistä FSKC, Nice Hearts ry., HelsinkiMissio ry., Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Uudenmaan piiri ry, Pelastakaa Lapset ry, sekä oppilaitoksista Diak ja Laurea ammattikorkeakoulut. Toteuttajat ovat sitoutuneet eri osakokonaisuuksiin alla olevan taulukon mukaisesti. Erikseen toteuttajien kanssa on sovittu, että Espoon kaupungilla on erillisvastuu Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos- osakokonaisuudesta ja Vantaan kaupungilla Perhekeskus- osakokonaisuudesta. Helsingin kaupungilla on koordinaatiovastuu Erityis- ja vaativimman tason osakokonaisuudesta sosiaalihuollon osalta ja HUS kuntayhtymällä on koordinaatiovastuu Erityis- ja vaativimman tason osakokonaisuudesta terveydenhuollon osalta. Oppilaitokset ja järjestötoteuttajat sitoutuvat toimimaan hankkeessa oman aiesopimuksensa mukaisesti.

Taulukko 1. Kuntien sitoutuminen kehittämiskokonaisuuksiin.

	Perhekeskus- toimintamalli	Varhaiskasvatus ja koulu lapsen hyvinvoinnin tukena	Erityistason ja vaativamman tason palveluiden kehittäminen
Espoo	x	x	x
Helsinki	x	x	x
Kauniainen	x		X
Kerava	x		x
Kirkkonummi		x	x
Vantaa	x	x	x

1.2 Tavoitteet ja tulokset

Lapsen paras - yhdessä enemmän - hankkeen päämääränä on edistää Lape-muutosohjelman tavoitteita

- Sovittamalla alueensa kunnissa kaikki lasten, nuorten ja perheiden palvelut yhteen lapsi- ja perhelähtöisiksi palveluiksi.
- Siirtämällä painopistettä korjaavista palveluista kaikille yhteisiin ja ennaltaehkäiseviin palveluihin sekä varhaiseen tukeen ja hoitoon.
- Luomalla pääkaupunkiseudulle (maakuntataso huomioiden) toimivat rakenteet ja sopimuskäytännöt järjestöjen ja seurakuntien kanssa tehtävälle yhteistyölle.

Hankkeen päämäärät toteutuivat seuraavasti:

Lapsi- ja perhepalveluiden yhteensovittamista edistettiin pääkaupunkiseudulla horisontaalista ja vertikaalista integraatiota lisäävillä toimintamalleilla.

Hankkeessa

- Luotiin opiskeluhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyössä toimintamalli koulupoissaolojen tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen
- Kehitettiin nuorten geneerinen mielenterveysinstrumentti perus- ja erityistason käyttöön
- Aloitettiin perustasolla toteutettavan IPC-menetelmän levittäminen pääkaupunkiseudulla ja valtakunnallisesti erityis- ja vaativan tason toimesta
- Kuvattiin vakavasti sairaan lapsen psykososiaalisen tuen malli ja oppimisen ja kehityksen pulmat toimintamalli
- Kehitettiin lasten mielenterveyspalveluita esimerkkinä koulupudokkuuden ennaltaehkäisy
- Luotiin pääkaupunkiseudulle yhteinen monitoimijainen arvioinnin ja työskentelyn malli, tehtiin ehdotus vastuutyöntekijämallista sekä laadittiin monitoimijaisen yhteistyön pelisäännöt.
- Luotiin yhteistyösopimukset monen erityispalvelun (esim. lastensuojelu, psykiatria, vammaistyö) yhteisasiakkuuksiin.
- Luotiin ehdotukset lastensuojelun sijaishuoltoon perhehoidon, asiakasohjauksen, laitoshoidon ja valvonnan järjestämiseksi ja organisoimiseksi.

Hankkeessa siirrettiin painopistettä varhaisiin ja kaikille yhteisiin palveluihin

- Kuvaamalla integratiiviset, konsultoivat ja jalkautuvat työn mallit
- Avaamalla Eron ensiapupisteitä
- Järjestämällä avoimia kohtaamispaikkoja perhekeskusten yhteyteen
- Kokeilemalla opiskeluhuollossa 7-luokkalaisten hyvinvointikeskusteluja,
- Luomalla maahanmuuttajahuoltajien tehostettujen tapaamisten toimintamalli
- Luomalla arviointimallin kuraattorin ja koulupsykologin käyntien hyödyille.

Hankkeessa luotiin järjestöyhteistyön koordinaatiomalli.

Tarkemmin näitä toimenpiteitä esitellään luvussa 3-5 osana kehittämiskokonaisuuksien tuloksia.

Päätavoitteiden lisäksi hankesuunnitelman mukaisesti kehittämistyössä on kiinnitetty erityistä huomiota eroauttamiseen sekä maahanmuuttaja- ja turvapaikanhakijaperheiden ja lasten palveluihin. Eroauttamisen palvelut on koottu liitteessä 1. Maahanmuuttajataustaisen perheiden kanssa toimiville koottiin suosituksia ([linkki](#)) (ks. tarkemmin sivu 24), jotka muokattiin myös konkreettisen ja helppokäyttöisen työkalun muotoon (kuva 1.). **Diakonia-ammattikorkeakoulun toteutti Monikulttuurisen työn verkkokurssi**, jonka kohderyhmänä ovat lapsi- ja perhepalveluiden toimijat. Sen tavoitteina on lisätä osaamista eri kulttuuritaustaisten lasten, nuorten ja heidän perheittensä kohtaamisessa, valaa rohkeutta kohtaamiseen ja kysymiseen sekä kannustaa yhteistyöhön eri toimijoiden välillä. Hankkeen toimijat levittivät kurssia verkostoilleen pilotoitavaksi keväällä 2018, ja Diak muokkasi kurssia palautteen perusteella. Kurssi on ollut tarjolla ilmaiseksi hankkeen kautta myös syksyllä 2018.

Valtionavustuksen myöntämispäätöksen mukaisesti hankkeessa luotiin digitaalisen kokonaisarkkitehtuurin kuvaus. Hankkeessa järjestettiin 20.9.2017 sähköisten palveluiden ja järjestelmien info -päivä, jossa esittäytyi Apotti, Kanta, UNA, ODA ja Kyky-tori. Hankkeessa tehtiin tiivistä yhteistyötä Apotin ja Terveyskylän kanssa ja koottiin erillinen sähköisten palvelujen suunnitelma, joka on toimitettu sekä Uudenmaan maakunnan ICT-valmistelijoille että sotevalmistelijoille (liite 2).

Pääsääntöisesti hanke saavutti tavoitteensa hankesuunnitelman mukaisesti ja sen kuvaamassa laajuudessa. Tarkemmin hankkeen tulokset ja mittarit esitetään luvussa 3-5.

1.3 Arviointi, hyödyt ja vaikuttavuus

Kaikki hankkeen pilotti ja kokeilut arviointiin tekemällä asiakas- ja ammattilaiskyselyt (liitteet 3 ja 4).

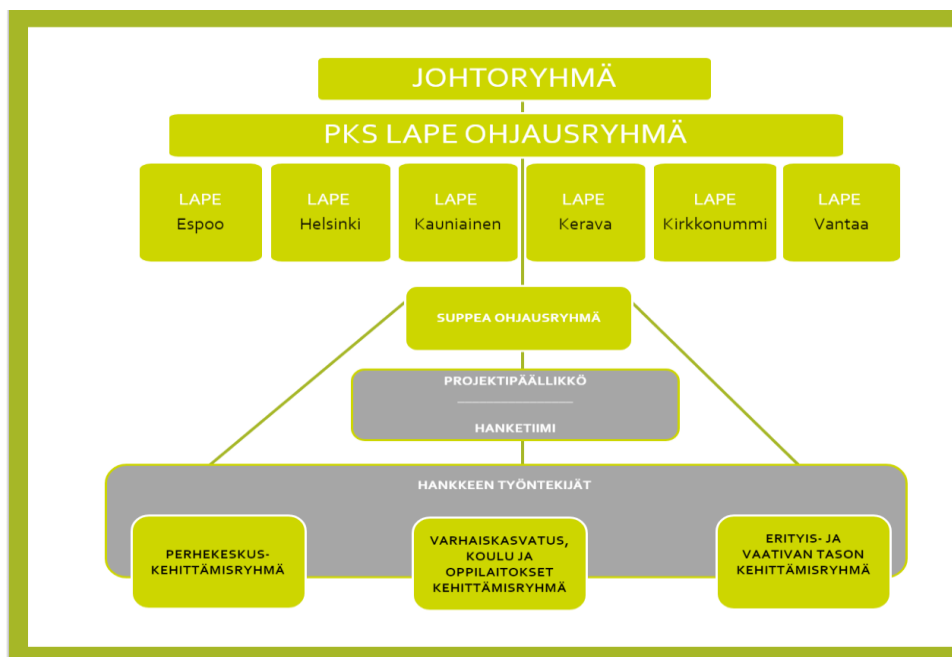
Koska hankeaika oli niin lyhyt, kokeiluiden vaikuttavuuden mittaaminen muodostui mahdottomaksi. Toimintamallien käytöstä syntyvä asiakashyöty näkyy vasta pidemmän ajan kuluttua. Hankkeessa valittiin kullekin kehittämiskokonaisuudelle ne indikaattorit, jotka jatkossa soveltuisivat parhaiten toiminnan vaikuttavuuden ja/tai asiakashyödyn mittaamiseen (liite 5).

2 Toteutus

2.1 Yleiskuva

Hankkeen johtoryhmänä toimi Pääkaupunkiseudun PKS Sister johtoryhmä/verkosto. Hankkeelle perustettiin laaja ohjausryhmä ja tämän laajuuden vuoksi suppea ohjausryhmä, jolle luovutettiin operatiivinen päätäntävalta hankkeessa. Lisäksi kutakin kehittämiskokonaisuutta ohjasi kehittäjäryhmä. Kunnallisten Lape-ryhmien tehtävänä oli edistää hankkeen toimeenpanoa ja siitä tiedottamista kunnissa sekä osaltaan osallistua hankkeen arviointiin. Hankeorganisaatiossa projektipäällikön tukena toimi hanketiimi.

Hankkeen johtorakenne ja päätöksentekomalli muodostuivat verrattain monimutkaiseksi. Päätöksenteon asemointi ja asioiden juoksuttaminen tuottivat ajoittain harmaita hiuksia ja tehottomuutta. Toisaalta hankkeen ja maakunnan laajuuden vuoksi oli täysin välttämätöntä, että kaikki kunnat ja oleelliset organisaatiot osallistuvat hankkeen ohjaukseen ja yhteiseen päätöksentekoon.

Kuva 1. Hankkeen johtamisrakenne

Hankesuunnitelman mukaisesti hankkeessa tehtiin: viestintäsuunnitelma (liite 6), arviointisuunnitelma (liite 7), koulutussuunnitelma, osallisuussuunnitelma (liite 8) ja juurruttamissuunnitelma (liite 9).

2.2 Aikataulun toteutuminen

Hankesuunnitelman mukainen aikataulu näkyy kuvassa 2. Projektipäällikkö aloitti kokopäiväisesti vasta kesäkuussa 2017. Rekrytoinnit myöhästyivät myös erityis- ja vaativimman tason kehittämiskokonaisuudessa muutaman kuukauden sekä opiskeluhoillon ja perhekeskus-kehittämiskokonaisuuksissa puolisen vuotta. Tämä aiheutti paitsi viivästymistä, myös epätahtisuutta hankkeen toteuttamiseen. Kehittämisen- ja työryhmien muodostaminen viivästy. Työskentelyvaiheeseen päästiin kesän 2017 jälkeen. Perhekeskus-kehittämiskokonaisuudessa koordinaattori vaihtui kahdesti. Työskentelysuunnitelmat valmistuivat lopullisesti kevään 2018 aikana ja pilotit ja kokeilut aloitettiin pääosin loppukeväästä 2018. Näin ollen työskentelyvaihe lyheni huomattavasti suunnittelusta ja asiakashyödyn ja vaikuttavuuden arviointi muodostui vaikeaksi. Aikataulu kuitenkin kurottiin umpeen siten, että kesän 2018 jälkeen oltiin viimein täysin aikataulussa. Maakuntavalmistelu epävarmuus ja monet käänteet osaltaan vaikeuttivat aikataulun ja työskentelyn toteuttamista hankesuunnitelmassa kuvatulla tavalla.

Työryhmien työ aikataulutettiin päättyväksi ja raportoinnit tehtiin marraskuuhun 2018 mennessä. Tämä toteutui suunnitellusti. Päätöstapahtuma pidettiin 20.11.2018. Hankkeen loppuraportti valmistui marraskuun loppuun mennessä.

Kuva 2. Hankkeen suunniteltu aikataulu.

2.3 Toteutuneet kustannukset- ja resurssit

Työmäärät ja tehtävien tekijät

Hankesuunnitelmassa resursoitiin hankkeelle 17 henkilötyövuotta alla olevan taulukon mukaisesti. Hankkeen laajuus ja tiukka aikataulu vaativat enemmän henkilöresurssia kuin hankesuunnitelman kirjoittamisen aikana oltiin arvioitu.

Taulukko 2. Suunnitellut henkilötyövuodet

	Perhekeskus	Opiskeluhoolto	Erityis- ja vaativin tason	Yhteiset resurssi	Yhteensä
Espoo	0,5	2	0,5		3
Helsinki	1,5	0,5	3		5
Kauniainen		0,25	0,25		0,5
Kerava	0,5				0,5
Kirkkonummi		0,5	0,5		0,5
Vantaa	2	0,5	0,5		3
HUS Socca			0,5	1,5	2
HUS Psykiatria			2		2
FSKC			0,5		0,5
Yhteensä	4,5	3,75	7,75	1,5	17,5

Hankkeessa palkattiin suunnitelmasta poiketen moniin organisaatioihin lisäresurssia (taulukko 3).

Taulukko 3. Toteutuneet henkilötövuodet

	Perhekeskus	Opiskeluhoolto	Erityis- ja vaativin tason	Yhteiset resurssi	Yhteensä
Espoo	1	2	0,5		3,5
Helsinki	2	0,5	3		5,5
Kauniainen		0,25	0,25		0,5
Kerava	0,5				0,5
Kirkkonummi	0,5	0,5			1
Vantaa	2	0,5	0,5		3
HUS Socca			1	2	3
HUS Psykiatria			2		2
FSKC			0,5		0,5
Yhteensä	5	3,75	8,25	2	20

Hankkeen toteuttajien käyttämät henkilöresurssit näkyvät seuraavissa taulukoissa.

Taulukko 4: Resurssien todellinen käyttö

Espoo

Resurssi tai resurssiryhmä (Rooli / vastuu)	Suunnitellut henkilötövuodet	Toteutuneet henkilötövuodet
Kehittämiskoordinaattori (opiskeluhoolto)	24	10,5
Kehittämissuunnittelija (opiskeluhoolto)	24	13
Kehittämissuunnittelija (perhekeskus)	12	14
Kehittämissuunnittelija (erityis- ja vaativin taso)		6,61
Yhteensä:	60	44,11

Helsinki

Resurssi tai resurssiryhmä (Rooli / vastuu)	Suunnitellut henkilötövuodet	Toteutuneet henkilötövuodet
Kehittämiskoordinaattori (erityis- ja vaativin taso)	24	21
Kehittämissuunnittelija (erityis- ja vaativin taso)	48	40
Kehittämissuunnittelija (perhekeskus)	36	40
Kehittämissuunnittelija (opiskeluhoolto)	12	8
Yhteensä:	120	109

Kauniainen

Resurssi tai resurssiryhmä (Rooli / vastuu)	Suunnitellut henkilötövuodet	Toteutuneet henkilötövuodet
Kehittämissuunnittelija	15	15
Yhteensä:	15	15

Kerava

Resurssi tai resurssiryhmä (Rooli / vastuu)	Suunnitellut henkilötyökuukaudet	Toteutuneet henkilötyökuukaudet
Kehittämissuunnittelija	24	21
Yhteensä:	24	21

Kirkkonummi

Resurssi tai resurssiryhmä (Rooli / vastuu)	Suunnitellut henkilötyökuukaudet	Toteutuneet henkilötyökuukaudet
Kehittämissuunnittelija	19,2	20,1
Yhteensä:	19,2	20,1

Vantaa

Resurssi tai resurssiryhmä (Rooli / vastuu)	Suunnitellut henkilötyökuukaudet	Toteutuneet henkilötyökuukaudet
Kehittämiskoordinaattori (perhekeskus)	24	17
Kehittämissuunnittelija (perhekeskus)	24	18
Kehittämissuunnittelija (opiskeluhoito)	12	9
Kehittämissuunnittelija (erityinen ja vaativa taso)	12	9
Kehittämissuunnittelija (perhekeskus)	0	3
Yhteensä:	72	56

HUS Socca

Resurssi tai resurssiryhmä (Rooli / vastuu)	Suunnitellut henkilötyökuukaudet	Toteutuneet henkilötyökuukaudet
Projektipäällikkö	24	20
Tutkimuskoordinaattori (työpanoksen siirto)	12	12
Kehittämispäällikkö	12	12
Taloussihteeri	12	9
Viestintäsuunnittelija	0	5,5
Yhteensä:	60	58,5

HUS Psykiatria

Resurssi tai resurssiryhmä (Rooli / vastuu)	Suunnitellut henkilötyökuukaudet	Toteutuneet henkilötyökuukaudet
Kehittämiskoordinaattori	24	21,5
Kehittämissuunnittelija	24	17
Kehittämissuunnittelija	0	7
Yhteensä:	48	45,5

FSKC

Resurssi tai resurssiryhmä (Rooli / vastuu)	Suunnitellut henkilötyökuukaudet	Toteutuneet henkilötyökuukaudet
Kehittämissuunnittelija	8	8
Yhteensä:	8	8

2.3.1 Budjetti ja kustannukset

Hankkeen arvioidut ja todelliset kustannukset näkyvät taulukoissa 5 ja 6. Kunkin toteuttajan toteutuneet ja arvioidut budjetit ja toteutuneet kustannukset ovat liitteessä 10.

Taulukot 5 ja 6. Hankkeen arvioidut budjetit ja toteutuneet kustannukset.

	Budjetti	Toteutunut
Oman henkilöstön henkilötyöpäivien kustannukset	2 582 300€	2 388 778€
Ulkopuoliset henkilötyöpäiväkustannukset (esim. konsulttikustannukset)		
Yhteensä:	2 582 300€	2 388 778€

	Budjetti	Toteutunut
Investoinnit	0 EUR	0 EUR
Muut ulkoiset kustannukset	325 250€	329 469€
Yhteensä:	325 250€	329 469€

2.4 Riskit

Riskejä arvioitiin hankkeessa riskikyselyllä, joka toteutettiin kaksi kertaa; lokakuussa 2017 ja kesäkuussa 2018 (liitteet 11 ja 12). Hankkeen riskeiksi tunnistettiin esimerkiksi

- Kireä aikataulu
- Tehtävien runsaus ja epäselvyys, aikaa kuluu liikaa sihteerin töihin
- Kuntien johdon sitouttaminen
- Monimutkainen hankejohtorakenne
- Muutosten siirtyminen asiakasrajapintaan

Hankkeen tehtävien laajuus aiheutti tarvetta lisäresursseihin ja tämän seurauksena hankkeeseen rekrytoitiin enemmän hanketyöntekijöitä. Hankejohdon monimutkaisuus oli suurelta osin seurausta alueen laajuudesta ja siitä johtorakenteesta, joka oli valtionavustuksen edellytyksenä. Monimutkainen ja -kerroksinen hankeorganisaatio aiheutti sen, että kehittämiskoordinaattorit joutuivat esittelemään hankkeen tilannetta, suunnitelmia ja tuloksia hyvin monelle ohjaavalle ryhmälle. Monimutkainen johtorakenne aiheutti myös epäselvyyttä päätöksentekoon ja asioiden juoksuttamiseen.

Aikataulun tiukkuus aiheutti sen, että pilotit ja kokeilut jäivät lyhyeksi ja toisaalta uusien toimintamallien juurtumista ja siirtymistä osaksi perustyötä taysin pystytty hankekautena varmistamaan. Kuntien johtoa pyrittiin kuitenkin osana riskien hallintaa mahdollisimman hyvin tiedottamaan ja sitouttamaan jatkoimplementaation tukemiseen.

3 Perhekeskustoimintamalli

Tulokset ja vaikuttavuus: Toimenpiteet toteutuivat suunnitelmien mukaan. Ehdotus Uudenmaan perhekeskusmallista valmistui. Perhekeskustoiminnan arvioidaan siirtävän palvelujen painopistettä ennaltaehkäiseviin palveluihin, nopeuttavan avunsaantia ja helpottavan asiakkaiden ohjautuvuutta oikea-aikaisesti sekä tarpeen mukaisesti. Toiminnan vaikuttavuutta voidaan arvioida myöhemmin, kun perhekeskustoiminta on käynnistynyt laajamittaisemmin (liite 5).
Toteutus: Kehittämiskokonaisuuden toimenpiteiden toteuttamiseksi perustettiin viisi temaattista työryhmää sekä myöhemmin pienempiä työryhmiä esim. palvelukuvausten työstämiseen. Työmuotoina oli vertaisarviointi (benchmarking), työpajat ja yhteiskehittäminen. Kehittämiskokonaisuus toimi tiiviissä yhteistyössä muu Uudenmaan Lape-hankkeen kanssa sekä useiden järjestöjen kanssa. Aikataulu viivästyi rekrytointien osalta, mikä esimerkiksi lyhensi kokeilujen aikaa, mutta arviointiin ja raportointiin päästiin aikataulussa ja kaikki toimenpiteet saatiin toteutettua.
Vastuhenkilö ja organisaatio: Suvi Nurminen, kehittämissuunnittelija (Vantaa) 1.6.2017-31.5.2018, kehittämiskoordinaattori (Vantaa) 1.6.2018-31.12.2018 Minna Lahdensivu, kehittämissuunnittelija (Vantaa) 26.2.2018-31.12.2018 Inkeri Pöllänen, kehittämissuunnittelija (Helsinki) 50 % 4.9-31.12.2017, 100 % 1.1-31.12.2018 Kirsi Otronen, kehittämissuunnittelija (Helsinki) Elina Palojärvi, kehittämissuunnittelija (Espoo) 50 % 1.5.2017-31.12.2017, 100% 1.1.2018-30.11.2018 Petra Korkiakoski, kehittämissuunnittelija (Kirkkonummi) 50 % 25.9-31.12.2018 Riina Hell, kehittämissuunnittelija 50 % (Kerava) 1.6.2017-31.10.2017 ja 22.8.2018-31.12.2018 Heli Hämäläinen, kehittämissuunnittelija 50 % (Kerava) 1.11.2017-21.8.2018 Sanna Nieminen, kehittämissuunnittelija (Helsinki) 25.9.2017-31.1.2018 Minna Asplund, kehittämiskoordinaattori (Vantaa) 1.6.2017-31.7.2017 Piritta Malinen, kehittämiskoordinaattori (Vantaa) 23.8.2017-31.5.2018
Kustannukset: Kustannusten ja budjetin hallinnointi ei ollut kehittämiskokonaisuuskohtaista vaan kullakin toteuttajalla (esim. kunnalla) oli omat budjettinsa, joiden toteutumista seurattiin.
Loppuraportti: Uudenmaan perhekeskusmalli hankkeen nettisivuilla

Perhekeskus-kehittämiskokonaisuudella oli määritelty viisi erillistavoitetta:

- Luodaan yhteinen perhekeskusmalli pääkaupunkiseudulle
- Vanhemmuuden ja parisuhteen tukea vahvistetaan kaikissa palveluissa
- Kehitetään sovinnollisen yhteisvanhemmuuden tukea eron jälkeen osana perhekeskustoimintaa ja eroperheiden palveluita. Parannetaan eropalveluiden saatavuutta
- Vahvistetaan näyttöön perustuvien käytäntöjen hyödyntämistä varhaisen tuen ja hoidon alueella sekä
- Kehitetään perhekeskusmallia, johon integroidaan maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja perheiden palvelut ja jossa huomioidaan myös heidän palvelutarpeensa.

Seuraavassa esitellään tavoitteiden ja tarkempien toimenpiteiden toteutuminen hankeaikana. Hankkeessa kehitettiin toimintamalleja, joilla varmistettiin palveluiden laatua ja yhdenvertaista saatavuutta. Kehittämistyössä hyödynnettiin valtakunnallisia mallinnuksia mm. perhekeskustoimintamallin kehittämisessä pitämällä asiakaslähtöiset integroidut palvelut ja uudet toimintamallit keskiössä. Perhekeskusmallin kehittämisessä huomioitiin se, että palvelukokonaisuudet ja toiminta ovat niitä tarvitsevien saatavilla yhdenvertaisesti ja yhteneväisin menetelmin koko maakunnassa. Kaikki Lapsen paras -yhdessä enemmän -hankkeen perhekeskukselle osoitetut osatavoitteet ja sisällölliset toimenpiteet on sisällytetty Uudenmaan Perhekeskustoimintamalli-raporttiin. **Kehittämiskokonaisuudessa toteutettujen pilottien ja kokeilujen ja toimintamallien tarkemmat sisällöt löytyvät [verkkosivuilta](#).**

3.1 Tavoite 1: Luodaan yhteinen perhekeskustoimintamalli pääkaupunkiseudulle

Syksyllä 2017 perhekeskuksen kehittäjäryhmä linjasi, että Uudellemaalle tulee yksi yhteinen perhekeskusmalli, vaikka Uudenmaan alueella on kaksi LAPE -hanketta. Perhekeskusmallin kehittämisen tavoitteena oli tuottaa perhekeskusmalli, joka arvioi maakunnallisia tarpeita suhteessa paikallisiin tarpeisiin. Tavoite asetti vaatimuksen kuntien LAPE-ryhmien sekä kunnissa LAPE -hankkeen aikana käynnistyneiden pilottien ja kokeilujen sisällyttämisen perhekeskusmalliin. Tavoitteena oli myös kuntien oman perhekeskuskehittämistyön tukeminen. Asiakkaille ja työntekijöille tehtiin kyselyjä sekä haastatteluja. Seminaareissa mukana olleet ammattilaiset ym. osallistuivat aktiivisesti työskentelyyn työpajoissa. Kyselyiden ja haastattelujen vastauksia sekä erilaisten tilaisuuksien tuotoksia hyödynnettiin Uudenmaan perhekeskusmallin kehittämisessä. Sisällöllisenä toimenpiteenä kehittämisessä oli vertailuanalyysiprosessi l. benchmarkkaus, tässä hyödynnettiin myös valtakunnallista THL:n mallinnusprosessia.

Kehittämistyötä tehtiin yhdessä varhaiskasvatuksen, koulujen, oppilaitosten sekä erityisen ja vaativimman tason kehittämisosakokonaisuuksien kanssa. Toimintakulttuurin muutos -kehittämiskokonaisuus ei sisällynyt pääkaupunkiseudun hankkeeseen, mutta muun Uudenmaan hankkeen toimintakulttuurin muutostyötä on hyödynnetty yhteisen perhekeskusmallin suunnittelussa. Kunnallisissa LAPE-ryhmissä kehitettiin ja tuotettiin alueellisia toimintamalleja ja osa näistä nostettiin arvioinnin kautta yhteiseen perhekeskusmalliin tai maakunnalliseen juurruttamiseen.

Uudenmaan perhekeskuksen lähtökohtana ovat asiakaslähtöisyys, lasten, nuorten ja perheiden tuen tarpeen varhainen tunnistaminen sekä oikea-aikainen tukeminen. Perhekeskus lisää vanhemmuuden ja parisuhteen tukea, eroauttamista ja sovinnollisen yhteisvanhemmuuden mahdollistamista sekä monikulttuurisuuden huomioimista palveluissa. Perhekeskus huolehtii ammattilaisten osaamisesta, näyttöön perustuvien menetelmien käytön laajentamisesta ja monialaisen yhteistyön toteutumisesta. Perhekeskusmalliin kuvattiin asiakaslähtöiset palvelukokonaisuudet, asiakasprosessit ja toimintaperiaatteet vertailuanalyysityön pohjalta. Toimijoiden ydintehtävät ja niiden sisältö tuotettiin maakuntavalmistelun pyytämien palvelukuvausten avulla. Johtamisen ja toiminnan organisoinnin mallinnus tuotettiin aihetta käsittelevien työpajojen, kansallisen kehittämisryhmän ja eri työryhmien lausuntojen pohjalta.

Uudenmaan perhekeskuksen palvelukokonaisuus

Vertaisarviointiprosessin tuloksena Uudenmaan perhekeskuksen palvelukokonaisuudeksi esitettiin seuraavia ydinpalveluja:

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Äitiys- ja lastenneuvolapalvelut, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut, perhesuunnittelu ja ehkäisyneuvonta, lapsiperheiden psykologipalvelut, Kasvatus- ja perheneuvonta, lääkäripalvelut, lääketieteen erikoisalat -gynekologia, pediatria, neurologia, psykiatria, foniatria ja erityispätevyyksistä perhe- ja nuorisolääketiede, terapia- ja kuntoutuspalvelut, lasten, nuorten ja perheiden mielenterveys- ja päihdepalvelut, lapsiperheiden sosiaalityö- ja ohjaus, perhetyö ja kotipalvelu (shl), suun terveydenhuollon ennalta ehkäisevät palvelut, vammaispalvelut, eron ensiapupiste ja muut eroauttamisen palvelut sekä avoin kohtaamispaikka. Lisäksi on ehdotettu aikuisten palveluja mm. sosiaalityö, ml. nuorten sosiaalipalvelut, aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelut.

Uudenmaan perhekeskuksen keskeisimpiä *verkostopalveluja* ovat mm. varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus ja toinen aste sekä opiskeluhuollon palvelut. Lisäksi verkostopalveluihin kuuluvat sosiaali- ja terveyskeskuspalvelut, keskitetyt perheoikeudelliset palvelut, lastensuojelu, OT-keskusten palvelut, nuorten palvelut, liikunta-, kirjasto- ja kulttuuripalvelut, maahanmuuttajapalvelut, järjestöt, seurakunnat ja yritykset. (Uudenmaan perhekeskusmallin raportti 2018, 26–28.)

Yhteistyökumppanit ja avoin kohtaamispaikkatoiminta

Kehittämistyössä oli mukana useita yhteistyökumppaneita eri tavoin, myös perhekeskusmallin kehittämistyössä esimerkiksi temaattisten työryhmien, kunnan LAPE-ryhmän, pilottitoiminnan tai kokeilujen kautta. Yhteistyökumppanit osallistuivat myös perhekeskuskehittämiskokonaisuuden eri tapahtumiin. Hankesuunnitelman mukaisia keskeisiä yhteistyökumppaneita perhekeskuskehittämisessä olivat Nicehearts ry, Pelastakaa Lapset ry, MLL Uudenmaanpiiri sekä Diakonia-ammattikorkeakoulu. Aurinkokiven operatiivisen työryhmän perhekeskustoiminnan kehittämistyöhön osallistuivat Nicehearts ry ja Helsinki Missio ry. MLL Uudenmaanpiiri vastasi perhekeskuksen avoimen kohtaamispaikan pilotista, itse kohtaamispaikkatoiminnan tuottamiseen osallistui mm. Nicehearts ry. MLL Uudenmaanpiiri osallistui Karsikkokujan operatiivisessa työryhmässä perhekeskuskehittämiseen. Diakonia-ammattikorkeakoulun vastuulla oli Monikulttuurisuus verkkokoulutus –pilotti sekä Keravan perhekeskustoiminnan kehittäminen työpajamenetelmällä. Pelastakaa lapset ry oli mukana perhekeskuksen monikulttuurisuuden kehittämisessä tarjoten lasten yhteisöllistä ryhmätoimintaa maahanmuuttajataustaisille lapsille. Lasten yhteisöllinen ryhmätoiminta on tukimuoto lapselle, joka tarvitsee mielekästä ohjattua toimintaa sekä hyötyy ryhmämuotoisesta ja määräaikaista tuesta. Ryhmätoiminnan tavoitteena on vahvistaa lasten vuorovaikutus- ja sosiaalisia taitoja, tunnetaitoja sekä itsetuntoa. Ryhmätoiminta on sosiaalihuoltolain tai lastensuojelun avohuollon mukainen tukimuoto lapsille. Toimintaan on Lape-kaudella saatu mukaan 21 lasta. Seurakunnat ja uskonnolliset yhteisöt olivat osana perhekeskuskehittämistä. Uudenmaan perhekeskustoimintamallin mukaan järjestöt, uskonnolliset yhteisöt ja kolmas sektori tuottavat avoimen kohtaamispaikan toimintaa yhdessä maakunnan liikelaitoksen perhekeskuspalvelujen kanssa. Avoimen kohtaamispaikan toimintaa ohjaavat kansallisesti sovitut periaatteet: lasten oikeudet ja etu, lapsi- ja perhelähtöisyys, osallisuus, sosiaalisuus, yhteisöllisyys, saavutettavuus, saatavuus ja asiantuntijuus. (Uudenmaan perhekeskusmallin raportti 2018, 9.)

Johtaminen, organisointi ja toiminnan yhteensovittaminen

Kansallisen linjauksen mukaan perhekeskuksen johtaminen koostuu maakuntatason strategisesta ja alue- sekä paikallistason operatiivisesta johtamisesta. Lisäksi tarvitaan linja- ja verkostojohdantaa. Perhekeskuksen selkeä johtamisrakenne mahdollistaa yhteensovittavan johtamisen toteutumisen maakuntien, kuntien, järjestöjen, seurakuntien ja kolmannen sektorin kanssa. Yhdyspinnat varhaiskasvatuksen, koulujen, oppilaitosten sekä erityisen ja vaativimman tason palveluiden ja sote- keskusten kanssa on saatava jatkossa vieläkin enemmän

saumattomaksi, jotta lapsi, nuori ja perhe saavat tarvitsemansa tuen ja avun mahdollisimman varhain tai oikea-aikaisesti. (Uudenmaan perhekeskusmallin raportti 2018, 41–46.)

Uudenmaan perhekeskuksen johtamisrakenteessa esitetään maakunnan jakoa kolmeen yhtä suureen alueeseen, jossa olisi kymmenen perhekeskusalueutta jokaisella suuralueella. Suuralueet voisivat muodostua Itä-, Keski- ja Länsi-Uusimaasta. Johtamisrakenne on kuvattu Uudenmaan perhekeskusmalliin ja se on luettavissa kokonaisuudessaan Uudenmaan perhekeskusmallin raportissa. Perhekeskusalueiden asemointityön tuloksena Uudellemaalle ehdotetaan 30 perhekeskusalueutta. (Uudenmaan perhekeskusmallin raportti 2018, 43–45.)

Perhekeskustoiminnan arviointi

Maakunnan sosiaali- ja terveyspalveluiden arviointia toteutetaan nelimaalin mukaisesti. Alustavasti myös perhekeskustoiminnan arviointi toteutetaan nelimaalia hyödyntäen. Nelimaalissa arvioinnin näkökulmina ovat 1) asiakaskokemus ja saatavuus 2) henkilöstökokemus 3) tuottavuus 4) vaikuttavuus. Uudenmaan perhekeskusmallin raportissa on esitetty arvioinnin kohteet ja esimerkkejä arviointimenetelmistä. (Uudenmaan perhekeskusmallin raportti 2018, 61–63.)

Tavoitteeseen 1. liittyvät kokeilut ja pilotit

[Avoimet kohtaamispaikat:](#)

Tavoitteena oli pilotoida avoimia kohtaamispaikkoja osana perhekeskustoimintaa ja siellä tehtävän järjestöyhteistyön koordinaatiota. Avoin kohtaamispaikka tuotti perheille matalan kynnyksen ennaltaehkäisevää palvelua ja vertaistukea. Ammatillisesti ohjatut perhekahvilat saavuttivat hyvin tavoitteet lapsiperheiden kohtaamisessa, etenkin tavoitettiin maahanmuuttajia ja haavoittuvassa asemassa olevia perheitä sekä isiä. Vapaaehtoisen ylläpitämälle sekä ammattilaisen ohjaamalle perhekahvilalle on olemassa selkeä tarve ja toimintamuodot tukevat toisiaan.

[Järjestökoordinaatiomalli:](#)

Kokeilun tavoitteena oli kehittää perhekeskuksen vertaisryhmätoimintaa yhteistyössä seurakuntien ja järjestöjen kanssa sekä luoda toimivat sopimuskäytänteet järjestöyhteistyölle. Kokeilun tavoitteena oli lisäksi tuoda järjestöjen ja seurakuntien toimintaa perheiden tietoon ja mahdollistaa perheiden osallistuminen toimintaan. Yhteistyö kehittyi perhekeskuskehittäjien ja työntekijöiden välillä, talon sisäinen tiedotus tehostui ja omia toimintoja markkinoitiin myös ulospäin. Kokoustilojen varausten suunnittelu mahdollisti tilojen tehokkaan ja toimivan käytön.

[Monitoimijainen konsultaatiotiimi:](#)

Tavoitteena oli tarjota työntekijöille moniammatillinen konsultaatiotiimi, jossa käsiteltiin monisyisiä asiastapauksia nimettöminä ja tehtiin yhteinen suunnitelma yhdessä toimimisen tueksi. Moniammatillinen konsultaatiotiimi ohjasi työntekijöitä tukemaan paremmin asiakasperheitä. Työntekijät saivat konsultatiivista tukea ja näkökulmia asiakasperheiden kanssa työskentelyyn.

Alueellinen toimijakortti:

Alueellisen toimijakortin tavoitteena oli lisätä tietoisuutta olemassa olevista palveluista niin alueen asiakkaille kuin toimijoille. Kortteja on toivottu jaettavaksi laajemmin ja sähköisenä julkaisuna.

Monitoimijatorit:

Kokeilun tavoitteena oli lisätä lapsiperheiden ja toimijoiden ymmärrystä olemassa olevista alueellisista palveluista. Lisäksi tavoitteena oli luoda edellytyksiä toimijoiden yhteistyölle ja lisätä heidän välistä yhteydenpitoa, koska toimijat eivät tunne toisiaan tai toistensa työtehtäviä. Kokeilu lisäsi tietoisuutta ja yhteistyötä lapsiperhepalveluissa. Henkilökohtaiset tapaamiset tiedon välittäjänä koettiin tehokkaana asiakkaiden ja muiden toimijoiden välillä.

Muut:

Hankkeen aikana Vantaalla Aurinkokiven monitoimitalossa sekä Karsikkokujan sosiaali- ja terveysasemalla toimivat perhekeskuksen pilottipaikat, joissa kehittämistyön edistämiseen koottiin operatiiviset työryhmät.

Kokeilujen ja pilottien lisäksi Diakin kanssa toteutettiin Keravalla työpajoja, joiden tavoitteena oli Keravan perhekeskustoiminnan kehittäminen, toimijoiden verkostoituminen, toimijoiden ydintehtävien kokonaiskuvan luominen sekä lasten, nuorten ja perheiden toiveiden ja tarpeiden kartoittaminen. Palvelujen integraatio-ajattelu ja tarve yhteensovittaa monipuolista toimintaa vahvistui työpajoissa ja myös järjestöt ja seurakunnat olivat mukana toiminnan kehittämisessä. Sitoutuminen kehittämistyöhön olisi voinut olla tehokkaampaa sekä työpajoihin liittyvää tiedotusta ja markkinointia olisi pitänyt lisätä.

3.2 Tavoite 2. Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen kaikissa palveluissa

Tarkoitus oli kehittää lasten, nuorten ja perheiden ongelmien varhaista tunnistamista ja oikea-aikaista puuttumista, erityisesti maahanmuuttajaperheille. Lisäksi tarkoituksena oli mallintaa lapsen ja perheen varhaisen tuen ja hoidon palvelut sekä niille tarvittava tuki.

Vanhemmuuden -ja parisuhteen tuen hyvät käytänteet kerättiin pääkaupunkiseudun hankekunnista, järjestöiltä sekä seurakunnilta hankekauden alussa. Hyvien käytäntöjen koonti luovutettiin maakunnan Lapset, nuoret ja perheet - valmisteluryhmälle. Yhteistyö Perheet keskiöön! -hankkeen kanssa aloitettiin ja järjestöyhteistyötä kehitettiin. Kartoitettiin vanhemmuuden ja parisuhteen tuen toimintaa ohjaavaa lainsäädäntöä, palvelujärjestelmää ja toimijoita. Erilaisten perheiden moninaisia tarpeita tarkasteltiin laajasti lasten ja nuorten eri ikäkausina sekä perheiden eri elämäntilanteissa. Kartoituksista luotiin palveluiden porrastuksen mukaan tasot. (Uudenmaan perhekeskusmallin raportti 2018, 51–52.)

Pääkaupunkiseudun perhekeskusmallin tavoitteena oli kehittää lähisuhdeväkivallan tunnistamista, kartoittamista sekä hoitopolkua. Tehtävää varten selvittiin valtakunnallisen Marak- moniammatillisen riskinarviointimallin käyttöä Uudenmaan kunnissa, sen hyötyjä ja haasteita. Marak-toimintamalli todettiin erinomaiseksi malliksi vakavan parisuhdeväkivallan kartoittamiseen. Perhekeskuksissa ensisijaista on panostaa siihen, että lähisuhdeväkivalta tunnistetaan ja otetaan puheeksi. Lisäksi perhekeskuksissa on tärkeää luoda

lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn liittyvä toimiva ja kattava rakenne. (Uudenmaan perhekeskusraportti 2018, 54–55.)

Tavoitteeseen 2. liittyvä kokeilu

[Pari Asiaa –luennot:](#)

Kokeilun tavoitteena oli matalan kynnyksen kohdennettu parisuhteen tukeminen. Luentojen aiheina oli mm. parisuhteen hyvinvointia, vuorovaikutuskeinoja, tunnetaitoja, läheisyyden huomiointia ja ristiriitojen käsittelyä. Luentojen käytännönläheisyyttä, kestoja ja merkitystä arkeen pidettiin hyvänä. Maksuttomuus koettiin erityisen tärkeänä asiana.

3.3 Tavoite 3. Sovinnollisen yhteisvanhemmuuden tuen kehittäminen eron jälkeen osana perhekeskustoimintaa ja eroperheiden palveluita sekä eropalveluiden saatavuuden parantaminen.

Tarkoituksena oli koota eroperheille tarjottavia palveluita kuten "eron ensiapupisteitä" ja muita palveluita, joissa huomioidaan erityisesti sovinnaallinen yhteisvanhemmuus, lapsen osallisuus ja oikeus suojeluun sekä perheiden monimuotoisuuden ja monikulttuurisuuden huomiointi. Hankkeessa tuotettiin kuvaus eropalvelujen kokonaisuudesta. Kokonaiskuvan hahmottaminen ja oikea tieto palveluista auttaa asiakkaita ja ammattilaisia. (Uudenmaan perhekeskusraportti 2018, 20, 54–55.)

Tavoitteeseen 3. liittyvät kokeilut ja pilotit

[Eron ensiapupiste:](#)

Eron ensiapupisteen tavoitteena on eropalvelujen helppo saavutettavuus, matala kynnys, nopea apu ja tuki sekä mahdollisuus puhua erosta ja lasten asioiden järjestämisestä. Lisäksi eron ensiapupisteestä saa vastauksia eroon liittyviin kysymyksiin ja ajantasaista ja oikea-aikaista palveluohjausta. Ensiapupisteen toiminnan lähtökohtana on lapsen oikeus molempiin vanhempiinsa ja yhteistyövanhemmuus. Ensiapupiste on tarkoitettu kaikille, joita ero koskettaa: nuorille, vanhemmille, isovanhemmille ja muille läheisille. Ensiapupisteessä voi asioida nimettömänä ja myös ilman toista vanhempaa. Lisäksi ensiapupiste toimii konsultaatiopisteenä eroperheiden kanssa työskenteleville ammattilaisille. Asiakkaat olivat pääsääntöisesti erittäin tyytyväisiä palveluun ja suosittelisivat sitä muillekin. Markkinointia on tarpeen tehostaa, jotta yhä useampi asiakas osaa ja rohkenee hakea tarvitsemaansa tietoa ja tukea itselleen sekä perheelleen mahdollisimman varhain.

[Puhutaan erosta illat:](#)

Iltojen tavoitteena oli lisätä avointen ja matalan kynnyksen sovinnaallisen yhteisvanhemmuuden palveluiden saatavuutta tasaisesti koko pääkaupunkiseudun tasolla sekä järjestöjen ja kuntien yhteistyötä yhteistyövanhemmuuden ja vertaistuen osalta. Puhutaan erosta -illoissa käsiteltiin erotilanteeseen liittyviä aiheita mm. päihteiden käyttö, lasten - ja nuorten tukeminen, asioiden sopiminen, arjen jatkuminen sekä isyys. Iltojen sisältö ja toteuttaminen koettiin hyväksi ja merkittäväksi sekä osallistujien, kuntien että järjestäjien kannalta. Osallistuneet vanhemmat hyötivät vertaistuesta ja ryhmäytymisestä.

Eroagentit:

Kokeilun tavoitteena oli lisätä peruspalvelujen työntekijöiden valmiuksia kohdata parisuhteeseen ja eroon liittyviä ilmiöitä, millä perheiden haasteiden monimutkaistumista voidaan parhaimmillaan ennaltaehkäistä. Tuloksena laadittiin visuaalinen kartta Espoon kootuista eropalveluista ja jaettava muistilista eroaville vanhemmille. Ohjelehtinen lapsen huomioimisesta erosta kertomisessa päivitettiin. Työntekijät kokivat nämä työkalut riittävinä omassa työssään eroasioita kohdatessaan. Konkreettisen materiaalin lisäksi nousi esille tarve säännölliselle konsultaatiolle ja keskustelulle ja tämä oli mahdollista toteuttaa Eron ensiapupisteessä.

[#100 asiaa erosta, sähköinen palvelu:](#)

Kokeilun tavoitteena oli kerätä verkkopohjaisille alustalle eroon liittyviä nuorten kysymyksiä ja vertaistuellisia vastauksia, jotta nuoret voivat saada vertaisiltaan tukea vanhempien eroon. Pohja toteutettiin yhdessä eri järjestötoimijoiden ja nuorten yhteistyönä. Kehittämisvaiheessa nuoret kokivat, että alustasta on hyötyä samassa tilanteessa oleville ja mielipiteiden jakamiselle. Työskentelyssä mukana olevat aikuiset kokivat oman osallistumisen kokeiluun hyödyllisenä oman perustehtävänsä kannalta. Toimijat toivat esiin, että valtakunnallinen työskentely oli toimivaa ja joustavaa. Monitoimijainen työskentely koettiin hyödyllisenä. Toimijat kaipaivat vielä enemmän yhteistä pohdintaa sekä lisää panostusta tuotettavaan aineistoon.

3.4 Tavoite 4. Näyttöön perustuvien käytäntöjen hyödyntämisen vahvistaminen varhaisen tuen ja hoidon alueella.

Tarkoituksena oli laajentaa Ihmeelliset vuodet- ja Lapset puheeksi -menetelmien käyttöönottoa. Vuonna 2018 järjestettiin yhteistyössä Kasvun tuki-hankeen ja muu Uudenmaan Lape-hankeen kanssa kaksi Ihmeelliset vuodet- koulutusta, helmikuussa Lohjalla ja syyskuussa Helsingissä. Koulutuksiin osallistui 50 henkilöä. Yhteistyössä Kasvun tuki – hankkeen kanssa järjestettiin vuonna 2018 Lapset puheeksi -kouluttajakoulutuksia, -perheinterventtiokoulutuksia sekä -menetelmäkoulutuksia. Pääkaupunkiseudulla koulutettujen määrä koulutuksittain: a) Ihmeelliset vuodet: 25 osallistujaa b) Lapset puheeksi kouluttaja- koulutus: 7 osallistujaa c) Lapset puheeksi- perheinterventtiokoulutus: 20 osallistujaa.

Näyttöön perustuvien menetelmien levittämistä jatketaan kunnissa.

3.5 Tavoite 5. Perhekeskusmalli, johon integroidaan maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja perheiden palvelut ja jossa huomioidaan myös heidän palvelutarpeensa.

Tarkoituksena oli kehittää perhevalmennusta ja muuta vertaisryhmätoimintaa vanhemmuuden ja parisuhteen tukemiseksi sekä lisätä perhevalmennukseen vanhempien valmennusta vieraassa kieliympäristössä. Ammattilaisten osaamisen kehittämistä tuli lisätä sekä tukea maahanmuuttajaperheitä osallistumaan avoimen kohtaamispaikan toimintaa. Lisäksi tarkoituksena oli järjestää lasten yhteisöllistä ryhmätoimintaa maahanmuuttajille perhekeskuksissa.

Hankkeessa tuotettiin suositukset avoimen kohtaamispaikan, monikulttuurisen perhevalmennuksen ja ammattilaisten osaamisen kehittämisestä sekä videohaastattelut asiantuntija- ja asiakasnäkökulmasta. Yhdessä hankkeen eri kehittämiskokonaisuuksien kanssa tehtiin integratiivista yhteistyötä maahanmuuttajataustaisten perheiden ja lasten palvelujen kehittämisen tueksi. Integratiivisen yhteistyön tuotoksena valmistui

Suosituskortit maahanmuuttajataustaisten lapsiperheiden kanssa toimiville –julkaisu. (Uudenmaan perhekeskusmallin raportti 2018, 54.) Perheet keskiöön! -hanke koordinoi monikulttuurisia järjestöjä järjestämään toimintaa monikulttuurisille perheille sekä lisäsi tietoisuutta muiden järjestöjen toiminnoista ja ammattilaisten palveluista. Ammattilaisten tietoisuus lisääntyi vastaavasti järjestöjen toiminnoista ja palveluista. Toiminta toteutettiin Itäkadun perhekeskuksessa.

HYVE 4 -mallin kehittäminen toteutettiin tuottamalla 4-vuotiaan tarkastuksen nykytilan kuvauksen sekä vertaisarvioinnin, jonka perusteella malliin tehtiin muutosehdotukset lapsen osallisuuden ja monikielisyyden huomioimiseksi. Työssä hyödynnettiin Espoon eväspussi -toimintamallia kielen kehityksen arvioimiseksi HYVE4 -mallin yhteydessä.

Tavoitteeseen 5. liittyvät kokeilut ja pilotit

Moniku-malli:

Kokeilulla haluttiin tukea monikulttuurisen ja – kielisen lapsen ja vanhempien varhaista vuorovaikutusta sekä kielen kehitystä vieraassa kieli- ja kulttuuriympäristössä. Malli on kohdennettu monikielisille ja -kulttuurisille perheille, joiden kotona puhutaan suomen tai ruotsin lisäksi tai sijaan äidinkielenä jotain muuta kieltä/kieliä. Lisäksi palvelun tavoitteena on tukea maahanmuuttajien kotoutumisprosessia mm. palveluohjauksen kautta. MONIKU-palvelun on koettu ennaltaehkäisevän pitkien ja raskaiden palvelujen tarvetta ja malli on helposti sovellettavissa tai mallinnettavissa muihin kuntiin. MONIKU-työntekijän omalla monikulttuurisella taustalla näyttäisi olevan myös suuri merkitys asiakkaan ja viranomaisen väliseen luottamuksen syntymiseen ja palvelun vaikuttavuuteen.

Monikulttuuriset perhevalmentajat:

Tämä kokeilu jäi kesken ja arviointi valmistuu vuoden 2018 loppuun mennessä. Kokeilun kohderyhmänä ovat Suomessa ensikertaa synnyttävät monikulttuuriset äidit, jotka ovat haavoittuvassa asemassa, Suomessa oleva lähiverkosto on pieni ja suomen kielen taito on vielä heikko. Perhevalmennus tarjotaan äitiysneuvolan vastaanottokäyntien yhteydessä. Perhevalmentajiksi koulutettiin kolme vapaaehtoista Nicehearts ry:n Naapuriäitiä. Terveystenhoitaja tarjoaa äidille mahdollisuutta palveluun raskausviikoilla 14–18.

Sähköiset palvelut:

Perhekeskus-kehittämiskokonaisuus osallistui kolmeen sähköisten palvelujen työryhmään 1) sähköinen perhekeskus 2) valtakunnallinen sähköiset palvelut sekä 3) PKS Lape sähköiset palvelut. Kansallisen työn tuotoksena valmistui sähköisen perhekeskuksen selvitys, joka julkaistaan myöhemmin STM:n sivuilla.

3.6 Jatkokehittäminen

Maakuntatasolla on sovittava yhteisistä rakenteista ja käytännöistä lasten ja nuorten perus- ja erityispalvelujen, ml. osaamis- ja tukikeskusten sekä aikuisten perus- ja erityispalvelujen kesken. Maakunnan on tehtävä sopimukset alueellaan toimintaa ja palveluja tuottavien järjestöjen ja seurakuntien kanssa. Alueellisesti on sovittava yhteiset toimintatavat ja –mallit, joiden avulla lapset, nuoret ja perheet voivat osallistua toiminnan kehittämiseen ja arviointiin. Perhekeskukselle kansallisesti asetetut tehtävät selkiytetään alueellisessa

toiminnassa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja varmistamiseksi. Johtamisrakenteita uudistettaessa on huomioitava toimintakulttuurin uudistaminen, joka on keskeinen johtamisen tehtävä tässä rakenteellisessa muutoksessa.

Maakuntamme ruotsinkielisille alueille tulee suunnitella ja toteuttaa ruotsinkieliset perhekeskukset, joissa huomioidaan enemmistönä oleva ruotsinkielinen väestö. Henkilöstön rekrytoinnissa on huomioitava ruotsia äidinkielenään puhuvien henkilöiden ensisijaisuus, jotta kaikkien asiakasperheiden palvelut, hoito, apu ja tuki toteutuvat.

4 Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukena

Tulokset ja vaikuttavuus: Kaikki seitsemän toimenpidettä toteutettiin. Tavoitteena oli saada yhdenmukaisia ja tasalaatuisia opiskeluhuollon toimintatapoja, ja tässä onnistuttiin. Integratiivisten palvelujen osalta kehittämistyö jäi joiltakin osin kesken. Lasten ja nuorten yhdenvertaisuudessa ja hyvinvoinnissa tapahtuvia muutoksia on mahdollista arvioida vasta hankkeen päätyttyä.
Toteutus: Projekti alkoi siten, että kehittämiseen kutsuttiin mukaan esiopetusyksiköitä, peruskouluja ja toisen asteen oppilaitoksia (yht. 57). Kehittämissyksiköiltä kysyttiin, mikä opiskeluhuollossa toimii ja mihin tarvitaan kehittämistä. Kyselyn tulokset suuntasivat kehittämistä niihin asioihin, joihin toivottiin muutoksia. Opiskeluhuollon toimintamalleja kerättiin hankekunnista ja koulutusasteilta. Toimintamalleja arvioitiin, pilotoitiin ja mallinnettiin. Pilotoinneissa palautetta saatiin lapsilta, nuorilta, perheiltä sekä oppilaitosten ammattilaisilta. Syksyllä 2018 ohjaava kehittämisryhmä päätti, mitkä toimintamallit otetaan käyttöön hankekunnissa.
Vastuuhenkilö ja organisaatio: Terhi Pippuri, kehittämiskoordinaattori (pj.) (työpanoksen osuus 100 %) 14.8.2017-31.12.2018 Petra Korkiakoski, kehittämissuunnittelija, Kirkkonummi (50 %) 25.9.2017-31.12.2018 Juulia Lahdensuo, kehittämissuunnittelija, Helsinki (50 %) 1.8.2017-31.12.2018 Sari Niemi, kehittämissuunnittelija, Vantaa (50 %) 1.6.2017-31.12.2018 Christine Söderek, kehittämissuunnittelija, Kauniainen (50 %) 9.10.2017-31.12.2018 Kati Wilska-Seemer, kehittämissuunnittelija, Espoo (100 %) 1.6.2017-31.12.2018
Kustannukset: Lapsen paras – yhdessä enemmän -hankkeessa kustannusten ja budjetin hallinnointi ei ollut kehittämiskokonaisuuskohtaista vaan kullakin osatoteuttajalla (esim. kunnalla) oli omat budjettinsa, joiden toteutumista seurattiin.
Loppuraportti: linkki Soccan nettisivulle

4.1 Toimenpiteet ja niiden toteutuminen

Seuraavassa esitellään hankekokonaisuudelle määriteltyjen toimenpiteiden toteutuminen. Esittelyssä keskitytään tuloksiin eli arvioituihin ja mallinnettuihin toimintamalleihin, joita pilotoitiin 2018. Pilotoinneissa toimintamalleista kerättiin palautetta lapsilta, nuorilta ja perheiltä sekä oppilaitosten ja opiskeluhuollon ammattilaisilta. Kaikista toimintamalleista on seuraavassa lyhyt esittely ja linkki varsinaiseen toimintamalliin. Toimintamallit on julkaistu [Socca.fi -verkkosivustolla](#). Yhtenäisillä opiskeluhuollon toimintamalleilla pyritään laadukkaaseen ja tasalaatuisen opiskeluhuoltoon hankekunnissa.

4.2 Toimenpide 1: Yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintamallien kehittäminen

Hankkeen kehittämistyössä arvioidut, mallinnetut ja pilotoidut toimintamallit:

[7.- luokkalaisten ja toisen asteen 1. vuoden opiskelijoiden hyvinvointikeskustelu](#) ([perusopetus](#) ja [toinen aste](#))

Toimintamallilla halutaan madaltaa kynnystä opiskeluhuollon palveluihin hakeutumiseen ja tehdä opiskeluhuollon toimijat tutummaksi opiskelijoille. Tapaamiset tuovat myös opiskeluhuollon toimijoille tietoa opiskelijoiden ajatuksista nivelvaiheessa, jota voidaan hyödyntää yhteisöllisen työn suunnittelussa. Opiskelijat pääsevät keskustelemaan opiskeluhuollon toimijoiden kanssa, pohtimaan miten itse voivat tukea mielen hyvinvointiaan, mitä palveluja voi saada sekä keskustelemaan muista heille ajankohtaisista asioista. Ohjaava kehittämisryhmä päätti 28.9.2018: Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.

Poissaolojen seuranta ja niihin puuttuminen ([esiopetus](#) ja [perusopetus](#))

Toimintamalli on systemaattinen ja yhdenmukainen tapa puuttua poissaoloihin esiopetuksessa ja perusopetuksessa. Kehitetty porrasmalli, johon sisältyy ennaltaehkäisevän toiminnan vahvistaminen yhteisöllisen opiskeluhuollon keinoin, poissaolojen systemaattinen seuranta ja varhainen puuttuminen, perusteellinen kartoitus poissaolojen syistä ja lapsen/nuoren kokonaistilanteesta sekä monitoimijaista yhteistyötä mikäli poissaolot yksikön tukitoimesta huolimatta jatkuvat. Ohjaava kehittämisryhmän päätti 28.9.2018: Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit. Poissaolojen syiden selvittämisessä voidaan hyödyntää yhteistyössä erityis- ja vaativimman tason kokonaisuuden kanssa kehitettyä koulupoissaolokyselyä (SRAS-R). Mittarista tarkemmin luvussa 5.

[Opiskeluhuollon vuosikellot](#) ([kaikki koulutusasteet](#))

Opiskeluhuollon lukuvuoden suunnittelua varten tehty pohja, jonka tavoitteena on lisätä suunnitelmallisuutta ja yhdenmukaisuutta yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamisessa. Vuosikellossa on huomioitu mm.

- Opiskeluhuollon toimijat sekä toimintatavat tutuiksi oppilaille ja huoltajille
- Opiskeluhuoltotyön suunnittelu ja aikatauluttaminen (esim. ryhmä- tai luokkatasokohtaiset käsittelyt, opiskeluhoitosuunnitelma)
- Opiskelijoiden ja huoltajien osallistamisen suunnittelu

Vuosikellon mukainen suunnittelu tehdään lukuvuoden alkaessa ja sitä täydennetään esiopetusyksikön, koulun tai oppilaitoksen omilla tapahtumilla yms. Ohjaava kehittämisryhmä päätti 29.8.2018: Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.

4.3 Toimenpide 2: Yksilökohtaisen opiskeluhuollon toimintamallien kehittäminen

Hankkeen kehittämistyössä tämän toimenpiteet toteuttamiseksi arvioidut, mallinnetut ja pilotoidut toimintamallit:

Opiskeluhuollollinen polku (kaikki koulutusasteet)

Kyseessä on prosessimalli, joka alkaa huolen puheeksi ottamisesta ja opiskeluhuollollisesta tuesta koulussa. Tarvittaessa opiskelijaa tuetaan lapsen kasvu- ja kehitysympäristöön jalkautuvilla palveluilla. Tavoitteena on vahvistaa ennaltaehkäisevää toimintaa, huolen puheeksi ottamista varhaisessa vaiheessa sekä varmistaa yksilökohtaisen opiskeluhuollon lain mukaiset toimintatavat. Yhteinen toimintamalli varmistaa kaikkien opiskelijoiden tuen saannin oikea-aikaisesti. Puheeksi ottamisen vahvistamiseksi oppilaitoksissa voidaan hyödyntää THL:n Luo luottamusta, suojele lasta -verkkokoulutusmateriaalia. Ohjaavan kehittämisryhmän päätös oli 28.9.2018: Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.

Opiskeluhuollon konsultaatiokäytänteet (kaikki koulutusasteet)

Sisältää erilaisia tapoja toteuttaa konsultaatiota: 1) Konsultaativälitunti, 2) joustava konsultaatio, 3) ilmiöpohjainen konsultaatio, 4) opiskeluhuoltoryhmäkokouksen yhteyteen sijoitettu konsultaatioaika. Tavoitteena on yhdenmukaiset sisäiset konsultaatiomallit yksikön rakenteissa; henkilöstöllä tieto, mistä konsultaatiota saa ja mahdollisuus saada tarvittaessa konsultaatiota nopeasti ja oikea-aikaisesti. Ohjaava kehittämisryhmä päätti 29.8.2018: Tiedoksi, hyödynnettäväksi ja edelleen kehitettäväksi.

Lisäksi kehitettiin eroauttamista opiskeluhuollossa

Hankkeen erityisenä osakokonaisuuksia yhdistävänä painopisteenä oli eropalveluiden kehittäminen. Eroauttamista opiskeluhuollossa käsiteltiin yksilökohtaisen opiskeluhuollon kehittämisryhmän kokouksissa. Kehittämistyötä tehtiin yhteistyössä perhekeskuksen eropalvelujen ja sovinnohjaajan yhteistyövanhemmuuden sekä erityis- ja vaativimman tason vaativien erotilanteiden työryhmien kanssa. Teeman kanssa työskenneltiin monialaisesti myös 26.4.2018 järjestetyssä Eropolku lapsen parhaaksi -yhteiskehittelypäivän työpajassa.

Työskentelyssä päädyttiin kolmeen selvitettävään ja vahvistusta kaipaavaan teemaan. Kartoitettiin lapsen ja nuoren **tuen saamista eri palveluissa**, mallinnettiin **tuen eri tasoja** yhteisöllisen oppilashuollon, koulun lähiaikuisten ja oppilashuollon toimijoille perheen erotilanteessa sekä koottiin **eroon liittyviä kysymyksiä**, joihin esikouluissa ja kouluissa toivotaan tarkempaa ohjeistusta. Lapsella ja nuorella on oikeus halutessaan opiskeluhuollon yksilökohtaiseen tukeen silloinkin, jos huoltaja / huoltajat sen kieltävät. Perheneuvolassa tuen saamiseen tarvitaan pääsääntöisesti molempien huoltajien suostumus. Muita tukitahoja ovat mm. sosiaaliohjaus, järjestöt ja LAPE:n myötä pysyväksi käytännöksi esitettävä erosensitiivinen sosiaaliohjaus.

Esiopetuksessa ja koulussa lasta ja nuorta voidaan tukea varmistamalla arjen pysyvyys ja välttämällä turhia muutoksia. Tärkeää on molempien huoltajien yhdenmukaisen kohtelun varmistaminen, kuten molempien Wilma-oikeudet ja sujuva tiedonkulku. Koulun lähiaikuiset voivat koota lapsen tueksi lähiverkostoa ja antaa lapselle tilaa käsitellä omia kokemuksiaan. Aikuiset auttavat myös sanoittamalla tilannetta. Oppilashuollon yksilökohtaisessa tuessa lapsen ja nuoren kanssa voidaan työskennellä useilla eri menetelmillä varmistaen hänen oman erotarinansa kuuleminen ja tunteiden läpikäyminen tilanteeseen liittyen.

4.4 Toimenpide 3: Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten erityistarpeiden huomioiminen

Toimenpiteen toteuttamiseksi kehittämistyössä arvioidut, mallinnetut ja pilotoituvat toimintamallit:

[Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden ja huoltajien Tervetuloa! -tapaamiset](#) (kaikki koulutusasteet)

Kyseessä on kahden tapaamisen toimintamalli opettajalle ja mahdollisuuksien mukaan työparille esiopetuksen, perusopetuksen tai toisen asteen yksikössä aloittavien uusien – erityisesti juuri maahan muuttaneiden sekä valmistavasta opetuksesta yleisopetukseen siirtyvien maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa vastaanottamiseksi. Toimintamallin tukena on materiaalipaketti, joka sisältää keskustelurungon, muistilistan sekä muuta materiaalia kuten esimerkkikutsuja, linkkejä ja nostoja kohtaamisten järjestämiseksi ja niiden onnistumiseksi. Ohjaavan kehittämisryhmän päätös oli 28.9.2018: Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.

[Monitoimijainen ja –kielinen alueellinen vanhempaintilaisuus](#) (kaikki koulutusasteet)

Monitoimijaisen ja monikielisten alueellisten vanhempaintilaisuuksien tarkoituksena on antaa yhden tilaisuuden aikana monipuolista tietoa alueen lapsiperheiden palveluista kutsumalla tilaisuuteen esittelijöiksi sekä sivistys-, sosiaali- ja terveystoimen että kolmannen sektorin toimijoita. Tilaisuuksien järjestämisessä on kiinnitetty erityistä huomiota maahanmuuttajataustaisten huoltajien tarpeisiin (esimerkiksi tulkkaus ja selkokielisyys) sekä miten onnistutaan huoltajien kutsumisessa. Toimintamalli pitää sisällään suunnittelun ja kutsumisen muistilistat, kaksi tilaisuusesimerkkiä sekä esimerkkejä tilaisuuksien kutsuista ja palautekyselyistä. Ohjaavan kehittämisryhmän päätös oli 28.9.2018: Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.

Muita kehittämistyön tuotoksia:

Selkokielinen esite opiskeluhoollon palveluista kahdeksana eri kieliversiona (suomi, ruotsi, englanti, venäjä, somali, arabia, dari/farsi, kurdi) juliste- ja postikorttikoossa. Esitteisiin saatiin käännösapua Espoon kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen vastuualueen kulttuuri-ohjaajilta ja oman äidinkielen opettajilta. Julistetta ja postikortteja voidaan hyödyntää palveluista kertomiseen sekä asiakastyössä että eri palveluiden toimijoiden yhteistyössä, kuten alueellisissa vanhempaintilaisuuksissa.

Suosituskortit Maahanmuuttajataustaisten lapsiperheiden kanssa toimiville, jotka sisältävät suosituksia maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja huoltajien osallisuuden lisäämiseksi esiopetuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa. Suositukset valmistettiin LAPE-kehittämiskokonaisuuksien yhteistyönä. Suositukset julkaistiin kortteina ja nettijulkaisuna syksyllä 2018. Suositukset on muotoiltu muistilistoiksi ja niitä voidaan käyttää laajasti eri lapsiperhepalveluita tuottavien yksiköiden toiminnassa ja kehittämisessä, kuten esiopetuksen, koulujen ja oppilaitosten yhteisöllisen opiskeluhoollon työkaluna.

Suosituksset:

Lapsen paras – yhdessä enemmän

1. Esiopetuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa otetaan hyvin suunnitellusti vastaan uusi maahanmuuttajataustainen lapsi/nuori sekä hänen huoltajansa esimerkiksi ”Maahanmuuttajataustaisten lasten/nuorten ja perheiden Tervetuloa! -tapaamisilla”
2. Maahanmuuttajataustaiset lapset, nuoret ja vanhemmat kutsutaan mukaan kaikkeen yksikön toimintaan ja sen suunnitteluun ja kehittämiseen
3. Maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja vanhempien aito osallisuus mahdollistetaan ja varmistetaan
4. Monikulttuurisuutta pidetään esillä arjessa
5. Lapsille ja nuorille/vanhemmille pyritään tarjoamaan mahdollisuus harrastaa/kouluttautua koulun tai oppilaitoksen tiloissa.

Opiskelija Vivien Perttu valmistelee Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomi (AMK) -tutkintoon kuuluvaa **opinnäytetyötä, jonka aiheena on maahanmuuttajataustaisten vanhempien ja lasten osallisuuden kokemukset Espoon Tiistilän esiopetuksessa ja sen oppilashuollossa**. Perttu hyödynsi em. osallisuuden lisäämisen suosituksia tutkimuskysymyksiensä laatimisessa. Perttu hakee opinnäytetyössään vastauksia kysymyksiin, miten maahanmuuttajataustaiset vanhemmat ja lapset kokevat osallisuutensa esiopetuksessa ja oppilashuollossa, ja miten he ovat saaneet palveluista tietoa. Lokakuun 2018 lopussa opinnäyte on kenttätyövaiheessa, jolloin tehdään viiden esiopetuksen vanhemman ja kuuden lapsen haastattelut.

Diak tarjosi hankkeemme toisen asteen ammatillisille kehittäjäyksiköille kolmen tunnin **konsultaatiota aiheesta monikulttuurisuus/kulttuurisensitiivisyys oppilaitoksen toimintakäytännöissä**. Konsultaatio perustui osallistujien tapausesimerkeille, omille kysymyksille, tunnistetuille haasteille sekä hyvälle toimintakäytännöille. Ainoastaan yksi toisen asteen yksikkö hyödynsi mahdollisuutta, minkä takia konsultaatiota tarjottiin muillekin koulutusasteille ja yksi alakoulu hyödynsi mahdollisuuden. Hankekauden lopussa järjestetään vielä yhdelle konsultaatiota kaivanneelle opistolle kaksi monikulttuurisuuskonsultaatiota.

4.5 Toimenpiteet 4 ja 5: Integratiivisen työn kehittäminen

Toimenpiteiden 4 ja 5 työstimiseksi perustettiin erityis- ja vaativimman tason sekä perhekeskuksen kanssa yhteinen työryhmä, jonka kokoonpano vaihteli käsiteltävän aiheen mukaan.

Varhaisen tuen käytänteet ja yhtenäinen palvelupolku

Kehittämiskokonaisuuksien eriaikaisen käynnistymisen sekä maakuntauudistuksen viivästymisen vuoksi, tavoitteiden mukainen yhtenäinen palvelupolku jäi saavuttamatta hankeaikana. Perhekeskuksen ja monitoimijaisen arvioinnin kehittäminen jatkuu valtakunnallisessa ohjauksessa hankekauden jälkeen. Jatkotyössä erityistä huomiota tulee kiinnittää perhekeskuksen konsultoivien ja jalkautuvien palveluiden mallintamiseen ja kehittämiseen, nuorten palveluiden kokonaisuuteen perhekeskuksessa (ml. lievät päihde- ja mielenterveyspulmat) sekä monitoimijaisen yhteistyömallin kehittämiseen.

Esiopetukseen, kouluun ja oppilaitosympäristöön mallinnettiin useita (loppuraportissa jo aiemmin mainittuja) varhaisen tuen käytänteitä:

- [Opiskeluhuollon konsultaatiokäytänteet](#)
- [Opiskeluhuollollinen polku](#)

[Opiskeluhuollon yhteistyöprosessit](#) (kaikki koulutusasteet)

Mallin tarkoitus on vahvistaa opiskeluhuollon työntekijöiden (terveydenhoitaja, lääkäri, psykologi ja kuraattori) yhteistyötä, vähentää päällekkäistä ja irrallista opiskeluhuollollista asiakastyötä, tehostaa tiedonkulkua työntekijöiden välillä sekä tehdä tiiviimpää yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa sekä tarjota perheille/lapselle/nuorelle aiempaa parempi asiakaskokemus.

Malli pitää sisällään kolme prosessia:

1. koulu-/opiskeluterveydenhuollon ja psykologin/kuraattorin yhteistyön tiivistäminen
2. oppilaitoksen ja koulun läheteprosessi
3. yhteisestä työnjaosta sopiminen.

Ohjaavan kehittämisryhmän päätös oli 28.9.2018: Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.

Monitoimijainen arviointi

PKS LAPE-hankkeen erityis- ja vaativimman tason osakokonaisuuden Monitoimijaisen arviointi ja työskentelymalli -työryhmässä on muiden osakokonaisuuksien kanssa työstetty yhteistä arviointimallia. Tätä tehtiin varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos osakokonaisuuden kanssa mm. yhteisessä työryhmässä, integratiivisessa yhteiskehittelypäivässä sekä 8.12.2017 sekä 1.3.2018 oppimisverkostotilaisuuksissa. Haasteita työlle on tuottanut yhteisen mallin löytäminen ja kansallisen tason ohjauksen keskeneräisyys. Kansallisesti asiaa selvittämään on asetettu yksi lapsi – yksi tilannekuva työryhmä, jonka toimikausi jatkuu tammikuuhun 2019. Työryhmän konkreettisena hyödynnettävänä tuotoksena muiden osakokonaisuuksien käyttöön on monialaisen yhteistyön pelisäännöt, jota varten on tehty laaja kartoitus Uudenmaan ja pääkaupunkiseudun kuntien verkostotyön ohjeista. Tarkemmin monitoimijaisesta arvioinnista ja työskentelytavasta seuraavassa luvussa 5.

Integratiivisen työn mallinnus

Yhteistyössä erityis- ja vaativimman tason kehittämiskokonaisuuden kanssa mallinnettiin integratiivisen työn osa-alueet. Mallinnusta on käytetty yhteisen kehittämisen pohjana sekä kuntakohtaisen yhteistyön pohdinnan tukena. Integratiivisen työn tavoitteena on lisätä palveluita lasten ja nuorten kasvuympäristössä, lisätä eri toimijoiden välistä yhteistyötä huomioiden lasten ja perheiden kokonaistilanne.

- **Asiakastyöhön liittyvä konsultaatio** on tärkein perustason työn tuki. Työntekijän varhaiskasvatuksessa, koulussa ja toisella asteella tulisi saada konsultatiivista tukea nopeasti puhelimitse tarvitsemaltaan asiantuntijalta.
- **Ilmiöpohjainen konsultaatio** tulee kysymykseen, kun esimerkiksi luokassa tai koulussa havaitaan laajempi ilmiö, johon tarvitaan konsultaatiota ja pyritään ennaltaehkäisemään sen leviämistä. Esimerkkejä ilmiöistä on mm. nuorten viittely, nuorten vapaa-ajan monet ongelmat, nettikiusaaminen, useiden perheiden samanaikaiset erot tai päihteidenkäyttö. Ilmiöpohjainen konsultaatio liittyy olennaisesti yhteisöllisen opiskeluhuollon järjestämiseen eikä edellytä asiakkuutta.

Lapsen paras – yhdessä enemmän

- **Eri toimijoiden välinen yhdessä työskentely** voi olla yhteisiä yksilö- ja perhetapaamisia, joissa työskennellään työparina, puhelinkumppanuus yhdessä asiakastyössä tai jonkin vertaisryhmän pitämistä yhdessä.
- **Koulutuksen** tavoitteena on osaamisen lisääminen, yhteisen ymmärryksen lisäämisen esim. tietystä teemasta ja koulutuksesta saadun tiedon levittyminen oleellisille toimijoille. Tietoa on tärkeää jakaa sekä vertikaalisesti että horisontaalisesti.
- **Asiakastyötä on mahdollista tarjota toisen toimijan toimipisteessä.** Tavoitteena on tällöin tarjota palveluita lasten, nuorten ja perheiden toivomassa paikassa ja tuoda näin palvelut lähemmäksi lapsia, nuoria ja perheitä. Tämä auttaa mm. tilanteissa joissa lapsi, nuori tai perhe ei pysty sitoutumaan palveluun esim. haastavien kulkuyhteyksien johdosta. Tärkeää on huomioida varhaiskasvatuksessa, kouluilla ja toisella asteella asianmukaiset tilat ja niiden varausmahdollisuudet myös koulun ulkopuolisille työntekijöille.
- **Konsultaatio** tapahtuu eri toimijoiden kesken horisontaalisesti ja vertikaalisesti. Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos tuottavat laajasti tietoa lapsen ja nuoren oppimiseen ja esiopetukseen, koulunkäyntiin tai opintoihin osallistumiseen liittyen, mutta myös esimerkiksi sosiaalisiin suhteisiin liittyen. Suunnitteilla olevaa perhekeskusta voi konsultoida mm. sosiaalihuollon kysymyksistä, vanhemmuuden tuesta sekä lievissä ja keskivaikeissa päihde- ja mielenterveystyöasioissa. Erityisesti vaikeisiin mielenterveysongelmiin liittyen voi konsultoida lasten – ja nuorisopsykiatriaa ja lastensuojelullisissa asioissa lastensuojelua.

Jatkossa on varmistettava, että konsultaatiokäytänteet on sovittu paikallisesti eri toimijoiden yhteistyössä. Em. integratiivisen työn mallinnusta voi käyttää keskustelujen pohjana. Yhteisen kansallisen arviointivitekehysen varmistuessa, tulee varmistaa sen käyttöönotto kaikissa yksiköissä ja yhteistyökäytännöt lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kanssa.

Mielenterveyspalvelujen integraatio

Yhteistyössä lasten mielenterveystyöryhmän kanssa kehitettiin **poissaolojen seurantaa ja niihin puuttumista** ja nuorten mielenterveystyöryhmän kanssa **geneeristä mielenterveysinstrumenttia, arviointimenetelmien yhdenmukaistamista** sekä **HYKS varhain – työn** mallintamista. **HYKS Varhain** on lasten- ja nuorisopsykiatrian konsultatiivinen ja integratiivinen toimintamalli. **Arviointimenetelmien käyttöä** kartoitettiin kuntien perustason työntekijöiltä ja niistä koottiin keskeisimmät työvälineet. Nämä on tarkoitus sijoittaa Mielenterveystalo-nettiportaalin ammattilaisosioon vapaasti käytettäväksi. Tarkoitus oli ohjata aikaisempaa yhdenmukaisempaan mittareiden käyttöön ja suunnitella jatkossa myös koulutusta näiden menetelmien käyttöön. **Geneerinen mielenterveysinstrumentti** (GMI) on työväline nuoren tilanteen kartoittamiseen ja tiedon kumuloitumiseen sujuvalla tavalla ammattilaisten välisessä yhteistyössä. GMI:tä voidaan käyttää jatkossa myös erikoissairaanhoidon lähetettä valmisteltaessa yksilökohtaisessa opiskeluhollossa.

Jatkossa keskeistä on selventää työnjakoa lievien ja keskivaikeiden mielenterveys- ja päihdeongelmien kohdalla. Perhekeskusten suunnittelussa tulee huomioida nuoret erityisenä tukea tarvitsevana asiakasryhmänä. Palveluja suunniteltaessa tulee huomioida nuorten toiveet tuen järjestämisessä (mm. anonyymisyys, arkiympäristössä).

4.6 Toimenpide 6: Systemaattinen malli asiakaspalautteen ja asiakashyödyn mittaamiseen

Hankkeen kehittämistyössä arvioidut, mallinnetut ja pilotoidut toimintamallit:

[Arviointityökalu psykologin ja kuraattorin asiakastyöhön \(kaikki koulutusasteet\)](#)

Arviointityökalu on suunniteltu työvälineeksi suunnitelmallisiin asiakasprosesseihin, joissa pyritään käyntien aikana vaikuttamaan lapsen tai nuoren hyvinvointiin. Arviointi on tarkoitus tehdä asiakkuuden alussa ja lopussa. Mallissa arvioidaan lapsen/nuoren hyvinvointiin liittyviä teemoja, kuten koulunkäyntiä ja oppimista, ihmissuhteita (perhe- ja kaverisuhteet), mielen hyvinvointia, terveyttä sekä arjen hallintaa (vuorokausirytm, mielekäs tekeminen, resurssit ja talous). Lisäksi malli antaa tietoa ja palautetta asiakkaan kokemasta vuorovaikutussuhteesta psykologiin tai kuraattoriin, käydyistä keskusteluista tai käytetyistä välineistä sekä yleisluontoisesti käynnistä. Ohjaavan kehittämisryhmän päätös 28.9.2018: Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.

[Opiskeluhuollon asiakaspalaute \(kaikki koulutusasteet\)](#)

Opiskeluhuollon asiakaspalautekyselyssä on huomioitu eri kohderyhmät: oppilaat/opiskelijat, huoltajat ja henkilökunta. Asiakaspalautekysely sisältää kysymyksiä sekä yhteisöllisestä että yksilökohtaisesta opiskeluhuollosta. Kehitetyn mallin tavoitteena oli, että opiskeluhuollosta saadaan tulevaisuudessa laajasti asiakaspalautetta eri kohderyhmiltä opiskeluhuollon kehittämisen tueksi niin yksikkö- kuin kaupunkitasolla. Ohjaavan kehittämisryhmän päätös 28.9.2018: Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.

Laurea ammattikorkeakoulun opiskelija Krista Hamunen hyödynsi opinnäytetyössään Asiakaspalaute kysely – mallin pilotoinnin yhteydessä kerättyä aineistoa. Opinnäytetyön on suunniteltu valmistuvan tammikuussa 2019.

4.7 Toimenpide 7: Lasten, nuorten ja vanhempien osallistumistapojen suunnittelu ja vakiinnuttaminen

Hankkeessa arvioitu, mallinnettu ja pilotoitu toimintamalli:

[Vanhempaintiimitoiminta \(peruskoulu\)](#)

Kyseessä on toimintamalli ja materiaalipaketti koulujen henkilökunnalle ja/tai koulujen vanhempainyhdistyksille vanhempaintiimitoiminnan käynnistämistä varten. Materiaalipaketti toimii lisäksi perustettujen vanhempaintiimien aloituspakettina ja toiminnan tukena. Ohjaavan kehittämisryhmän päätös oli 28.9.2018: Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.

Osallisuus oli teemana 4.5.2018 oppimisverkostotilaisuudessa, jossa oli luentoja ja tietoisuuksia osallisuudesta. Lisäksi tilaisuudessa oli toisen asteen opiskelijoiden paneeli, jossa keskusteltiin nuorten osallisuudesta oppilaitoksissa ja opiskeluhuollosta. Nuoret kommentoivat, että osallistumisen ja vaikuttamisen opettaminen kannattaa aloittaa varhain, jotta siitä tulee lapselle/nuorelle tapa. Nuoret myös kommentoivat, että aina heitä ei oteta mukaan edes oman opiskelun suunnitteluun vaan opettajat olettavat tietävänsä nuorten mielipiteet ja ajatukset. Esim. poissaolojen vuoksi kurssilaiselle voidaan lähettää viesti, että ilmeisesti keskeytät kurssin, koska

Lasten, nuorten ja huoltajien osallisuuden lisäämisen mahdollisuuksista ja hyvistä käytänteistä käytiin keskustelua yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämisryhmissä. Ryhmän jäsenet kokivat, että huoltajat

osallistuvat ja sitoutuvat helpommin, jos asioita käsitellään ryhmä- tai luokkatasolla verrattuna koko yksikön tasolla. Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistamisessa tärkeimmäksi nousi aito kohtaaminen ja kiinnostus opiskelijaa kohtaan omista työkiireistään huolimatta. Ryhmän jäsenet näkivät, että kohdatuksi tuleminen on tärkeässä osassa osallisuuden toteutumisessa. Esille nostettiin myös, että lasten ja nuorten kannalta on merkityksellisintä lisätä osallisuutta pienissä asioissa sekä tehdä tulokset omasta vaikuttamisesta näkyväksi lapsille ja nuorille. Myös yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän toiminta ja lasten ja nuorten osallisuus siinä koettiin kaipaavan parempaa markkinointia opiskelijoiden suuntaan. Tiedotusta yritettiin osin parantaa 7.-luokkalaisten ja toisen asteen 1. vuoden opiskelijoiden hyvinvointikeskustelun myötä.

Maahanmuuttajataustaiset opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta vahvistavia tapoja on Maahanmuuttajataustaisten lapsiperheiden kanssa toimiville -suosituskorteissa.

4.8 Digitaalisten mahdollisuuksien hyödyntäminen opiskeluhuollossa

[Hyvinvointikyselyjen tekeminen sähköisesti oppilaitoksissa](#) (kaikki koulutusasteet)

Tuotoksena on ohjeet hyvinvointikyselyjen tekemiseksi Googlen ja Microsoftin lomaketyökalujen avulla. Ohjeet myös kyselyn tulosten käsittelemiseksi yksikössä. Hyvinvointikyselyjen tekemistä sähköisesti käsiteltiin myös yhdessä yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämisryhmän kokouksessa. Ohjaava kehittämisryhmä päätti 29.8.2018: Tiedoksi, hyödynnettäväksi ja edelleen kehitettäväksi.

[Opiskeluhuollon näkyvyyden lisääminen sähköisiä menetelmiä hyödyntäen](#) (kaikki koulutusasteet)

Koottu lista tavoista tehdä opiskeluhuoltoa näkyväksi sähköisin menetelmin (esim. YouTube-video, blogi, Facebook-sivu). Yksiköstä saadun palautteen perusteella esimerkiksi video on helppo tapa kertoa opiskeluhuollon palveluista, se säästää opiskeluhuollon työntekijöiden aikaa ja sitä voidaan hyödyntää monissa tilanteissa. Laadittu lisäksi Helsingin, Espoon ja Vantaan lakimiesten avustuksella ohjeet huomioitavista asioista videoita tehdessä tai sosiaalista mediaa hyödynnettäessä. Ohjaavan kehittämisryhmän päätös oli 29.8.2018: Tiedoksi, hyödynnettäväksi ja edelleen kehitettäväksi.

[Sähköiset yhteydenottotavat opiskeluhuollon toimijoihin](#) (perusopetus ja toinen aste)

Tehtiin aluksi kysely, jolla lapsilta ja nuorilta kysyttiin, mm. mitkä sähköiset välineet soveltuisivat opiskeluhuollon toimintaan. Kyselyn perusteella Wilma koettiin parhaana yhteydenpidon välineenä. WhatsApp, sähköposti, tekstiviesti ja puhelinsoitto kelpasivat myös lasten ja nuorten mielestä opiskeluhuollon viestintään. Sen sijaan Snapchat koettiin huonona vaihtoehtona. Kyselyn pohjalta selvitettiin sähköisiä yhteydenottotapoja opiskeluhuoltoon. Selvityksen tuloksena laadittiin ohjeet sosiaalisen median ja internetpohjaisten työkalujen käytöstä yhteydenpidossa opiskeluhuollon asiakkaisiin. Kartoitettiin myös opiskeluhuollon toimijoiden käyttöoikeuksia oppilastietojärjestelmiin eri hankekunnissa. Käyttöoikeuksissa on epätasaisuutta ja kartoituksella pyrittiin tuomaan tämä näkyväksi.

4.9 Ruotsinkielisten lasten ja perheiden palveluiden kehittäminen

Kehittämisen tavoitteena oli yhdenmukaisuus ja tasalaatuisuus opiskeluhuollon käytänteissä riippumatta siitä, opiskeleeko lapsi tai nuori suomenkielisessä tai ruotsinkielisessä oppilaitoksessa. Kehittämisyksiköstä 14 oli

ruotsinkielisiä esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen yksiköjä. Pilotointivaiheessa ruotsinnettiin ne toimintamallit, joita myös ruotsinkielinen yksikkö lähti kokeilemaan. Suuren ruotsinkielisen kehittämisyksikömäärän vuoksi kaikki opiskeluhuollon toimintamallit ovat kehitetty niin, että niitä voi toteuttaa myös ruotsiksi ja ne tullaan kääntämään ruotsiksi ja löytyy tämän jälkeen Soccan sivuilta.

Tämän lisäksi ruotsinkielisten palveluiden nykytilaa ja ongelmakohtia sekä tulevaisuuden haasteita koottiin yhteen kehittämissuunnittelija Christine Söderekin ja projektityöntekijä Nina Östmanin (FSKC, Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området) toimesta. Oppimisverkostossa 1.3.2018 järjestettiin työpaja sivistystoimen, sosiaalitoimen ja terveystoimen edustajille, jossa pohdittiin palvelujen nykytilaa, haavoittuvuutta ja tulevaisuuden haasteita. Työpajamateriaalia jatkotyöstettiin LAPEn ruotsinkielisessä verkostossa, jonka jälkeen materiaali lähti PKS ja Uusimaan muutosagenttien kautta maakuntavalmistelun tueksi ruotsinkielisten palveluiden selvityshenkilölle.

Ruotsinkielinen verkosto koostuu hanketyöntekijöiden lisäksi järjestöjen ja seurakunnan jäsenistä. Työryhmä on kokoontunut yhteensä 5 kertaa hankkeen aikana pohtimaan LAPE-työn sisältöjä ruotsinkielisestä näkökulmasta ja vaikutuksia ruotsinkielisiin palveluihin.

Kehittämistyössä kartoitettiin puutteet nykyhetken ruotsinkielisissä palveluissa sekä tulevaisuuden haavoittuvuudet:

- Nuorten päihdepalvelut
- Psykiatrinen osastohoito lapsille ja nuorille Uudellamaalla ja muut ruotsinkieliset mielenterveyspalvelut
- Jalkautuvat palvelut sekä perustasolla että erityistasolla
- Terapia- ja kuntoutuspalvelut
- Materiaalit, mittarit, applikaatiot jne. jotka tukevat työskentelyä mielenterveyspalveluihin liittyen eli yhdenvertaiset työvälineet henkilöstölle
- Koordinaatiovastuu ja kokonaiskuva ruotsinkielisistä palveluista
- Tämänhetkisen henkilöstön mahdollisuus tuottaa ruotsinkielisiä palveluja sekä mahdollisuus tuottaa niitä tulevaisuudessa
- Vastuu ruotsinkielisten sivistystoimen, sosiaalitoimen ja terveystoimen yhdyspintojen kehittämisestä

5 Erityis- ja vaativimman tason kehittäminen

Tulokset ja vaikuttavuus: Kaikki kolme osakokonaisuutta ja niihin kuuluvat toimenpiteet toteutettiin. Tuloksena oli toimintamalleja, pilotointeja ja kokeiluja. Osa pilotoinneista ja kokeiluista jatkuu hankeajan jälkeen. Hankeajan ja pilotointien lyhyiden vuoksi vaikuttavuutta ja asiakashyötyä päästään arvioimaan vasta myöhemmin (liite 5).
Toteutus: Kehittämiskokonaisuudessa perustettiin sosiaalihuollon osalta 9 työryhmää kunkin toimenpiteet toteuttamiseen. Terveystieteiden osalta perustettiin 5 työryhmää teemoittain, jotka myöhemmin organisoitiin uudelleen kokeiluiden suunnittelua ja toteutusta varten. Työmuotoina käytettiin Puimalaa, palvelumuotoilua, työpajoja, laajoja työkokouksia ja yhteiskehittämistä. Työ alkoi suunnittelulla keväällä 2018 ja tositoimiin päästiin syksyllä 2018. Noin vuodessa on toteutettu kaikki hankesuunnitelmaan kuuluneet tavoitteet.
Vastuuhenkilö ja organisaatio: Riitta Vartio, kehittämiskoordinaattori (100%), Hki, 1.4.2017-31.12.2018 Marjo Alatalo, kehittämissuunnittelija (100%), Hki, 1.5.2017-31.12.2018 Pia Gripenberg, kehittämissuunnittelija (100%), Hki 1.5.2017-31.12.2018 Anne Kantoluoto, kehittämissuunnittelija (50%), Vantaa 1.5.2017-31.12.2018 Leena Wilén, kehittämissuunnittelija (50%), Espoo, 1.5.2018- 28.2.2018 Jaana Ryytänen, kehittämissuunnittelija (50%), Espoo 1.5.2018-31.12.2018 Laura Yliruka, tutkimuskoordinaattori (50%), HUS, 1.4.2017-31.12.2018 Nina Östman, kehittämissuunnittelija (50%), FSKC, 1.5.2017-31.12.2018 Marjaana Karjalainen, kehittämiskoordinaattori (100%), HUS, 17.3.2017-31.12.2018 Leena Männistö, kehittämissuunnittelija (100%), HUS, 1.8.2017-31.12.2018 Virve Edlund, kehittämissuunnittelija (50%), HUS, 6.11.2017-31.12.2018
Kustannukset: Lapsen paras – yhdessä enemmän -hankkeessa kustannusten ja budjetin hallinnointi ei ollut kehittämiskokonaisuuskohtaista vaan kullakin osatoteuttajalla (esim. kunnalla) oli omat budjettinsa, joiden toteutumista seurattiin.

Erityis- ja vaativimman tason kehittämiskokonaisuuteen kuului kolme osakokonaisuutta: integratiivisten toimintamallien kehittäminen, lastensuojelun kehittäminen ja osaamis- ja tukikeskuksen (OT) suunnittelu. Seuraavassa esitellään nämä osakokonaisuudet niille määriteltyjen tavoitteineen sekä tarkempien toimenpiteiden toteutuminen. **Kaikkien pilottien, kokeiluiden ja toimintamallien lyhyet arvioinnit löytyvät Socca.fi-verkkosivuilta.**

5.1 Integratiivisten toimintamallien kehittäminen yhdessä perustason palveluiden kanssa

5.1.1 Monitoimijainen arviointimalli

Tavoitteena oli arvioida pääkaupunkiseudulla lapsen, nuoren ja koko perheen tilanteen ja tuen tarpeen arvioimisessa käytettäviä viitekehysmalleja sekä niihin liittyviä kehittämistarpeita. Toinen tavoite oli palvelutarpeen arvioinnin yhtenäistäminen pääkaupunkiseudulla. Viitekehysmallien vertailussa todettiin, että nykyisin pääkaupunkiseudun kuntien sosiaalihuoltolain mukaisessa palvelutarpeen arvioinnissa käyttämät mallit ovat sisällöltään melko yhteneviä.

Kehittämistyön painopisteeksi otettiin kaikille ammattilaisille ja myös järjestöjen toimijoille asiakkaan luvalla käytettäväksi tarkoitetun mallin ja sähköisen työkalun kehittäminen. Työskentelyllä oli sähköisen mallin ja työvälineen kehittämisen osalta vahvoja liittymäpintoja sähköisen perhekeskuksen valmisteluun.

Asiakkaiden näkökulmaa tuotettiin palvelumuotoilutyöpajoissa. Toteutettiin kolme erillistä palvelumuotoilupajaa keväällä 2018 yhteistyössä Pelastakaa Lapset Digitaalinen sosiaalityö -hankkeen ja kokemusasiantuntijoiden Osallisuuden aika ry:n kanssa.

Laadittiin asiakasystävälliset monitoimijaisen yhteisen työn pelisäännöt: ne pitävät sisällään selkokieliset yhteistyötä kuvaavat käsitteet, yhteisen työn toimintaperiaatteet sekä ehdotuksen yhteisestä viitekehysmallista ja selkeistä vastuutyöntekijämalleista. Laadittiin yleiset suositukset lähityöntekijän nimeämiseksi ja tehtäviksi. Liite.

Lisäksi tehtiin maakunnalliset palvelukuvaukset: Lasten, nuorten ja perheiden sosiaaliohjaus Shl 16 § ja sosiaalityö Shl 15 § (ml. palvelutarpeen arviointi).

5.1.2 Uudet toimintamallit vertikaalisen ja horisontaalisen integraation mahdollistamiseksi

a. Lasten ja nuorten integratiivisten terveysten palveluiden kehittäminen

Hankkeen tavoitteena oli edistää lasten ja nuorten terveysten palvelukokonaisuutta, jossa painopiste siirtyy korjaavista palveluista kaikille yhteisiin ja ennaltaehkäiseviin palveluihin sekä varhaiseen tukeen ja hoitoon. Tämän mahdollistaa eri toimijoiden sujuva yhteistyö ja yhteinen tekeminen, joka on rakennettu lasten ja nuorten tarpeiden pohjalta (liite 18).

Tavoitteena oli myös, että lasten ja nuorten terveysten palveluissa käytetään työskentelytapoja, jotka perustuvat tutkimustietoon ja hyvin suunniteltuihin, integroituihin toimintamalleihin. Tällöin perustaso saa tukea erityis- palveluilta omaan työhönsä, palvelut tuotetaan yhdessä tai tarvittaessa asiakas ohjautuu viiveettä erityistason palveluihin. Tässä luvussa esiteltävät toimenpiteet edistävät näiden tavoitteiden toteutumista.

Erityis- ja vaativan tason terveydenhuollon toimijat osallistuivat myös Lasten, nuorten ja perheiden mielenterveys- ja päihdepalvelut perhekeskuksessa –palvelukuvauksen laadintaan. Tässä palvelukuvauksessa

saatiin määriteltyä peruspalvelujen ja erikoissairaanhoidon työnjakoa ja asiakkaiden tarpeisiin perustuvaa porrasteisuutta.

Nuorten integratiivisten mielenterveyspalveluiden kehittäminen

Hankkeessa tuotettiin taulukko käytössä olevista integratiivisista työtavoista, tehtiin kirjallisuuskatsaus palvelukokemuksista ja selvitettiin nuorten mielenterveyspalveluiden kansainvälistä toteutumista. Lisäksi organisoitiin kyselyt nuorten polusta mielenterveyspalveluiden piiriin sekä toiveista liittyen mielenterveyspalveluiden järjestämiseen ja tiedon saamiseen mielenterveyteen liittyvistä asioista (liite 19). Yhteenvetona syntyi ehdotus nuorten mielenterveyden palvelujärjestelmän tasoista.

Lisäksi osallistuttiin myös nuorten mielenterveystyön palvelukuvaukseen ja esitettiin ideaalikuvausten nuorten mielenterveyspalvelukokonaisuudesta ja Nuorten Talosta, jossa nuorten terveydenhuolto ja integratiiviset työtavat konkreettisesti tai verkostomaisesti toteutuisivat. Nuorisopsykiatria aloittaa vuoden 2019 alusta *lääkäriin* kolmesti viikossa, jolloin lääkäri on perustason konsultoitavissa puhelimitse. Nuorisopsykiatria myös organisoii jatkossa kaksi-kolme kertaa vuodessa yhteisen koulutuksen mielenterveyden teemoista. Vuoden 2019 teemat ovat itsetuhoisuus ja uni.

[GMI, nuorten geneerinen mielenterveysinstrumentti](#)

Hankkeessa kehitettiin erityis- ja peruspalvelujen yhteistyönä mielenterveysoireiden vakavuuden ja hoidettavuuden arviointiväline GMI, nuorten geneerinen mielenterveysinstrumentti (liite 20). GMI on lähipalveluihin, esimerkiksi kouluihin ja matalan kynnyksen yksiköihin kehitetty ammattilaisten työskentelyä tukeva työkalu, jonka tavoitteena on helpottaa mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden varhaista tunnistamista, niiden vakavuuden ja hoidettavuuden arviointia. Tavoitteena on, että nuori saa apua oikea-aikaisesti ajankohtaisesti tarkoituksenmukaisen ammattilaisen tuottamana. Työryhmä kokosi myös ehdotuksen **yhteisesti käytettävistä näyttöön perustuvista nuorten mielenterveyden arviointimenetelmistä** (liite 21).

GMI kehitettiin pilotointivälineksi hankekauden aikana. Instrumenttia pilotoidaan pääkaupunkiseudun kunnissa (joulukuu 2018-maaliskuu 2019), jonka jälkeen instrumenttia kehitetään edelleen kerätyn arviointiaineiston pohjalta.

[HYKS VARHAIN-toimintamallin kuvaus](#)

Laadittiin HYKS VARHAIN-intervention kuvaus (liite) siten, että intervention käyttöönotto mahdollistuu maakunnassa ja valtakunnallisesti sen keskeisten periaatteiden ja toimintatapojen mukaisesti. HYKS VARHAIN – konsultaatiot vahvistaa perustasoista mielenterveystyötä tuottamalla tietoa ja osaamista peruspalveluiden käyttöön. Tavoitteena on, että lieviä ja keskivaikeista mielenterveydenhäiriöistä kärsiville lapsille ja nuorille on tarjolla oikea-aikaisia ja kohdennettuja interventioita. Toiminta on HUS lasten- ja nuorisopsykiatrian sekä perusterveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, koulujen, opiskeluhoollon ja lastensuojelun työntekijöiden yhdessä toteuttamaa integratiivista mielenterveystyötä lapsen ja nuoren omassa lähiympäristössä. **VARHAIN Pienet lapset – toiminta käynnistyi** HYKS lastenpsykiatriassa syyskuun alussa 2018.

VARHAIN-interventio kuvattiin mukaillen interventioiden tieteelliselle raportointiselle kehitettyä TIDieR – tarkistuslistaa. Kuvauksessa hyödynnettiin kirjallisuuskatsausta, perustehtävän kuvausta ja tehtäväkuvia,

VARHAIN-työntekijöiden ja yhteistyökumppaneiden näkemyksiä sekä toiminnasta kirjoitettuja artikkeleja ja muita julkaisuja.

Tulevaisuuden VARHAIN-työn painopisteeksi ennakointiin uusien ilmiöiden ja koulutusyhteistyön tarpeen tunnistaminen, perustason kouluttamiseen osallistuminen, perehdyttäminen ja tuki arviointityökalujen käyttöön sekä menetelmätyönohjaus. Lisäksi korostettiin oman työn ja tehtäväkuvan kehittämistä vastaamaan integratiivisiin tarpeisiin.

[Lasten mielenterveyspalveluiden kehittäminen esimerkkinä koulupudokkuuden ennaltaehkäisy](#)

Peruslähdekohtana kehittämistyössä oli, että ensimmäisenä lapsen hädän huomaavan työntekijän tulee ottaa koppi lapsen ja hänen perheensä tilanteesta ahtaiden ammattiroolien korostamisen ja pois lähettämisen sijaan. Lapsen auttamisen tulisi tapahtua ensisijaisesti hänen lähiympäristössään varhaiskasvatuksessa tai koulussa. Koulusta paljon poissa olevien kohdalla tunnistettiin erityinen tarve sivistystoimen, sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyölle. Yhtenäiset toimintatavat, verkostotyö ja varhaisen tuen lisääminen poissaoloihin puuttumisessa nähtiin tärkeäksi. Keskeiset tuotokset olivat lasten mielenterveyden palvelupolun yleiskuvaus, koulupoissaolokysely ja interventiovalikko koulupoissaoloihin.

Koulupoissaolokyselyn SRAS-R (Kearney 2002) suomennettiin ja kyselyn ruotsinkielinen versio saatiin käyttöön. Kyselyä kokeiltiin pääkaupunkiseudulla yhteistyössä opiskeluhoollon osahankkeen kanssa ja Uudellamaalla yhteistyössä Uudenmaan Lape –hankkeen kanssa. Pääkaupunkiseudun kokeilusta tehtiin arviointikysely oppilaille, vanhemmille ja ammattilaisille. Arvioinnin perusteella Koulupoissaolokyselyn käyttöönottoa toivottiin vakituiseksi työkaluksi. Uudenmaan kokeilusta arvioinnin tekivät YAMK-opiskelijat opinnäytetyönään. Lisäksi työryhmä kokosi Suomessa käytössä olevia työmenetelmiä koulupoissaolojen interventiovalikkoon, jossa interventiot jaettiin Keaneyn kyselyn luokittelun mukaisesti. Koulupoissaolojen interventiotaulukko jää koulujen käyttöön ja jatkokehittäväksi. Opiskeluhoollon poissaoloihin puuttumisen malliin liitettiin suositus Koulupoissaolokyselyn käytöstä yhtenä arviointityökaluna 30 poissaolotunnin jälkeen.

Muita esiin nousseita lasten mielenterveystyön kehittämisteemoja olivat: joustavat ikärajat ja siirtymät yksilöllisesti lapsen ja nuoren kehitystaso ja tilannetekijät huomioiden, ikään liittyvien kehitystehtävien nostaminen työn tavoitteeksi, yhteinen arviointi (THL:n Laps-lomakkeen käyttö), suunnitelma ja työskentely.

Lasten ja perheiden mielenterveyspalvelut tulisi järjestää ja koordinoita perhekeskuksen palvelukuvauksen mukaisesti. Tärkeää on jatkaa sivistystoimen, sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erityistason asiantuntijoiden yhteistä työtä **ohjelmallisten interventiomallien** kehittämiseksi koulupoissaoloihin ja tulevaisuudessa myös muihin lasten mielenterveyteen liittyviin pulmiin.

[Vakavasti sairaan lapsen psykososiaalinen tuki](#)

Lähtökohtaisesti vakavissa ja harvinaisissa sairauksissa lapsen lääketieteelliset tarpeet ja lapsen ja perheen sosiaalisen tuen tarpeet ovat sellaisia, joita ei ole normaalissa palveluvalikoimassa, siksi palveluiden, kuntoutuksen ja tuen kokonaisuus tulee jokaisen lapsen ja perheen kohdalla rakentaa erikseen. Tavoitteena oli yhteisten toimintatapojen löytäminen näihin yksilöllisesti vaihteleviin tilanteisiin.

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Hankkeessa kuvattiin vakavasti sairastuneen lapsen psykososiaalisen tuen järjestämisen malli. Vakavasti sairaan lapsen ja perheen psykososiaalinen tuki sisältää erikoissairaanhoidon tuen lapselle ja perheelle mukaan lukien yleissairaalapsykiatrian ja sosiaalityön, kunnan perhe- ja sosiaalipalvelut, Kelan etuudet ja kuntou-tuspalvelut, perheneuvolan tuen lapselle ja perheen jäsenille erityisesti sairauden päättymisen jälkeen sekä järjestöjen ja seurakuntien tuen.

Psykososiaalisen työn kohteena on perhekokonaisuus, lapsen ja nuoren kanssa työskentelyn lisäksi on huomioitava vanhempien ja sisarusten avun ja tuen tarpeet. Perheen palvelutarpeen yhteiseen arviointiin ja suunnitelmaan tarvitaan sekä sosiaali- että terveydenhuollon osaamista. Vakavasti sairaan lapsen kohdalla on järkevää, että sosiaalihuollon palvelutarpeen arviointi tehdään erikoissairaanhoidon monitoimijaisen tiimin kanssa yhdessä. Lapselle ja perheelle määritetään sosiaalihuoltolain mukainen vastuuhenkilö esim. vammaispalvelusta tai perhepalveluista.

Tärkeää on siirtyminen järjestelmä- ja palvelukeskeisyydestä kokonaisvaltaiseen tukeen, koordinoituvastuun määrittäminen, tiedonkulun varmistaminen, vakavasti sairaan lapsen perusterveydenhoidon ja sosiaalipalveluiden yhtenäinen järjestäminen, erikoissairaanhoidon sosiaalityön osaamisen hyödyntäminen sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnissa ja sopeutumisvalmennuksien suunniteltu käyttö ja linkittäminen psykososiaalisen tuen kokonaisuuteen.

Mallin kokeilu Helsingin kanssa on käynnistymässä. Mallin käyttöönottamiseksi tarvitaan vielä kehittämistyötä erityisesti sektorirajat ylittävään perheen psykososiaalisen tuen kokonaissuunnitelman tekemiseen. Lisäksi tarvitaan sosiaalityön eri osaamisalueiden (vammais- ja terveysosiaalityö sekä sosiaalihuollon ja perheneuvolan sosiaalityö) yhteistä oppimista ja tiedon jakamista, jotta mahdollistetaan perheen kokonaisvaltainen apu.

[Oppimisen ja kehityksen pulmien tunnistaminen ja tuki](#)

Hankkeessa nousi esiin tarve yhteiselle kehittämistyölle lasten ja nuorten oppimisen ja kehityksen pulmiin vastaamiseksi. Kehittämisen kärkiä olivat varhaiskasvatuksen ja koulun kuntoutuksellinen työote, konsultaatiokäytännöt, tiedonkulku ja hälytysjärjestelmät sekä lähetekäytännöt.

Konsultaatiomallista toteutettiin paikallinen kokeilu Kirkkonummella ja kokeilu käynnistettiin myös Espoossa. Konsultaatio kohdennettiin alueelliselle työryhmälle perusterveydenhoitoon, perhekeskuksiin ja opiskeluhoitoon. Kohderyhmänä on lapset, joilla on alustavien tutkimusten pohjalta keskivaikeita tai vaikeasteisia oppimisen ja kehityksen ongelmia, joiden lisänä voi ilmetä käyttäytymisen tai mielialan ongelmia. Konsultoijina toimivat erikoissairaanhoidon lastenneurologian ja lastenpsykiatrian asiantuntijat. Tavoitteena oli, että lapsi ja perhe saavat tarvitsemansa tuen lähiympäristössään ja perustason osaaminen vahvistuu yhdessä oppimisen kautta. Kirkkonummen kokeilua arvioitiin ja sen tulokset olivat alustavan myönteisiä.

Konsultaation lisäksi kouluissa, opiskeluhuollossa, perusterveydenhuollossa ja sosiaalipalveluissa on tarvetta erikoissairaanhoidon työnohjaukselliselle tuelle. Yhteistoiminnan jatkokehittämisessä on tärkeää hyödyntää digitaalisia ratkaisuja. Oppimisen ja kehityksen pulmien seulonnoissa ja kuntoutussuosituksissa tarvitaan yhteisiä kriteerejä. Samanaikaisesti erikoissairaanhoidon erikoisalojen keskinäistä yhteistyötä tulee kehittää. Tärkeää on lähetteen sujuva ohjautuminen oikealle erikoisalalle ja selkeä ohjeistus yhteistyöstä.

b. [Perhesosiaalityön päivystys Lastenlinikalla](#)

Päivystysuudistuslain mukaisesti sosiaalityön arviointi tulee olla saatavissa laajan terveydenhuollon päivystyksen yhteydessä. Hankkeessa toteutettiin päivystyskokeilu, jolloin sosiaalityöntekijä oli paikalla Lastenklinikan lasten ja nuorten sairauksien päivystyksessä perjantai- ja lauantai-iltaisin klo 16-24.

Kokeilussa lasten erikoissairaanhoidon sosiaalityöntekijät tapasivat potilasta ja vanhempia kriisitilanteessa sekä arvioivat ja selvittivät perheen sosiaalista tilannetta. Päivystyksessä korostui yhteydenpito ja yhteistyö kuntien sosiaalihuollon kanssa. Lisäksi sosiaalityöntekijät konsultoivat ja tukivat erikoissairaanhoidon - ja terveyskeskuspäivystyksen henkilökuntaa sosiaalihuollon kysymyksissä, erityisesti lastensuojelullisissa tilanteissa. Sosiaalityö-tekijän tapaamisten yleisimmät aiheet olivat lasten ja nuorten päihteiden käyttö, itsetuhoisuus, vanhempien väsymys ja lasten pahoinpitelyepäilyt.

Perhesosiaalityön päivystyskokeilun asiakasmäärät ja arviointi osoittivat sosiaalityön tarpeen laajassa lasten terveydenhuollon päivystyksessä. Henkilöstön arvion mukaan kokeilu edisti sosiaali- ja terveystoimen yhteistoimintaa, oli hyödyllinen niin potilaalle kuin päivystyksen ammattityölle ja lisäsi lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta omassa asiassaan. Tarve oli sosiaalityön kriisityölle, arvioinnille ja päivystyksen henkilökunnan konsultoinnille. Toiminta jatkuu vakinaisena. Tulevaisuuden suunnitelmana on laajentaa päivystysaikaa kattamaan koko päivystystoiminnan 24/7.

5.1.3 Kehitysvammahuollon, psykiatrian ja sosiaalihuollon yhteinen työskentely

Kehittämistyön tavoitteena oli pyrkiä kehittämään ongelmien kärjistymistä ehkäiseviä ja kotiin perheen tueksi vietäviä palveluita. Espoossa ja Helsingissä toteutettujen pilottien lähtökohdaksi siis valittiin tämä. Helsingissä pilottisuunnitelma sisälsi psykiatrian ja kehitysvammapoliklinikan yhteisvastaanotto-käytännön, sen yhteyteen tuodun monitoimijaisen arvioinnin ja suunnitelman tekemisen sekä kehitysvammaisen lapsen vanhemmuuden tukemisen osaamisen vahvistamisen perhetyössä. Helsingissä sovittiin konsultaatiokäytännöistä, perheen konkreettisen avun ja tuen saamisesta kehitysvammahuollon tehostetun tuen tiimin ja lapsiperheiden perhetyön ja lastensuojelun perhekuntoutuksen yhteistyönä sekä yhteisestä arvioinnista. Pilotti jatkuu yhä.

Espoossa pilotointi kiinnittyi ensiarviointiin. Espoon osalta pilotoinnissa oli tarpeen ottaa huomioon, ettei siellä ole kehitysvammaisille lapsille ja perheille tarkoitettua keskitettyä terveydenhuollon palvelua. Tämä oli näyttäytynyt vahvana kuormituksena vammaispalvelun sosiaalityössä ja käytettyjen palveluiden ylivoimaisuutena riittävän kokonaisvaltaisen, monialaisen arviointiosaamisen puuttumisen takia. Pilotoinnissa etsittiin ratkaisuja, joilla sosiaalityön tueksi tuodaan riittävän osaava terveydenhuollon osaaminen ja sovitaan yhteisen arvioinnin ja yhteisvastaanottojen käytännöistä. Pilotti jatkuu yhä.

5.1.4 Sijaishuoltoon sijoitetun lapsen tai nuoren psykiatrisen hoidon järjestäminen

Tavoitteena oli luoda yhteistyömalli, jossa sijoitetun lapsen psykiatrisen hoito rakennetaan asiakaslähtöisesti lapsen ympärille eikä päällekkäistä työtä ole. Yhteistyörakenteita pilotoitiin ensin Helsingissä Teinilän lastenkodissa mallia eteenpäin kehittäen. Toisessa vaiheessa pilotointia laajennettiin osin kolmeen muuhun lastenkotiin. Pilotoinnin perusteella mallinnettiin yhteistyön rakenne. Sovittiin, että yhteisestä työstä sovitaan sekä asiakasneuvottelujen että konsultaatorakenteen osalta.

Malli on asiakasneuvottelujen osalta otettu käyttöön Pääkaupunkiseudulla ja sitä laajennetaan vähitellen koskemaan kaikkia Uudenmaan kunnallisia laitoshoidon yksiköitä ja HUS:n lasten- ja nuorispsykiatrian toimipisteitä. Myöhemmässä vaiheessa tulee yhteistyön mallia laajentaa myös muihin kuin kuntien yksiköihin,

mutta se edellyttää lisätyöstöä. Lisäksi yhteistyömallin soveltuvuutta perhehoitoon sijoitettujen sekä avohuollon asiakaslasten osalta tulee selvittää. Konsultaation osalta resurssit eivät riitä tällä hetkellä mallin laajentamiseen, mutta esimerkiksi digitaalisten neuvottelumahdollisuuksien lisääntyessä mallin laajentamista voidaan suunnitella. Sekä vuoropuhelun jatkamiseksi kaikilla toiminnan tasoilla että mallin laajentamisen suunnittelemiseksi tarvitaan yhteisiä rakenteita asiakaskohtaisen työn lisäksi. Tästä syystä yhteistä työpajamaista kehittämisrakennetta aiotaan jatkaa ja sekä lastensuojelusta että psykiatriasta on nimetty edustajia työryhmään, joka vastaa työpajojen suunnittelusta ja toteutuksesta Lape-hankkeen päätyttyä.

5.2 Lastensuojelun kehittäminen

5.2.1 Lastensuojelun systemisen toimintamallin pilotointi

Lastensuojelun sosiaalityön monitoimijaista toimintamallia pilotoitiin hyödyntäen systemistä työtettä lastensuojelussa Helsingissä, Vantaalla, Kauniaisissa, Espoossa ja Kirkkonummella. Pilotteja arvioitiin alustavasti syyskuussa. Pilotointiaika oli vielä hyvin lyhyt, noin puoli vuotta, mutta kokemukset olivat rohkaisevia ja pilotoinnissa mukana olevat tiimit jatkavat työtään vuonna 2019.

THL haluaa levittää systemisen toimintamallin valtakunnallisesti ja THL on sitoutunut kouluttamaan uusia systemisen toimintatavan kouluttajia tulevina vuosina. Uudenmaan maakunnan on selvitettävä vuosien 2019-2020 koulutustarpeita sekä tehtävä maakunnallinen suunnitelma systemisen työtavan levittämisestä.

5.2.2 Perhetyön ja perhekuntoutuksen mallin kehittäminen traumaattisista oloista maahan tulleille perheille ja lapsille

Traumaattisista oloista maahan tulleet perheet tarvitsevat paljon käytännönläheistä, turvallisuutta ja ennakoitavuutta luovaa tukea arkeensa. Helposti saatavilla oleva, arkeen turvaa luova matalan kynnyksen tuki on tärkeä täydentävä osa palvelukokonaisuutta. Tämän kärjen edistämisen mahdollisuuksia selvitettiin osana perhekeskus-kehittämisen kokonaisuutta, yhteistoiminnassa järjestöjen Perheet Keskiöön-hankkeen kanssa.

Työssä hyödynnettiin Lastensuojelun perhetyön ja kuntoutuksen mallinnusta ja Vantaalla kokeiltua toimintamallia. Mallia arvioitiin ja kuvattiin siten, että sitä on tarvittaessa mahdollistaa levittää. Kyseessä on integratiivinen palvelumalli: jalkautuva, hoidollinen ja perheen arkea vakauttava tuki traumaattisista oloista tulleille lapsille ja perheille koulussa. Malli soveltuu hyvin vahvaa monialaista tukea tarvitseville traumaattisista oloista maahan tulleille lapsille, nuorille ja perheille. Malli mahdollistaa vahvan hoidollisen ja arjen turvallisuutta sekä perheen omaa toimijuutta vahvistavan integroidun tuen lähellä arkea ja tarvittaessa hallitun tavan järjestää traumaspesifi hoitointerventio. Mallia pilotoidaan syksystä 2018 alkaen Itä-Helsingissä Kontulassa. Pilotti jatkuu yli hankekauden. Pilotin yhteydessä on tavoitteena tuottaa tietoa toimintamallin hyödyistä asiakkaille ja työntekijöille.

Hankkeessa tehtiin maakunnalliset palvelukuvaukset: Tehostettu perhetyö, perhekuntoutus on tehty ja esitelty Uudenmaan sote-valmistelun lapset, nuoret, perheet -ryhmälle 24.10.2018.

5.2.3 Lastensuojelun perhehoidon järjestämisen toimintamalli

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Helsinki ja Vantaa pilotoivat toimintamallia. Pilotoinnin perusteella ehdotettiin lähes yksimielisesti, että perhehoitajan vastuutyö ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän työ eriytetään tulevaisuudessa. Työskentelymalli riippuu kuitenkin osin siitä, miten lapsen vastuusosiaalityö tulevaisuudessa organisoidaan. Valtaosa Uudenmaan kunnista toteuttaa vuonna 2019 perhehoidossa työskentelymallia, jossa perhehoitajan vastuutyöstä ja lapsen vastuusosiaalityöstä vastaavat eri henkilöt. Perhehoidon palveluista sijaisperheiden rekrytointi ja ennakkovalmennus, perhehoitajien ryhmämuotoinen tuki sekä asiakasohjaus toimeksiantosopimussuhteiseen perhehoitoon nähdään joka tapauksessa järkevänä tulevassa maakunnassa toteuttaa keskitetysti.

Hankkeessa tehtiin maakunnalliset palvelukuvaukset sekä vastaanottoperhetoiminnasta että perhehoidosta.

5.2.4 Uudenmaan laitoshoidon, valvonnan ja asiakasohjauksen toimintamallit

Hankkeen kehittämistyön tuloksena nähtiin, että pidempiaikaisen laitoshoidon osalta koulullisten yksiköiden käytön mahdollistaminen koko maakunnan alueelle on tarkoituksenmukaista. Lisäksi Helsinkiin on suunnitteilla lastensuojelun ja psykiatrian yhteinen päihdehoitoyksikkö vastaamaan koko Etelä-Suomen OT-alueen tarpeisiin. Perustason laitoshoidon osalta olisi hyödyllistä, että kotipaikkakunnallaan tai lähikunnassa ammatillisia opintoja aloittaville nuorille olisi tarjota perustason laitoshoidon omana palveluna. Asumisharjoittelulle on kuntiin suunnatun kyselyn perusteella kysyntää – tällä hetkellä sitä ei ole kuin Helsingissä ja yksittäisille lapsille tarjottuna muissa kunnissa. Asumisharjoittelun laajentaminen edellyttää neuvotteluja eri kuntien asuntotoimesta vastaavien viranomaisten kanssa sekä resurssien tarpeen arviointia.

Hankkeessa luodun käsityksen mukaan nykyinen vastaanottotoiminnan kapasiteetti ei riitä vastaamaan koko maakunnan tarpeisiin. Vastaanottotoimintaa tulee maltillisesti laajentaa. Porvoo on Espoon ohella keskeinen ruotsinkielisen palvelun tuottaja, joten tämä näkökulma on huomioitava jatkossa. Vastaanottoperhetoiminnan peittoa tulee laajentaa eli rekrytointia ja tukipalveluita kehittää ja alueellista kattavuutta myös mm. ympärivuorokautisen saatavuuden osalta lisätä.

Hankkeen kehittämistyössä nähtiin, että sekä vastaanottotoiminnan että pidempiaikaisen laitoshoidon osalta on tarpeen järjestää maakuntatasoista yhteistä koulutusta. Tämä mahdollistaa yhteisen viitekehyksen rakentamisen sekä työntekijätasolla toteutuvan vuoropuhelun.

Suunnitelmallisia useamman kunnan yhteisiä valvontakäyntejä toteutettiin kokeiluna kevään 2018 aikana. Yhteisesti maakunnallisesti käyttöön otettava valvontakäyntilomake valmistui ja se otettiin käyttöön. Sijaishuollon valvontaa aletaan vuoden 2019 alusta voimaan astuvien puitesopimusten vuoksi toteuttaa maakunnallisesti jo ensi vuoden alussa. Yhteisen valvontatoiminnan organisoiminen on käynnistetty.

Asiakasohjaus sijaishuoltoon on järjestetty kunnissa hyvin eri tavoin. Hankkeessa esitettiin, että tulevaisuudessa asiakasohjaus järjestettäisiin hallinnollisesti keskitetysti omana toimintanaan siten, että asiakasohjausyksikön työntekijöillä on alueellinen vastuujako ja työntekijät jalkautuvat alueensa mukaisiin sosiaalityön toimipisteisiin tarpeen mukaan. Keskitetty yksikkö tarjoaa tukea sijaishuoltopaikan valintaprosessiin tarpeen mukaan niin palvelumuodon kuin yksittäisen sijaishuoltopaikan valinnan osaltakin. Vain toimeksiantosopimussuhteisen perhehoidon asiakasohjaus toteutuu asiakasohjausyksikön ulkopuolella perhehoidon palveluissa. Tapauskohtaisesti tehdään yhteistyötä yksiköiden välillä.

Hankkeessa tehtiin maakunnallinen palvelukuvaus laitoshoidosta, valvonnasta ja asiakasohjeuksesta.

5.3 Osaamis- ja tukikeskuksen suunnittelu

Etelä-Suomen osaamis- ja tukikeskusten suunnittelu käynnistettiin perustamalla hankkeen vaativien ja erityispalveluiden terveydenhuollon ja sosiaalihuollon osahankkeissa toimivien kesken työrukkanen tekemään pohjatöitä ja kirjoittamaan alustavaa toimintasuunnitelmaa. Työrukkanen toimi kiinteässä toiminnallisessa yhteydessä valtakunnalliseen kehittämiseen ja sen esityksistä oli mahdollista saada palautetta valtakunnallisissa tapaamisissa.

Etelä-Suomen/pääkaupunkiseudun OT-suunnitelman on määrä valmistua 15.12.2018 mennessä. Työssä hyödynnetään loppuun asti valtakunnallista OT-kehittämistä. Valtakunnallinen OT-raportti valmistuu vuoden 2018 loppuun mennessä. Se ottaa kantaa aiempaa tarkennetummin OT-keskusten rakenteeseen, tehtäviin, asiakasryhmiin, OT-keskusten väliseen työnjakoon, rahoitukseen, toimintatapoihin ja jatkovalmisteluun.

Kaikkien yliopistosairaaloiden lasten ja nuorten somaattisten ja psykiatristen ylilääkärien tapaaminen OT-organisoinnista järjestettiin 2.10.2017. Tässä tapaamisessa saatiin selkeä palaute yliopistosairaaloiden kannasta OT keskukselle suunniteltuihin tehtäviin. Terveydenhuollon erä (eli yhteistyöalueella) HYKS:istä selvitettiin myös erikoisalakohtaisin ylilääkärien kyselyin erä/yt –maakuntien terveydenhuollon toiveita OT-keskuksen suhteen.

Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueen työkokous yli sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden sekä yliopiston sosiaalityön ja terveydenhuollon professoreiden kesken pidettiin 7.5.2018 HYKS:ssä. Vaativia palveluita tarvitsevien asiakkaiden nykytilaa sosiaalityön näkökulmasta selvitettiin lasten kanssa työskenteleville sosiaalityöntekijöille osoitetulla valtakunnallisella kyselyllä. Raportti "Monimutkaiset ja erityistä osaamista edellyttävät asiakastilanteet sosiaalityössä" saatiin valmiiksi ja julkaistiin THL:n Työpaperina nro 16/2018.

5.3.1 Etelä-Suomen osaamis- ja tukikeskus

OT-keskuksella on kolme tehtävää, jotka on STM:n taholta määritelty seuraavasti:

1. vaativimmat suoran asiakastyön palvelut sekä konsultatiiviset ja digitaaliset toimintamuodot erityis- ja perustason tueksi
2. tutkimus- ja kehittämistoiminta verkostoituen yliopistojen, yliopistollisten sairaaloiden, asiantuntijaorganisaatioiden, maakuntien ja sosiaalialan kehittämisrakenteiden ym. kanssa
3. palveluiden koordinaatio yhteistyössä palvelujärjestelmän muiden toimijoiden ja maakuntien kanssa; ml. näyttöön perustuvien menetelmien koordinaatio ja käyttöön juurruttamisen tuki yhteistyössä palvelujärjestelmän muiden toimijoiden kanssa. (Ritva Halila, STM 9/208)

Etelä-Suomen/pääkaupunkiseudun OT:n toiminnalliseksi rakenteeksi ehdotetaan valtakunnallisten linjausten mukaisesti vaativan tason toimintojen verkostoa, joissa toimivat OT-työhön nimetyt työntekijät niin terveydenhoidon, sosiaalihuollon kuin sivistystoimenkin (VIP-verkosto) osalta. OT-keskuksessa vaativinta eri sektorien yhteistyötä tarvitsevien asiakkaiden palvelujen järjestämiseen tarvittavien verkostojen ytimeen muodostuu monialainen, koordinoiva "tehotiimi", joka tarjoaa myös asiantuntemusta sektorien välisen yhteistyön lisäämiseen erityistasolla ja peruspalveluissa. Terveydenhuollon osalta (= sairauksien ja mielenterveyden häiriöiden hoitoon ja koordinaatioon) liittyen OT-toiminnot sijaitsevat Hyksin lasten ja nuorten erikoissairaanhoidon yksiköissä ja terveydenhuollon tutkimusta koordinoivat erikoisalojen professorit.

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon asiantuntijoista kootaan pysyviä, konsultoitavissa olevia asiantuntijatiimejä määriteltyjen asiakasryhmien ympärille. Tätä verkostoa hyödyntäen kootaan yhteen asiantuntijat kunkin vaativan asiakastilanteen tueksi. OT-keskukset ylläpitävät asiantuntijapankkia erityisosaajista. Muun tutkimustoiminnan lisäksi OT-keskukset edistävät integratiivista tutkimusta vaativimpiin asiakastyön tapauksiin liittyen ja luovat toimintamalleja. Terveydenhuollossa vaikuttavien hoito- ja interventiomenetelmien levittämisen tueksi suoritetaan menetelmien vaikuttavuustutkimusta suomalaisessa ympäristössä. Sosiaalihuollossa valtakunnallinen lastensuojelun yhteiskehittämörakenne integroidaan osittain osaksi OT-työtä.

Terveydenhuollon osalta OT –keskuksen vaativien hoitojen rakenne ja sitä antavat yksiköt ovat jo suurelta osin olemassa ja asetuksella säädeltyjä. OT-keskuksessa sijaitsevat yliopistosairaalaan keskitetyt lasten ja nuorten somaattisten ja psykiatristen erikoisalojen terveydenhuollon yksiköt, jotka antavat vaikeimpiin potilaisiin kohdistuvia ns. tertiäärisiä (tai kvaternäärisiä) terveydenhuollon palveluita (mm. alaikäisten erityisen vaativien somaattisten sairauksien ja mielenterveyden häiriöiden hoito, oikeuspsykiatriset yksiköt ja transsukupuolisten tutkimus). Tähän liitetään tarpeen mukaan OT-integraatiota edellyttävät vaativimpien asiakkaiden palvelut yllä kuvatulla tavalla. OT-keskuksen koordinaatiotehtävään kuuluu näyttöön perustuvien menetelmien implementoinnin ja koordinaation tukeminen koko palveluketjussa. Terveydenhuollon kohdalla tämä tarkoittaa esim. vaikuttavien hoito- ja kuntoutusmenetelmien levittämisen ja tutkimuksen organisointia.

Sosiaalipalveluiden erityistason pilotoinnista on noussut tarpeita OT-tasoisien integratiivisten asiantuntijayksiköiden perustamiseen (ks. vaativat eropalvelut, kohta 4.2). Muita tämänkaltaisia tarpeita on mm. kulttuuristen ja maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja perheiden vaativimman tason osaamisen suhteen: lapsikaappaukset, ihmiskauppa, kunniaväkivalta yms. Näiden suhdetta OT-keskuksen ydinyksikköajatteluun täytyy kirkastaa.

Esimerkki OT-tasoisesta vaativimmasta asiakasryhmästä: Vaikeat sosiaalihuollossa kohdattavat huolto- ja tapaamiskiistat

Ehdotetaan asiantuntijaorganisaation perustamista, johon erityisosaamista kootaan yhteen. Tällaisessa organisaatiossa tulisi olla käytettävissä asiantuntemusta ainakin lapsen kasvun ja kehityksen, lastensuojelullisten kysymysten, aikuissosiaalityön, aikuispsykiatrian, monikulttuurisuuteen ja perheiden monimuotoisuuteen liittyvien kysymysten, väkivaltakysymysten sekä juridiikan alalta. Yhteistyö ja joissakin tilanteissa yhdessä tekeminen HYKS lastenpsykiatrian oikeuspsykologian yksikön kanssa olisi luontevaa.

OT-keskuksessa tulisi aluksi kehittää uudenlaisia toimintamalleja sekä selvitysvaiheeseen että ”jälkihoitoon” kaikkein vaikeimmissa huoltoriidoissa. Tällaisten mallien luominen edellyttää poikkitieteellistä ja monitoimijaista tutkimusta, kansainvälistä oikeusvertailua ja tutustumista muualla maailmassa jo kehitettyihin toimintamalleihin. Monitieteisen erityisosaamisen keskuksena OT-keskuksen asiantuntijuutta tulisi voida hyödyntää jatkossa 1) sidosryhmien kouluttajana ja konsulttoijana sekä 2) kaikkein vaikeimmissa huoltoriidoissa asiakastyön tukena perus- tai erityispalveluissa sekä kaikkein vaikeimmissa olosuhdeselvityksen laatimisissa, ja mahdollisesti myös 3) uudenlaisten jälkihoitopalvelujen tuottajana.

OT-keskuksen moniammatillisen työryhmän palvelujen pyytäminen asiakastapauksissa tulisi olla mahdollista vain suodatetusti esim. maakunnallisen perheoikeudellisen yksikön oman asiantuntijatiimin tai lastensuojelun moniammatillisen asiantuntijaryhmän kautta. Tällä käytännöllä varmistuttaisiin siitä, että erityistason osaamista edellyttäviin palveluihin ohjautuisivat vain kaikkein vaikeimmat huoltoriidat.

Esimerkki terveydenhuollon näyttöön perustuvan intervention implementoinnin ja tutkimuksen koordinoitihankkeesta: IPC, nuorten masennuksen varhainen interventio kouluissa

Aidosti porrasteisessa palvelujärjestelmässä lievien häiriöiden interventioita tuotetaan myös perustasolla. IPC (Interpersonal counselling), eli interpersoonallinen ohjanta on vaikuttavaksi havaittu nuorten masennuksen lyhytinterventio, joka soveltuu käytettäväksi perustasolla ja kouluissa. IPC:n levittäminen on käynnistetty PKS LAPE –hankkeessa (liite 26).

Tulevaisuuden lähipalveluissa tarvitaan IPC:n kaltaisia uudentyyppisiä työtapoja, jotka varmistavat palveluketjun koordinaation sekä ylittävät maakunta- ja ammattikuntarajat: tavoitteena on vaikuttavuus, tehokkuus ja integraatio. IPC:n levittämishanke kytkeytyy terveydenhuollon vaativien palvelujen (OT-keskus), maakunnan ja kuntien opiskeluhuollon moniammatilliseen kehittämiskokonaisuuteen.

IPC:tä pilotoitiin Espoon yläkouluissa vuosina 2016-2017, jolloin se osoittautui hyödylliseksi interventioksi. Nuorten lievän tai keskivaikean masennuksen oireet vähenivät alle kliinisen tason. Vain 8 % tarvitsi lähteen erikoissairaanhoidon. Kyselyissä todettiin nuorten kokevan menetelmän hyödylliseksi ja menetelmän soveltuvan kuraattoreiden, psykologien ja terveydenhoitajien työhön. PKS LAPE -kauden aikana IPC-ohjanta on jatkunut Espoon opiskeluhuollossa ja sen juurtuminen on vahvistunut: ajalla 8/2017 – 6/2018 IPC-ohjantoja annettiin Espoon yläkouluissa 72 nuorelle.

Elokuussa 2018 järjestettiin usean maakunnan laajuinen IPC-ohjaajakoulutus (N=34), josta pääkaupunkiseudulle valmistui 17 uutta IPC-ohjaajaa. Lisäksi järjestettiin ensimmäinen suomalainen työnohjaajakoulutus (N=19), josta Espooseen valmistui neljä ja HUS:iin viisi omaa IPC -työnohjaajaa. Uudellemaalle koulutetut IPC-ohjaajat saivat mittarikoulutuksen ja IPC-työnohjausryhmät organisoitiin.

Keväällä 2018 järjestetyssä tarvekartoituksessa (UM ja PKS LAPE) nousi esille laaja kiinnostus IPC:n saamiseksi myös Uudenmaan kouluihin. Koulutussuunnitelman pohjalta 11/18 käynnistettiin työnohjaajien koulutus tukemaan jatkohanketta perustasolle. Hankeaikana luotiin myös suomalainen IPC-verkosto ja aloitettiin valtakunnallinen IPC:n implementaatio-, koulutus- ja kompetenssimallinnus.

Implementaatio perustasolle edellyttää jatkossa terveydenhuollon keskittämisesetuksen mu-kaista OT-keskuksen ohjausta. Kansallinen hankehakemus IPC:n levittämiseksi viidellä yliopistosairaanhoidopiirin alueella on jätetty THL:lle yhteistyössä seuraavien toimijoiden kesken: PKS (Espoo), Turku, Tampere, Kuopio, Oulu. Hankehakemuksessa ovat mukana yliopistosairaalat sekä kaupunkien sosiaali- ja sivistystoimien johto. Tavoitteena on laaja suomalainen vaikuttavuustutkimus.

5.4 Kompetensutvecklande nätverksarbete och stöd för svenskspråkig utveckling

Under projektiden har AB det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området (FSKC) utvecklat och genomför konceptet ”Delaktighetsnätverk för professionella” kring temat barns och ungas delaktighet i ett samarbete mellan kompetenscentret och Huvudstadsregionens samt Nylands LAPE-projekt. Fokus i nätverksarbetet har varit professionellas kompetensutveckling genom att erbjuda deltagarna stöd i forskningsbaserad kunskap, introducera funktionella metoder samt genom reflektion och diskussion under nätverksträffarna. Nätverksdeltagarna har varit professionella sysselsatta inom barnskydd. I nätverket deltog 6 professionella. Nätverksarbetet i Nyland har inkluderat fem halvdagsträffar under våren och hösten 2018 samt

ett öppet seminarium 23.5.2018 (*Delaktiga barn och unga – vision eller verklighet?*) med gästföreläsare Ann-Marie Stenhammar. En mera djupgående analys av nätverksarbetets resultat har beskrivits i artikeln *Nätverksarbete som metod för professionellas kompetensutveckling gällande delaktighet i barnskyddet i THL:s publikation Uudistuva lastensuojelu* (se länk med samma namn nedan). Vidare har en guide för denna typ av delaktighetsfrämjande nätverksarbete utarbetats. Guiden är tänkt att fungera som ett verktyg för professionella och/eller arbetsgrupper i organiserandet av nätverksgrupper som stöder professionellas delaktighetskompetens i framtiden.

Vidare har FSKC har deltagit i organiseringen och förverkligandet av det samutvecklingskoncept kompetenscentren inom det sociala området tillsammans med THL utformat som stöd för barnskyddets modellbeskrivningar. Den 24.1.2018 arrangerade FSKC samutvecklingsdagen *En systemisk verksamhetsmodell för barnskyddet* som ett samarbete mellan kompetenscentret SONet-Botnia, THL och LAPE Huvudstadsregionen, LAPE Nyland samt LAPE Österbotten. FSKC har kontinuerligt genom projektiden stöttat kompetensutveckling även på svenska genom att i samarbete med projektet skapa svenskspråkigt innehåll till utvecklingsdagar och seminarier. FSKC har aktivt lyft svenska frågor bl.a. genom det svenska LAPE-nätverk som sammankallats i samarbete med LAPE-Nyland men även genom att erbjuda konsultation i frågor gällande svenskspråkiga ärenden.

6 Opit ja palautteet

Hankkeen itsearviointi koostui kunnallisille Lape-ryhmille ja työryhmille tehdyistä kyselyistä sekä hankeprosessin itsearvioinnista. Kehittämistyötä ja toimenpiteitä arvioitiin lisäksi ammattilaisille ja asiakkaille osoitetuilla kyselyillä. Yhteiskehittämispäiviä arvioitiin systemaattisesti palautekyselyillä.

Kunnallisten Lape-ryhmien vastaukset löytyvät liitteestä 13. Työryhmien kyselyyn vastauksia tuli 130. Alla vastausjakaumia koskien työryhmätyöskentelyä. Taulukot kokonaisuudessaan ja avoimet vastaukset koottuna löytyvät liitteestä 14.

Työskentelyn tavoitteet oli määritelty selkeästi

en osaa sanoa	2,3 %
täysin eri mieltä	0,8 %
jokseenkin eri mieltä	20,0 %
jokseenkin samaa mieltä	48,5 %
täysin samaa mieltä	28,5 %
N	130

Pystyin hyödyntämään osaamistani työryhmässä

en osaa sanoa	1,6 %
täysin eri mieltä	1,6 %
jokseenkin eri mieltä	7,1 %
jokseenkin samaa mieltä	44,9 %
täysin samaa mieltä	44,9 %
N	127

Työryhmä saavutti asetetut tavoitteet

en osaa sanoa	3,1 %
täysin eri mieltä	2,4 %
jokseenkin eri mieltä	18,1 %
jokseenkin samaa mieltä	40,2 %
täysin samaa mieltä	36,2 %
N	127

Mielestäni työryhmän työ tuotti asiakashyötyä lapsille, nuorille ja perheille

en osaa sanoa	3,9 %
täysin eri mieltä	2,3 %
jokseenkin eri mieltä	16,3 %
jokseenkin samaa mieltä	41,9 %
täysin samaa mieltä	35,7 %
N	129

Hanketyöntekijöiden itsearvioinnissa pohdittiin hankesuunnitelman, hankerakenteiden, tavoitteiden ja toimintasuunnitelmien, valitun työskentelytavan sekä arvioinnin ja raportoinnin onnistumisia ja pulmakohtia. Itsearvioinnissa todettiin esimerkiksi:

- hankesuunnitelma oli hajanainen ja monimutkainen, kiireessä tehty
- toimintakulttuurinmuutos olisi ollut olennainen kehittämiskokonaisuus
- organisoitumiseen meni paljon aikaa
- hankkeen johtorakenne liian monimutkainen, esimerkiksi laajan ohjausryhmän tehtävä epäselvä
- työryhmiä oli liikaa, valmistelut, muistiot yms. veivät paljon työaikaa
- integraatiota olisi kaivattu selkeämmin hankesuunnitelman toimenpiteisiin sekä erillisiä integratiivisia työryhmiä
- yhteiskehittäminen onnistui ja siitä opittiin paljon
- työpajat onnistuivat hyvin
- kehittämiskokonaisuuksien eritahtisuus loi haasteita
- hankkeen sisäinen viestintä osittain onnistui, osittain oli haasteellista
- jatkuvaa arviointia olisi voinut olla enemmän
- tavoitteet ja toimenpiteet olivat keskenään erilaisia – miten arvioida yhteismitallisesti?
- tuloksien vaikuttavuutta vaikea arvioida

Taulukko 7. Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos – kehittämiskokonaisuuden arvio Lape-kehittämisestä.

Vahvuudet	Heikkoudet
• LAPEssa tehty kehittämistyö hyödyttää opiskeluhoitoa (riippumatta toteutuuko sosiaali- ja terveyspalveluiden hallintoreformi) • Yhteistyössä eri kuntien kanssa päästy hyvään alkuun • Yhteistyö ja dialogi erikoissairaanhoidon kanssa • Opiskeluhoitoon kehittämisessä huomioitu ruotsinkielisyys • Sirpaleinen ja iso kokonaisuus, mutta moniin opiskeluhoitoon käytänteisiin saatu perusmalli • Kehitellyt toimintamallit konkreettisia työvälineitä	• LAPE-hankeaika liian lyhyt • Pilotoinnit tehtiin liian nopealla aikataululla ja huonossa ajankohdassa • Kehittäminen painottunut liikaa perusopetukseen • Kehittämiskokonaisuudet edenneet hyvin eri tahtisesti, mikä vaikuttanut integraation ja yhdyspintatyön kehittämiseen • Ei juurikaan uusia avauksia sosiaalihuollon ja lastensuojelun kanssa • Lasten ja nuorten osallisuus • Vahva painopiste erityis- ja vaativimman tason kehittämisessä (ennaltaehkäisevä toiminta jäänyt vähemmälle huomiolle) • Kansallisen tason ohjaus vähäistä

Mahdollisuudet	Uhat
- Jatkossa LAPEn mukaista kehittämistä erityisesti esiopetukseen ja toiselle asteella - Kehittämisessä mukana innokkaita toimijoita kentältä, kehittämisinnokkuuden hyödyntäminen jatkossa - Osallisuuden näkökulmasta tiedetään melko hyvin lasten ja nuorten toiveita, mutta miten niihin vastataan - Aloitettujen yhteistyörakenteiden jatkaminen (esim. opiskeluhuollon ohjaava kehittämisryhmä, opiskeluhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyötapaaminen) - Kunnat voivat jatkossakin hyödyntää toisten tekemää kehittämistyötä - Hankkeiden suhde kuntien omaan kehittämistyöhön	- Kunnat eivät sitoudu malleihin ja niiden yhteiseen jatkokehittämiseen - Vuonna 2019 LAPE-resurssit oleellisesti pienemmät - Kunnat eivät näe lapsia ja perheitä pääkaupunkiseudun yhteisinä - Eri toimijat eivät riittävästi tunne tai arvosta toistensa osaamista - Sote-uudistuksen monimutkaisuus ja epävarmuus

Erityis- ja vaativimman tason kehittämistyön opit ja palautteet:

- hankesuunnitelma olisi pitänyt olla paremmin integroitu
- hankesuunnitelmassa tavoitteita oli liikaa
- aikataulu oli kiireinen
- pilotoinnit aikataulullisesti liian myöhään
- ruotsinkielinen muutosagentti olisi ollut tarpeen
- oli tarvittu koko Uudenmaan ruotsinkielisten palveluiden kehittäjäryhmä
- toimintakulttuurin muutos olisi pitänyt olla erillisenä tavoitteena, sitä olisi pitänyt tehdä ja seurata erikseen
- Tarvitaan konkreettisia ja selkeitä toimintatapoja
- Hyvä koulutus tuo yhteen eri toimijat, antaa inspiraatiota ja flow'ta, antaa mieltä ja punaisen langan yhteisen kehitystyön suuntaamiseen
- Muistettava, että emme ole toistemme tonteilla, vaan asiakkaan tontilla
- Verkostoyhteistyön ylläpitäminen ja edistäminen –kaikkien vai ei kenenkään tehtävä?
- Ruohonjuuritason viisaus ja päättäjien ymmärrys – miten yhdistää nämä viisaasti?
- Laadun varmistus tehtävä priorisoimalla, liian monta rautaa tulella ei tuota hyvää
- Toimintakulttuureilla on ensisijainen merkitys; tutustuttava, ymmärrettävä, joustettava, opittava, annettava
- Ihmiset tekevät muutoksen, eivät kasvottomat organisaatiot

Hankkeen parhaat tulokset kiteytyvät yhdessä tehtyyn työhön ja siihen, miten kohtaamisten kautta on rakentunut luottamus ja mahdollisuus yhdessä tekemiseen erityis- ja perustason, sivistys-, sosiaali ja terveydenhuollon kesken ja välillä. Integratiivista ja yhdyspintatyötä on tehty paljon ja sen tärkeys on tunnistettu kaikilla toimialoilla.

7 Jälkiarviointi ja jatkotoimet

Uudenmaan perhekeskustoimintamalli ja sen kuvaava raportti on toimitettu maakunnan käyttöön. Maakunnan alustavissa suunnitelmissa perhekeskustoiminta on projektoitu vuodelle 2025. Ennen maakuntarakennetta kuntien johdolta tarvitaan sitoutumista perhekeskustoiminnan jatkokehittämiseen. Tämän sitoutumisen ja juurruttamisen tukena jatkaa 2019 puolella perhekeskus-kehittäjäryhmä, jossa on edustus Uudenmaan kunnista. Pääkaupunkiseudun kunnissa on omat suunnitelmansa perhekeskuspalveluiden, esim. eroauttamisen, parisuhteen tuen ja näyttöön perustuvien menetelmien juurruttamiseksi.

Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukena -kokonaisuuden tavoitteena oli yhdenmukaisuuden ja tasalaatuisuuden lisääminen opiskeluhuollossa. Tavoitteen saavuttamista on mahdotonta arvioida hankekaudella. Arviointi tulee toteuttaa myöhemmin, kun Lapessa kehitettyjä toimintamalleja on otettu systemaattisesti käyttöön. Ensimmäinen arviointiajankohta tulisi olla syksyllä 2019. Tällöin tulee selvittää, kuinka monessa hankekuntien esiopetusyksikössä, peruskoulussa ja toisen asteen oppilaitoksessa on käytössä LAPEssa kehitetyt toimintamallit, ja mikä on yhtenäisten toimintatapojen vaikutus lasten ja nuorten saamiin opiskeluhuollon palveluihin. Jatkossa on varmistettava, että kehitetyt toimintamallit viedään johtamisen kautta kuntien rakenteisiin ja otetaan käyttöön oppilaitoksissa ja opiskeluhuollossa. Tämä tapahtuu kuntakohtaisten juurruttamissuunnitelmien mukaisesti. Kunnissa on määritelty toimeenpanon vastuuhenkilöt.

Erityis- ja vaativimman tason palveluiden kehittäminen jatkuu osin kansallisen ohjauksen tukemana, esimerkiksi systeemisen lastensuojelun jatkohankkeessa ja OT-keskusten osalta. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca jatkaa 2019-2020 osaltaan myös näiden toimien koordinointia ja yhteiskehittämistä kahden henkilötyövuoden resurssilla. Terveystieteiden huollossa integratiivisten toimintamallien juurruttaminen ja levittäminen jatkuu. Lastensuojelussa yhteisten toimintamalleja jatkokehitellään pääkaupunkiseudun ja Uudenmaan alueella yhteistyössä.

Lukuisat hankkeessa tehdyt palvelukuvaukset on vastaanotettu Uudenmaan maakuntaan ehdotuksina maakunnallisiksi palvelukuvauksiksi. Ne löytyvät [Soccan sivuilta](#).

Jatkossa tarvitaan kuntien sitoutumista toimintamallien hyödyntämiseen ja juurruttamiseen. Toimintamallien tulisi siirtyä konkreettisesti kuntien omiin suunnitelmiin. Tärkeää olisi, että heti ensi vuoden alussa olisi maakunnallisen yhteistyön rakenteet valmiina. Näitä rakenteita juuri suunnitellaan Uudenmaan maakunnan valmisteluryhmissä yhdessä Lape-toimijoiden kanssa. Maakunnassa on nostettu ensisijaiseksi yhdyspintatyön vahvistaminen. Vuonna 2019 LAPE-muutosagentit sekä pääkaupunkiseudulle rekrytoitava kunta-agentti tukevat toimeenpanoa. Johtamisen tueksi on suunnitteilla LAPE-akatemiaa

8 Dokumentointi

Dokumentti	Lisätietoja	Säilytyspaikka/yhteyshenkilö
Hankesopimus		Kunkin toteuttajaorganisaatio arkisto STM:n kirjaamo
Muistio yhteistyöstä Kasvun tuki – hankkeen kanssa		Socca/annikka.sinkkonen@hus.fi
Hanketiimin muistiot		Socca
PKS Lape ohryin muistiot		Socca
PKS Lape suppean ohjausryhmän muistiot		Socca
Arviointityöryhmän muistiot		Socca
Hanketyökokousten muistiot		Socca
Valmiit maksatushakemukset skannattuna		Socca
Työryhmien muistiot		Kunkin toteuttajaorganisaation arkistot
Tuotos		
Maahanmuuttajataustaisten perheiden kanssa toimivien -työkalu		Ladattavissa socca.fi/pkslape
Yhteisön kokemuspeli	Lastensuojelulaitoksiin	Socca www.socca.fi
Raportti: Monimutkaiset ja erityistä osaamista edellyttävät asiakastilanteet sosiaalityössä: Valtakunnallisen kyselyn tuloksia		THL: http://www.julkari.fi/handle/10024/136378
Etelä-Suomen ot-keskussuunnitelma		STM:n julkaisu
Raportti ja PowerPoint: Uudenmaan perhekeskusmalli		
Ruotsinkielinen osallisuusverkosto- opas: "Jag vill också vara med – guidebok för delaktighetsfrämjande processnätverk"		FSKC https://fskc.fi/publikationer/projektrapporter/
Lapen sähköisten palveluiden suunnitelma		Socca
Nuorten geneerinen mielenterveysinstrumentti GMI	Peruspalvelujen käyttöön	Socca, jatkossa Apotti ja Mielenterveystalo
Koulupoissaolokysely SRAS-R		Socca

Liitteet

1. Eroauttamisen palvelukokonaisuus
2. Sähköisten palveluiden suunnitelma
3. Asiakaskysely
4. Kysely ammattilaisille
5. Kehittämiskokonaisuuksien hyötymittarit
6. Viestintäsuunnitelma
7. Arviointisuunnitelma
8. Osallisuussuunnitelma
9. Juurruttamissuunnitelma
10. Toteuttajien arvioidut budjetit ja toteutuneet kustannukset
11. Riskikysely I
12. Riskikysely II
13. Kunnallisten Lape-ryhmien kyselyn vastaukset
14. Työryhmien kyselyn vastaukset, koonti

Liite 1. Eroauttamisen palvelukokonaisuus

Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmassa (Lape) on valmisteltu sisältöjä tulevaan maakuntaan. Yksi Lapen kehittämistehtävä on ollut miettiä ja suunnitella palvelujen sähköisiä toteuttamistapoja tulevaisuudessa. Tällä hetkellä ei ole olemassa valtakunnallista sosiaali- ja terveydenhuollon (ei myöskään sivistystoimen) asukkaita, asiakkaita/potilaita,

Lapsen paras – yhdessä enemmän

ammattilaisia palvelevaa yhteistä sähköistä alustaa, josta saa tietoa, itsearviointimahdollisuuden, mahdollisuuden asioida turvallisesti sähköisesti ja joka toimisi myös ammattilaisen välineenä. Lapessa on tutkittu, kuinka kehitetyt työtavat/lomakkeet/arviointialustat saataisiin sähköiseen muotoon ja yleisesti hyödynnettäviksi.

Lape on järjestänyt kaksi työpajaa asian tiimoilta. Työpajoihin ovat osallistuneet Lape-kehittäjien lisäksi Terveyskylän, Oda-hankkeen ja Uusimaa 2019- hankkeen edustajia. Käyttökelpoisimmaksi ja jo melko helposti hyödynnettäväksi sähköiseksi palveluksi on osoittautunut Terveyskylä. Siellä on jo valmiina erilaisia taloja ja huoneita kuntalaisen avoimesti tutkittavaksi. Se mahdollistaa asioinnin vahvan tunnistautumisen kautta ja siellä on myös ammattilaisille tarkoitettu osio. Lisäksi sosiaalityöhön on kehitetty esim. pulmanavigaattori, jota mielestämme voisi jatkokehittää.

Lape-kehittämisessä on huolettanut sivistystoimen jääminen kuntaan, kun sotepalvelut siirtyvät maakuntaan. Tulevassa sähköisten palvelujen kehittämisessä on ehdottomasti luotava käytännöt ammattilaisten väliseen keskusteluun ja konsultaatioon sekä asiakkaan luvalla myös pääsy asiakkaan tietoihin.

Lapen ehdotukset Uudenmaan maakunnalle jatkovalmisteluun:

1. Huolehditaan siitä, että SOTE-ammattikortti otetaan käyttöön sote-ammattilaisille koko maakunnassa. Kortti on mahdollista myöntää myös sivistyspuolelle jääville sote-ammattilaisille. Kyseessä on kortti, joka mahdollistaa myös HUS:n ulkopuolisten toimijoiden pääsyn terveyskylän ammattilaisosioon. Tarkoittaa, että budjetissa tulisi varautua tähän.
2. Lapessa kehitetyt ideat, esimerkiksi monialainen arviointi sekä erikoissairaanhoidon lomakkeisto viedään terveyskylään.
3. Terveyskylän jatkokehittämisessä sitä ehdotetaan vietäväksi kohti sotekylä -kokonaisuutta. Muutos todennäköisesti tapahtuisi vaiheittain, alkuun yksittäisiä palveluita lisäämällä ja olemassa olevia mahdollisesti täydentämällä. Seuraavaksi oman talon perustamisen kautta muutos sotekyläksi olisi luontevaa. Vaiheistus voisi noudatella myös maku/sote uudistuksen aikataulua. Yksi mahdollinen skenaario voisi olla myös että sotekylä -kokonaisuus tuotettaisiin maakunnan kautta osana asiointipalveluja tai se sisältäisi maakunnan 'version' joka hieman poikkeaisi kansallisesta yleisestä Terveys- tai sotekylästä.
4. LAPE-hankkeen kansallinen sähköisten palveluiden kehittäjäryhmä on laatinut STM:n johdolla selvityksen sähköisestä perhekeskuksesta. Selvitys pohjautuu perheille suunnattuihin kyselyihin, joiden tuloksena syntyi näkemys perheiden toiveista sähköisille palveluille. Selvitysraporttia käsitellään STM:n toimesta ministeriryhmässä ja sen jatkotoimenpiteet ohjautuvat tulevien päätösten mukaan. Selvitystyöryhmä on esittänyt kolme jatkotoimenpide-ehdotusta:
 - Sähköisen perhekeskuksen kehittämiseen ja ylläpitoon liittyvien vastuiden sopiminen ja selkiyttäminen, erityisesti sisältöjen kehittäminen ja ylläpito sekä teknisen alustan toteutus
 - Järjestöjen ja yksityisten palveluntuottajien sitominen mukaan perhekeskuksen kehittämiseen, palveluiden tuotantoon ja ylläpitoon
 - Sähköisen perhekeskuksen määrittelyprojekti, tulisi määritellä selkeästi sähköisen perhekeskuksen tarjoamat palvelut ja niiden toiminnallisuudet. Keskeistä on myös kuvata se, miten sähköisen perhekeskuksen tarjoamat palvelut kytketään fyysisen perhekeskuksen palveluihin ja prosesseihin

Tarkoituksena on integroida sähköinen perhekeskus ja muut sote-palvelut yhteen käyttäjäystävälliseen palveluun tulevaisuudessa. Tarkoitus on, että sähköiset palvelut olisi koordinoitusti tuotettuja ja jonkun tahon hallinnassa. Näin pääsisimme pois kaaottisesta nykytilanteesta.

Suunnitelmaa PKS-lapessa ovat valmistelleet Mette Kontio, Marjaana Karjalainen, Virve Edlund, Leena Männistö, Minna Lahdensivu, Marjo Alatalo, Sari Niemi ja Riitta Vartio. Uudenmaan lapestä mukana on ollut Sanna Nieminen.

Liite 3. Asiakaskysely

Kysely pilotista /kokeilusta lapselle/vanhemmalle/perheelle

Toimintamalli:

Palveluyksikkö:*

1. Huomioitiinko mielipiteesi toimintamallin/pilotin toteutuksessa?

ei lainkaan – jonkin verran – melko paljon – paljon

2. Pilotti auttoi sinua/lastasi/perhettäsi?

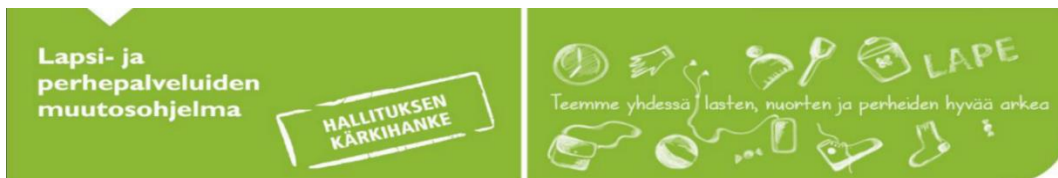
ei lainkaan – jonkin verran – melko paljon – paljon

3. Mikä toimintamallissa oli hyödyllistä /toimivaa?

4. Mitä muuttaisit? Mitä pitää jatkossa ottaa huomioon?

5. Kannattaako toimintamallia käyttää jatkossakin?

Liite 4. Kysely ammattilaisille

Kysely pilotista /kokeilusta ammattilaisille

Kiitos, että annat palautetta _____.
Palautteesi on tärkeä!

Nimi:*

Toimintayksikkö*

Sain riittävästi tietoa pilotista etukäteen

Ei lainkaan 1 2 3 4 5 Paljon

Sain riittävästi tukea/opastusta pilotin toteuttamiseen

Ei lainkaan 1 2 3 4 5 Paljon

Pilotti oli hyvin suunniteltu suhteessa työkäytäntöihimme

Ei lainkaan 1 2 3 4 5 Paljon

Pilotti oli hyvin suunniteltu suhteessa työmme tavoitteisiin

Ei lainkaan 1 2 3 4 5 Paljon

Koin pilotin merkitykselliseksi asiakasperheitteni kannalta

Ei lainkaan 1 2 3 4 5 Paljon

Pilotti oli hyödyllinen

Ei lainkaan 1 2 3 4 5 Paljon

Mikä toimintamallissa oli hyödyllistä/toimivaa?

Mitä toimintamallin jatkekehittämissä pitäisi ottaa huomioon?

Pitäisikö toimintamalli ottaa vakituisesti työkäyttännöksi? Kyllä/Ei

Kyllä, tietyn muutoksen. Mitä tulisi muuttaa?

Mitä muuta haluaisit sanoa?

Liite 5. Kehittämiskokonaisuuksien hyötymittarit

Perhekeskustoimintamalli:

Arvioinnin kohteet ja esimerkkejä arviointimenetelmistä (Lähteenä Uudenmaan perhekeskustoimintamalli):

Nelimaalin näkökulma	Arvioinnin kohde	Esimerkkejä arviointimenetelmistä/lähteistä
Asiakaskokemus ja saatavuus	• Palveluun pääsy • Asiakastytytyväisyys • Asiakashyöty • Asiakkaiden osallisuus • Hoidon jatkuvuus (vastuutyöntekijä) • Viestintä • Monikulttuurisuuden huomiointi	• Eri palvelujen tilastot • Happy or not • Asiakaspalautekyselyt • Palvelun vaikuttavuuden arviointi (esim. asteikolla 1-10) • Kansalliset kyselyt esim. neuvolan asiakastytytyväisyys (THL) • Kieliversiot ohjeista, henkilöstön perehdytys/koulutus

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Henkilöstökokemus	- Henkilöstön kokemus palveluiden toimivuudesta (vastuunjako, prosessien toimivuus, tavoitteiden selkeys) - Työhyvinvointi - Johtamisen rakenne ja toimivuus - Viestintä yhteistyökumppaneille	- Henkilöstökyselyt - Kunta 10 - Työhyvinvointipuntari
Tuottavuus	- Johtaminen ja koordinaatio (vastuunjako, toimivuus, tavoitteiden selkeys) - Toimintamenetelmät (prosessit: APT, SPT, PPT, RET) - Monialainen yhteistyö - Kohtaamispaikkatoiminta - Kustannukset - Hukan poisto	- Henkilöstökyselyt - Ammatillinen vertaistuki, konsultointimahdollisuudet (esim. perhekeskustiimi) - Tilastot - Taloustiedot - Palveluiden läpimenoaika
Vaikuttavuus	- Palvelun laatu - Hyvinvointi ja terveystavoitteiden saavuttaminen - Alueellinen hyvinvointitieto - Palvelutarpeen tunnistaminen varhaisessa vaiheessa - Palvelukokonaisuus - Verkstopalvelut - Tehtävät (tähti) esim ehkäistä lähisuhdeväkivaltaa	- Näyttöön perustuvat hoitotyön menetelmät - Hyvinvointikertomus - THL:n tutkimukset (LTH, kouluterveyskysely) - Tilastot - Laajat terveystarkastukset - Palveluiden läpimenoaika - Vastaanottokäyntien määrä - Palvelukokonaisuus K/E - Verkstopalvelut K/E - Sakaroiden toteutuminen, esim toimintamalli lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi ja puheeksi ottamiseksi

Taulukko 1. Tavoitteet, toimenpiteet ja käytetyt arviointimittarit

TAVOITE	TOIMENPIDE	MITTARI
Opiskelijat saavat yksilökohtaista opiskeluhoiltoa oikea-aikaisesti ja tasalaatuisesti	Yhdenmukaistetaan opiskeluhoillon käytäntöjä	- Väestöpohja ja opiskelijamäärä - Opiskeluhoillon ammattilaisten määrä - Saanut apua hyvinvointiin ammattilaiselta - Opiskeluhoiltopalvelujen saatavuus (määräajat ja laajojen terveystarkastusten peittävyys)

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Yhteisöllinen opiskeluhoolto tukee opiskelijoiden kasvua, hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä	- Yhdenmukaistetaan yhteisöllisen opiskeluhoollon käytäntöjä ja hyödynnetään oppilaitoksen monialaisen tarkastamisen tuloksia - Lisätään opiskelijoiden osallisuutta yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamisessa ja suunnittelussa - Vahvistetaan sosiaalisia ja tunne-elämän taitoja kehittäviä menetelmiä sekä näiden taitojen opiskelua opetussuunnitelman mukaisilla oppitunneilla ja kiusaamisen ehkäisyä	Kokemus koulukiusatuksi tulemisesta
Lapsen ja perheen ääni kuuluu palvelujen kehittämisessä	Systemaattisen asiakaspalautteen ja asiakashyödyn mittaaminen ja hyödyntäminen	Hyvät vaikutusmahdollisuudet koulussa
Lapsi / perhe saa tarvittavaa tukea arkiympäristössä – tuki rakennetaan yhdessä lapsen, huoltajien ja ammattilaisten kanssa	Erityispalvelut integroidaan arkiympäristöihin: konsultaatio, jalkautuva työ, verkostotyö	- Lähetteen, sosiaalihuoltolain mukaisten yhteydenottojen ja lastensuojeluilmoitusten määrä - Jalkautuvan työn määrä

Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena: Tavoitteet, toimenpiteet ja käytetyt arviointimittarit

TAVOITE	TOIMENPIDE	MITTARI
Opiskelijat saavat yksilökohtaista opiskeluhoitoa oikea-aikaisesti ja tasalaatuisesti	Yhdenmukaistetaan opiskeluhoollon käytäntöjä	- Väestöpohja ja opiskelijamäärä - Opiskeluhoollon ammattilaisten määrä - Saanut apua hyvinvointiin ammattilaiselta - Opiskeluhoollon palvelujen saatavuus (määräajat ja laajojen terveystarkastusten peittävyys)
Yhteisöllinen opiskeluhoolto tukee opiskelijoiden kasvua, hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä	- Yhdenmukaistetaan yhteisöllisen opiskeluhoollon käytäntöjä ja hyödynnetään oppilaitoksen monialaisen tarkastamisen tuloksia - Lisätään opiskelijoiden osallisuutta yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamisessa ja suunnittelussa - Vahvistetaan sosiaalisia ja tunne-elämän taitoja kehittäviä menetelmiä sekä näiden taitojen opiskelua opetussuunnitelman mukaisilla oppitunneilla ja kiusaamisen ehkäisyä	Kokemus koulukiusatuksi tulemisesta
Lapsen ja perheen ääni kuuluu palvelujen kehittämisessä	Systemaattisen asiakaspalautteen ja asiakashyödyn mittaaminen ja hyödyntäminen	Hyvät vaikutusmahdollisuudet koulussa

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Lapsi / perhe saa tarvittavaa tukea arkiympäristössä – tuki rakennetaan yhdessä lapsen, huoltajien ja ammattilaisten kanssa	Erityispalvelut integroidaan arkiympäristöihin: konsultaatio, jalkautuva työ, verkostotyö	- Lähetteen, sosiaalihuoltolain mukaisten yhteydenottojen ja lastensuojeluilmoitusten määrä - Jalkautuvan työn määrä
---	---	---

Erityis- ja vaativimman tason terveydenhuollon toimenpiteet, tuotokset ja hyötymittarit.

7.1.2 Erityisosaamisen liittäminen osaksi perustason palveluja, uudet toimintamallit vertikaalisen integraation mahdollistamiseksi

Tavoite: Lasten ja nuorten hyvinvointityölle on tärkeää, että palvelut ovat lähellä ja osana lapsen ja nuoren arkea. Johtamisella tulee varmistaa yhdyspintojen toimivuus sekä horisontaalisesti että vertikaalisesti molempiin suuntiin. Tiedon tulee kulkea ja järjestelmien tulee olla toimintaa ja vuorovaikutusta helpottavia. Tämä korostuu erityisesti tilanteissa, missä lapsen ja perheen asioissa työskennellään monialaisessa yhteistyössä. Varmistetaan, että perustasolla annettava tuki ja palvelut voidaan tarjota riittävän ja monipuolisen erityisosaamisen avulla.

TOIMENPIDE	TUOTOS	MITEN HYÖTYÄ MITATAAN JATKOSSA
Lisätään integratiivisia työmuotoja, esim. erityispalvelujen konsultaatiota, jalkautuvaa työtä ja verkostotyötä. Luodaan maakunnallisia hoitoketjuja, joissa perustaso saa tukea erityispalveluilta (lastentautien, <i>lastenkirurgian</i> lastenneurologian, lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatria, lastensuojelu) ja joissa lapsen tarpeen mukainen ohjaaminen erityistason palveluihin tapahtuu esim. konsultaation perusteella viiveettä tai palvelut tuotetaan perustasolla tarvittaessa erityistason tuella; esim. kehityspoikkeavuudet ja oppimisvaikeudet.	Kokeilun tuottama arviointimateriaali, joka osoitti sosiaalityön tarpeen viikonloppuisin ja juhlapyhinä. Kokemukset kokeilusta lasten ja nuorten sairauksien päivystyksessä olivat hyvät. Toiminta on vakinaistettua Uudessa Lastensairaalaossa.	Sosiaalityön arviointi on saatavissa laajan terveydenhuollon päivystyksen yhteydessä kattaen koko päivystysajan 24/7, lisäksi päivystävä sosiaalityöntekijä jalkautuu Haartmanin sairaalaan, jos tarve alle 18.vuotiaan kohdalla tarvitaan sosiaalityötä. Perheen sosiaalisen tilanteen kartoitus kriisitilanteessa käynnistyy heti ja yhteistyö kuntien sosiaalitoimien kanssa sujuvoituu. Perheet saavat apua nopeammin, lastensuojelun tarve vähenee.
	Oppimisen ja kehityksen pulmat palvelukuvassa alle- ja yli kouluikäisille. Toimintamalli erikoissairaanhoidon konsultaatiosta, kokeilu toteutui Kirkkonummella.	Lähetteen määrä erikoissairaanhoidon vähenee ja samanaikaisesti erikoissairaanhoidon ja perustason yhteistyöpiiriin tulee suurempi joukko lapsia ja perheitä. Tämän mahdollistaa se, että konsultaatiokäytännöt toimivat, peruspalvelujen ammattilaiset kokevat saavansa tukea työhönsä ja osaavat auttaa lapsia ja nuoria jo aikaisemmin. Oppimisen ja kehityksen pulmien seulonnoissa ja kuntoutussuosituksissa on käytössä yhteiset kriteerit.
	Vakavasti sairastuneen lapsen psykososiaalisen tuen järjestämisen malli	Vakavasti sairastunut lapsi ja hänen perheensä kokevat saavansa kokonaisvaltaista psykososiaalista tukea. Kun vakava sairaus tarvitsee erikoissairaanhoidossa erityisiä hoitokeinoja tuki on räätälöitävä myös peruspalveluissa siten, että käytössä ovat laajemmat keinot, kuin tavanomainen palveluvalikoima. Kokeilu käynnistetään Helsingissä.
	Koulupoissaolokyselyn suomen- ja ruotsinkieliset versiot vapaasti käytettävissä. Arviointitieto	Lähetteen määrä erikoissairaanhoidon vähenee.

Lapsen paras – yhdessä enemmän

	mittarin käytettävyydestä: Mittari koettiin hyödylliseksi ja kaikki kokeiluun osallistuneet ammattilaiset halusivat jatkossa sen käyttöönsä. Mittarin luokitteluun perustuva poissaoloihin puuttumisen interventiovalikko koulujen käyttöön ja jatkokehitettäväksi.	Varhaisten interventioiden määrä koulupoissaolojen syiden mukaisesti peruspalveluissa lisääntyy. Lapset, nuoret ja perheet saavat apua ajankohtaisiin ongelmiin oikealta taholta. Koulupoissaolojen määrä vähenee. Koulupudokkuus ja syrjäytyminen vähenevät.
	Nuorten geneerinen mielenterveysinstrumentti GMI: nuori saa apua varhaisemmin omassa ympäristössään lähiammatilaisen toteuttamana Nuorten mielenterveyden arviointimenetelmien valikko Suunnitelma erikoissairaanhoidon järjestämistä non-stop mittarikoulutuksista ja alueellisista teemakoulutuksista erikoissairaanhoidon, lastensuojelun ja peruspalvelujen ammattilaisille Lääkäri linja: aloitetaan vuoden 2019 alusta nuorisopsykiatriin konsultaatio puhelimitse kolmesti viikossa.	GMI on käytössä peruspalveluissa koko alueella. Lähetteen määrä erikoissairaanhoidon vähenee. Erikoissairaanhoidosta palautettujen lähetteen määrä vähenee. Lähipalvelujen ammattilaisten kokemus hyöty: - tuki vakavuusasteen arvioinnissa - tuki varhaisen intervention aloituksessa Nuoret ja perheet välttävät samojen asioiden kertomiselta monelle taholle. Samat arviointimenetelmät ovat käytössä koko Uudellamaalla, jolloin nuorten mielenterveyden toimijoiden käytännöt yhdenmukaistuvat ja yhteisen toimintakulttuurin muodostuminen mahdollistuu. Koulutukset toteutuvat suunnitellusti. Mittareita osataan käyttää. Mielenterveystietoisuus ammattilaisten keskuudessa on lisääntynyt, jolloin osataan toteuttaa varhaisia interventioita. Nuoret ja perheet saavat aikaisemmin apua. Lähetteen määrä erikoissairaanhoidon vähenee. Erikoissairaanhoidosta palautettujen lähetteen määrä vähenee. Pitkän tähtäimen mittarit: Nuorten hyvinvointi lisääntyy. Nuoret kokevat saavansa apua riittävän varhain. Erikoissairaanhoidon tarve vähenee.
Luodaan maakunnallinen mallinnus erityis- ja vaativan tason suorittamille konsultaatiolle (esim. IPC depression hoitaminen kouluissa ja oppilashuoltoryhmissä). Hyödynnetään myös digitaalisia konsultaatio- ja yhteistyömuotoja.	Kuvaus lasten ja nuorten Varhain-toimintamalleihin perustuvasta integratiivisesta toimintatavasta Suunnitelma IPC-menetelmän maakunnallisesta levittämisestä. Toteutuneet IPC-ohjaaja- ja työnohjaajakoulutukset. Työnohjausryhmien organisointi implementoinnin tueksi	Malli on helposti otettavissa käyttöön missä vaan. Malli on levinnyt koko Uudellemaalle ja mahdollisimman laajasti koko maahan. Integratiivinen työ on lisääntynyt: lapsen, nuoren ja perheen kokemus, että he ovat osallisina omissa asioissaan ja saavat nopeasti tarpeenmukaista apua omassa ympäristössään. Lähetteen määrä erikoissairaanhoidon vähenee. Erikoissairaanhoidosta palautettujen lähetteen määrä vähenee. Vakavat mielenterveyshäiriöt tai niiden riski tunnistetaan jo varhain ja apu aikaistuu.

Lapsen paras – yhdessä enemmän

	pääkaupunkiseudulla (Espoo, Kirkkonummi, Vantaa)	IPC on laajasti käytössä peruspalveluissa. Nuoret saavat varhain apua lievään ja keskivaikkeen masennukseen omassa ympäristössään, erikoissairaanhoidon läheteet vähenevät. Pitkän tähtäimen mittarit: Nuorten hyvinvointi lisääntyy. Nuoret kokevat saavansa apua riittävän varhain. Erikoissairaanhoidon tarve vähenee.
Selvitetään mahdollisuutta laajentaa HYKS Varhain – toimintaa esiopetusikäisiin ja muihin alle kouluikäisiin lapsiin. Tällä varmistetaan, että lapsi/nuori saa tarvitsemansa avun viiveettä ja tasalaatuisesti arkiympäristössään. Erityistä huomiota kiinnitetään maahanmuuttajataustaisten lasten ja perheiden tukeen.	HYKS VARHAIN-toiminta on laajentunut koskemaan alle kouluikäisiä, työryhmä aloittanut toimintansa syksyllä 2018.	Integratiivinen työ lastenpsykiatrian ja varhaiskasvatuksen kesken toimii, lapset ja perheet saavat apua aikaisemmin ja läheteet erikoissairaanhoidon vähenevät.

Visio:

Vuonna 2020 on nähtävissä, että perustasoinen lasten, nuorten ja perheiden apu ja tuki toteutuvat jo lähipalveluissa varhain ja tarpeenmukaisesti. Erityispalveluilla on resursseja yhdessä työskentelyn, konsultaatioiden ja koulutusten tarjoamiseen perheiden arkiympäristöön sekä vaativampien tilanteiden avun tarjoamiseen.

OT-keskus vuonna 2025:

- OT-keskukselle on muodostunut selvä toimintatapa. On löydetty ne alueet sosiaali- ja terveydenhuollon sekä sivistystoimen vaativista toiminnoista, jotka hyötyvä OT-integraatiosta ja tämä integraatio toimii jouhevasti.
- OT-keskus tuottaa monialaista tietoa koko palveluketjun tueksi ja koordinoi näyttöön perustuvia työtapoja asiakkaiden tehokkaan avunsaannin varmistamiseksi, jolloin
 - o asiakkaat saavat aikaisemmin tehokasta apua (interventioiden määrä peruspalveluissa, hoitoon pääsyn nopeus)
 - o läheteiden määrä erikoissairaanhoidon vähenee
 - o erikoissairaanhoidosta palautettujen läheteiden määrä vähenee
 - o lastensuojelun tarve vähenee
- OT-keskus organisoii vakavissa tilanteissa olevien lasten, nuorten ja perheiden avunsaannin
 - o lastensuojelun tilastoista nähdään, että lapsia pystytään suojelemaan vakavalta fyysiseltä tai psyykkiseltä haitalta
 - o erikoissairaanhoidon tilastoista nähdään, että vakavista sairauksista kärsiviä lapsia ja nuoria on pystytty auttamaan nopeasti ja tehokkaasti
- **Erityis- ja vaativan tason palveluiden uudistaminen**
- 7.1 Integratiivisten toimintamallien kehittäminen yhdessä perustason palveluiden kanssa
- Tavoite: Tuen tarve arvioidaan tarvittaessa monitoimijaisena yhteistyönä, jossa osallisina ammattilaiset, lapsi ja hänen perheensä sekä heidän nimeämänsä henkilöt Tavoitteena on yksi arviointi ja yksi yhteinen palvelusuunnitelma. Monitoimijaisesta arvioinnista valmistuu valtakunnallisessa prosessissa mallinnus alkuvuodesta 2017. Monitoimijainen arviointimalli on integratiivinen toimintatapa, joka sitoo yhteen perhekeskuspalvelut ja erityispalvelut.
- **7.1.1 Monitoimijainen arviointimalli**

TOIMENPIDE	TUOTOS	MITEN HYÖTYÄ MITATAAN JATKOSSA?
Luodaan pääkaupunkiseudun yhteinen monitoimijainen arviointimalli valtakunnallisen mallinnusta hyödyntäen sekä kuntien omia kehittämistuloksia hyödyntäen. Arvioinnissa huomioidaan koko perheen palvelutarpeet.	Pääkaupunkiseudun palvelutarpeen arvioinnissa käytettävät arviointimallit on arvioitu ja tehty ehdotus palvelutarpeenarvioinnissa käytettävästä mallista. Lisäksi tuotettu kehittämis-ehdotukset ja osallistuttu ja vaikutettu kansalliseen kehittämiseen. Ehdotettu: yhteiskehitetään ja otetaan käyttöön sähköinen yhteiseen viitekehykseen perustuva arviointimalli ja –työkalu, jota kehitetään ensisijaisesti asiakkaiden käyttötärpeita huomioiden. Mahdollistetaan kumuloituva tieto ja laajasti integroitu yhteinen arvio ja suunnitelma sekä lasten, nuorten ja perheiden itsearviointi ja osallisuus nykyistä vahvemmin. Palvelukuvaukset kevät 2018: Sosiaalityö, palvelutarpeen arviointia	Palvelutarpeenarvioinnissa käytettävä ja tietojärjestelmään integroitu arviointimalli on otettu käyttöön PKS-kunnissa ja sen käyttöön ottoa seurataan ja tuetaan. Sähköisen arviointimallin yhteiskehittämisen etenee käytännössä kokeilemalla. Asiakkaiden ja työntekijöiden palautteet.
Otetaan useaa palvelua tarvitsevilla asiakkailla/potilailla käyttöön perus- ja erityistasolla horisontaalisesti integroitu yhteinen asiakassuunnitelma, vastuutyöntekijämalli ja monitoimijaisen yhteistyön pelisäännöt ja ohjeet hyödyntäen jo kehitettyjä toimintamalleja. Kootaan lapsen/nuoren tarvitsema apu pääsääntöisesti hänen ympärilleen tuttuun kasvuympäristöön ja hänelle/perheelle tehdään vain yksi suunnitelma.	Ohjeiden analyysin perusteella tunnistettu tarve kehittää toimintamalleja asiakkaiden osallisuutta vahvistamaan suuntaan. <i>Vastuutyöntekijä</i>-malleista on tehty kokoava ehdotus, joka käyttöön otettavissa maa-kunnassa. (Käyttöön ottaminen edellyttää pelisääntöjen täsmällisempää sopimista paikallisesti.) Keskeiset ehdotukset: Lähityöntekijä (varhaiskasvatus, terveyspalvelut, koulu, oppilashuolto) Vain yksi koordinoiva omatyöntekijä SHL:n mukaan SHL omatyöntekijät porrasteisesti: omatyöntekijä, omatyöntekijä erityistä tukea tarvitsevalle lapselle (stt), lapsen asiasta vastaava stt (ls) Lähityöntekijän yhteistoiminta SHL omatyöntekijän/lapsen asiasta vastaavan sosiaali-työntekijän	Mitkä toimintamallit, tuovat avun tuttuun toimintaympäristöön? Yhden suunnitelman toimintamallin käytön laajuus? => Onko sovittu peruspalveluiden ja erityispalveluiden kesken toimintakäytännöt? Asiakaskyselyt ja –palautteet Työntekijöiden kyselyt ja palautteet

Lapsen paras – yhdessä enemmän

	kanssa turvaa pitkäkestoisen ja integroidun tuen lähellä arkea. <i>Kehittämis ehdotus asiakassuunnitelman osalta:</i> laaditaan koordinoinnista vastuussa olevan työntekijän johdolla siten, että yksi suunnitelma kokoaa työskentelyn asiakaslähtöiseksi kokonaisuudeksi. Asiakassuunnitelman sisältö/runko tulee olla linjassa arviointimallin viitekehyksen kanssa. Asiakassuunnitelma tehdään tarvittaessa laaja-alaisesti monitoimijaisena (luvanvarainen suunnitelma verkossa).	
--	---	--

-
- **7.1.2** Monialainen yhteistyö ja osaamisen yhdistäminen erityistason palveluissa, uudet toimintamallit horisontaalisen integraation mahdollistamiseksi
- **Tavoite:** Lapset, nuoret ja perheet saavat tarvitsemansa tuen ja palvelut siten, että eri ammattiryhmien
- osaaminen sekä läheisverkoston ja eri palveluiden voimavarat kootaan yhteen vastaamaan tuen ja palveluiden tarpeeseen. Luodaan toimintatapoja, joiden avulla eri ammattiryhmät yhdistävät osaamisensa ja omien taustayhteisöjensä voimavarat sujuvasti ja sovitusti asiakaslähtöiseksi yhdessä tekemiseksi ja yhteiseksi toiminnaksi samalla varmistaen lapsen tai nuoren ja perheen osallisuuden palvelun suunnittelussa.
- Toteutuksessa erityistason tuki sovitetaan saumattomasti perustasolla koottuun toimijoiden verkostoon.

TOIMENPIDE	TUOTOS	MITEN HYÖTYÄ MITATAAN JATKOSSA
Mallinnetaan sijaishuoltoon sijoitetun lapsen lasten – ja nuorisopsykiatrisen hoidon järjestämisen malli PK-seudulle. Pilotoidaan ensi vaiheessa toimintamallia Teinilän lastenkodissa ja toisessa vaiheessa toimintamallia muissa lastenkodeissa Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla. Pilotin kokemuksia tarkastellaan suhteessa hoidollisen otteen lisäämiseen muissa lastenkodeissa.	Laitokseen sijoitetun lapsen psykiatrisen hoidon järjestämisen toimintamalli on luotu	Toimintamallin ja siihen liittyvien sopimusten käyttöönotto Uudenmaan kunnissa. => Seuranta kuntien lastensuojelun ja HUS:n lasten- ja nuorisopsykiatrisen johtamisrakenteissa Asiakaspalautteet Työntekijäpalautteet Sovittiin myös yhteisen, useamman kunnan ja HUS:n lasten- ja nuorisopsykiatrisen edustajista koostuvan työryhmän perustamisesta. Työryhmän tehtävänä on varmistaa

Lapsen paras – yhdessä enemmän

		yhteistyömallin käytännön toteutumisesta järjestämällä yhteisiä työntekijöille suunnattuja työpajoja.
Mallinnetaan monitoimijainen yhteistyö lapsen ja nuoren kohdalla, jolla on kehitysvammahuollon, psykiatrian ja lastensuojelun tarvetta. Pilotoidaan toimintamallia Helsingissä ja Espoossa.	Monitoimijainen yhteistyön malli, joka sisältää sopimuksen vastavuoroisesta konsultoisesta, yhteisestä verkostoperhetyöstä sekä yhteisestä tilanteen ja tuen tarpeen arvioimisesta ja suunnitelmasta tarvittaessa.	Toimintamallin käyttöönoton seuranta. => Sopimukset ja niiden toteutumisen seuranta. Asiakaspalaute. Työntekijäpalaute.

7.2 Lastensuojelun kehittäminen

- Valtakunnallisten mallinnusprosessien hyödyntäminen ja pilotointi. Varmistetaan lapsen ja perheen kokonaisvaltainen, monitoimijainen ja yksilöllinen tuki, arviointi ja apu. Valtakunnallisesti yhdenmukainen ohjauksen ja valvonnan toimintatapa. Sijoitettujen lasten kuulluksi tuleminen ja mahdollisuus vaikuttaa. Lapsen oikeudet.
- Varmistetaan yhteistyössä lapsen ja perheen kanssa kokonaisvaltainen, monitoimijainen ja yksilöllinen, lapsen ja perheen tarpeet huomioiva tuki, arviointi ja apu. Varmistetaan arvostavan, lapsia ja perheitä kuulevan kohtaamisen toteutuminen. Hyödynnetään monitoimijaisen lastensuojelun toimintamallin mallinnusta ja pyritään systemiseen toimintakulttuurin muutokseen.
- Vahvistetaan sijoitettujen lasten ja nuorten tarpeiden kuulluksi tulemistä ja mahdollisuuksia vaikuttaa omiin kasvuyhteisöihinsä. Varmistetaan sijoitettujen lasten ja nuorten oikeusturvan toteutuminen sekä vahvistetaan heidän tietoisuuttaan omista oikeuksistaan.

TOIMENPIDE	TUOTOS	MITEN HYÖTYÄ MITATAAN JATKOSSA?
Kehitetään perhetyön ja perhekuntoutuksen mallia traumaattisista oloista maahan tulleille perheille ja lapsille yhteistyössä perhekeskustoiminnan ja sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön kanssa.	Perhetyön ja – kuntoutuksen malli traumaattisista oloista maahan tulleille. Tunnistettu ammattilaisten osaamistarve. Toimintamallin pilotointi koulussa kevät 2019.	Toimintamallin levittäminen ja pilotointi Helsingissä ja sen arviointi. => saako tämä asiakaskunta oikeaa apua ja kuntoutusta? =>asiakas- ja työntekijäpalaute. Koulutukset osaamisen parantamiseksi ja traumatisoitumisen tunnistamiseksi. =>Onko

Lapsen paras – yhdessä enemmän

		ammattilaisten osaaminen parantunut?
Pilotoidaan lastensuojelun sosiaalityön monitoimijaista toimintamallia hyödyntäen systeemistä työtettä lastensuojelussa Helsingissä, Vantaalla, Kauniaisissa, Espoossa ja Kirkkonummella.	Pilotoitu systeemistä mallia ja arvioitu soveltuvuutta ja reunaehjoja toteutukseen.	Systeemisen toimintamallin käyttöönoton perusteella ammattilaisten ja asiakkaiden arviot vaikutuksesta lastensuojelutyöhön
Suunnitellaan lastensuojelun perhehoidon järjestämisen toimintamalli pääkaupunkiseudulla, yhteistyössä Uudenmaan maakunnan kanssa. Suunnitellaan malli, jossa alueen perhehoidon tuottaminen kootaan yhteen. Mallinnetaan ja pilotoidaan lastensuojelulain mukaisen lapsen vastuusosiaalityön ja perhehoitolain mukaisen vastuutyön tuottamista erillään. Huomioidaan SOTE – Uudenmaan työskentely ja tehtävät nykytilan kuvaukset sekä kytketään valmistelu tiiviisti Uudenmaan SOTE:n valmisteluun.	Perhehoidon järjestämisen malli Uudellemaalle on luotu huomioiden vaihtoehtoja liittyen mahdollisiin erilaisiin tapoihin organisoida lasten vastuusosiaalityö. Palvelukuvaus on laadittu samanlaiseen visioon ja toimii maakuntavalmistelun pohjamateriaalina.	Vuonna 2019 ainakin Helsingissä, Lohjalla, Karviaisissa, Keski-Uudenmaan sotessa ja Porvoossa on käytössä pilotoidun kaltainen työmalli. Kussakin kunnassa arvioidaan työskentelyn sujuvuutta asiakkaan (eli sekä lapsen että perhehoitajan) näkökulmasta ja tehdään työntekijöiden toimenkuviin tarvittavia tarkennuksia vuoden aikana. Yhteistyörakenteena Lape-työryhmän pohjalle rakentuvat yhteistyöverkosto perhehoidossa jatkaa kokoontumistaan vuonna 2019 ja kokoaa siten eri kuntien kokemuksia työskentelystä myös yhteen reflektoiden. Tavoitteena on vähitellen yhtenäistää käytäntöjä yhteisen keskustelun kautta.
Suunnitellaan Uudenmaan maakunnan kanssa yhteinen sijaishuollon ohjauksen ja valvonnan sekä	Mallit on luotu tulevaan Uudenmaan soteen käyttöönotettavaksi.	Valvonnan ja asiakasohjauksen yhteistyöstä on sovittu yhteinen lähes koko maakunnan kattava rakenne, jossa

Lapsen paras – yhdessä enemmän

asiakasohjauksen toiminnan malli ja lastensuojelun laitoshoidon järjestämisen toimintamalli. Huomioidaan SOTE – Uudenmaan työskentely ja tehtävät nykytilan kuvaukset sekä kytketään valmistelu tiiviisti Uudenmaan SOTE:n valmisteluun.	Palvelukuvaukset valmisteltu maakuntavalmistelun pohjaksi seuraavista: lastensuojelun laitoshoidon, lastensuojelun vastaanottotoiminta, lastensuojelun sijaishuollon valvonta, sijaishuollon asiakasohjaus.	yhteinen sijaishuollon valvontatoiminta aloitetaan 1.1.2019. Valvonnan toteutumista entistä tiheämmin ja yhteisesti käytössä olevin kriteerein (valtakunnalliset sijaishuollon laatukriteerit; yhteisen puitesopimuksen edellyttämät laatuvaatimukset; lapsikohtaisen valvonnan kautta tulevat viestit) seurataan kuntien yhteisessä puitesopimuksen ohjausryhmässä. Asiakasohjauksen kehittäminen jää kesken. esitettyä mallia ehdotettiin pilotoitavaksi jossain kunnassa, asia jää auki ja kuntakohtaiseen seurantaan sekä päätöksentekoon tässä vaiheessa. Laitoshoidon ja vastaanottotoiminnan osalta on sovittu johtajien muodostamasta yhteistyökokousrakenteesta, joka kaksi kertaa vuodessa kokoontuvana järjestää laitoshoidon sisältöjen osalta yhteisiä koulutuksia työntekijöille ja seuraa yhteisen viitekehyksen syntymistä. Laitoshoidon ja vastaanoton osalta yhteistä, kuntarajat ylittävää yhteistyötä myös palveluiden järjestämisessä
---	--	--

Lapsen paras – yhdessä enemmän

		suunnitellaan edelleen samassa johtajarakenteessa.
--	--	--

7.3 Osaamis- ja tukikeskusten suunnittelu

Uudenmaan osaamis- ja tukikeskuksen suunnittelu. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan sekä tiedolla ohjauksen malli. Tutkimukseen perustuvien menetelmien käyttöönoton levittäminen, koulutuksen ohjaus ja alueellinen yhtenäisyys. Harvoin tarvittavan vaativan erityisosaamisen keskittäminen. Verkostorakenne, muiden palveluiden tueksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon tiivis yhteistyö perustamalla monialainen työryhmä. HUS ja PKS-kunnat. HUS vastaa terveydenhuollosta ja Helsinki sosiaalihuollosta.

Osaamis- ja tukikeskuksiin kootaan osaaminen, jota tarvitaan harvoin ja joka edellyttää vaativaa erikoistumista ja **erityisosaamista** sekä suurta väestöpohjaa ja palvelujen määrää. Alueen vaativia palveluita tuottavat yksiköt liittyvät tai linkittyvät OT-keskuksen verkostorakenteeseen. Vaativinta erityisosaamista viedään palveluihin konsultaatioiden, yhdessä työskentelyn sekä digitaalisten konsultaatio- ja yhteistyömuotojen avulla.

Kehittämiseen osallistuvat PKS kunnat, muun maakunnan ja Helsingin yliopiston edustajia.

TOIMENPIDE	TUOTOS	MITEN HYÖTYÄ MITATAAN JATKOSSA
Selvitetään erityisen vaativia palveluita tarvitsevien asiakas/potilasryhmien nykytila.	1.3 Raportti ” Moni-mutkaisat ja erityistä osaamista edellyttävät asiakastilanteet sosiaalityössä : Valtakunnallisen kyselyn tuloksia, kevät 2018	Kuinka raporttia hyödynnetään kehittämissä ja ot-keskusten suunnittelussa? Esim. viittaukset esityksissä ja julkaisuissa.
Kytetään tämä valmistelutyö osaksi neljää muuta OT keskuksen valmistelua.	Valtakunnallinen ot-keskussuunnitelma –valmis	Kuinka valtakunnallinen ot-keskussuunnitelma tukee ja vahvistaa Etelä-Suomen ot-keskuksen perustamista?
Luodaan malli, kuinka toimitaan yhteistyöalueen tieteellisen tutkimuksen, koulutuksen ja kehittämisen keskuksina ja osaamista varmistavina koulutusyksikköinä yhteistyössä yliopistojen kanssa Suunnitellaan yliopistollisen koulutuksen ja pätevöittävän ammatillisen tieteellisen tutkimuksen (esim.	Etelä-Suomen ot-keskussuunnitelma	OT-keskus tuottaa monialaista tietoa koko palveluketjun tueksi ja koordinoi näyttöön perustuvia työtapoja asiakkaiden tehokkaan avunsaannin varmistamiseksi, jolloin - asiakkaat saavat aikaisemmin tehokasta apua (interventioiden määrä peruspalveluissa, hoitoon pääsyn nopeus) - läheteiden määrä erikoissairaanhoidon vähenee - erikoissairaanhoidosta palautettujen

Lapsen paras – yhdessä enemmän

lääkärit, sosiaalityöntekijät) kytkeytyminen OT- keskuksiin Kehitetään alueellisesti palveluja (implementoidaan näyttöön perustuvia menetelmiä, kehitetään integratiivista palvelumallia ja huolehditaan palvelumallien alueellisesta yhtenäisyydestä).		läheteiden määrä vähenee ○ lastensuojelun tarve vähenee • OT-keskus organisoii vakavissa tilanteissa olevien lasten, nuorten ja perheiden avunsaannin ○ lastensuojelun tilastoista nähdään, että lapsia pystytään suojelemaan vakavalta fyysiseltä tai psyykkiseltä haitalta ○ erikoissairaanhoidon tilastoista nähdään, että vakavista sairauksista kärsiviä lapsia ja nuoria on pystytty auttamaan nopeasti ja tehokkaasti ○ integraatiota edellyttävissä tilanteissa auttava työryhmä on organisoitu monialaisesti (tilastot)
Käynnistetään lastensuojelun teemojen osalta yhteistyössä THL:n kanssa valtakunnallista oppimisverkostotoimintaa ja suunnitellaan osaksi pysyvää OT-rakennetta, jolla varmistetaan, että lastensuojelun käytännöt ovat tutkimusperusteisia.	Valtakunnallinen yhteiskehittämispäivä järjestetty.	THL jatkaa lastensuojelun kehittämistä kansallisesti.

Liite 6. Viestintäsuunnitelma

VIESTINTÄSUUNNITELMA

Lapsen paras – yhdessä enemmän

5.3.2018

Organisaatio

PKS LAPE: Lapsen paras - yhdessä enemmän -hanke

Hanke liittyy Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmaan (LAPE)

Hankkeen nimi ja tavoite

PKS Lape-hanke Lapsen paras – yhdessä enemmän -hanke

Hankkeen vastuuhenkilöt

Pirjo Marjamäki, johtaja, Socca/HUS

Hanketta hallinnoi hanketiimi, johon kuuluvat:

Mette Kontio, projektipäällikkö

Tiina Turkia, muutosagentti

Eeva Honkanummi, kehittämispäällikkö

Laura Yliruka, tutkimuskoordinaattori

Minna Asplund, kehittämiskoordinaattori

Terhi Pippuri, kehittämiskoordinaattori

Riitta Vartio, kehittämiskoordinaattori, OT-keskusasiat, Helsinki

Marjaana Karjalainen, kehittämiskoordinaattori, HUS/Helsinki

Merja Tapio, hankesihteeri/talousasiantuntija, Socca

Ismo Laukkarinen, viestinnän suunnittelija

Nina Östman, FSKC

Minna Kallio, Osallisuuden aika ry.

Viestinnän organisointi, vastuut ja resurssit

Hanketiimi

Riitta Ropo, tiedottaja, Socca

Valtakunnallinen

viestintäsuunnitelma

STM laatii jokaiselle kärkihankkeelle valtakunnallisen viestintäsuunnitelman, joka sisältää muun muassa viestinnän ja sidosryhmätyön tavoitteet sekä kaikille yhteiset ydinviestit tukiviesteine

Viestintään liittyvät haasteet, riskit ja niiden ratkaisut

Haasteena on tiedon määrä ja hajanaisuus. Tiedon tuottajia ja kohderyhmiä on paljon, ja varsinkin toimintamallien suunnittelussa tieto on usein abstraktia.

Kehittämiskokonaisuuksia on kolme, ja niiden välinen viestintä tuottaa haasteita.

Ratkaisuina on suunnitelmallisuus, ajoitus ja konkretisointi esimerkkien avulla.

Kehittämiskokonaisuuksien välisessä viestinnässä on tärkeää, että ryhmät seuraavat aktiivisesti, mitä muissa ryhmissä tehdään, mutta se on hyvin haastavaa. Viestintäryhmä voi auttaa tässä nostamalla ajankohtaisia asioita esille viestinnän keinoin.

Viestinnän tavoitteet ja perusviestit

Yhteiset tavoitteet:

Tärkeintä on avoin, ymmärrettävä ja **oikea-aikainen viestintä**.

Kaikille mahdollisuus osallistua hankkeen kehittämiseen.

Luoda positiivinen mielikuva siitä, että palveluja parannetaan.

Kaikille yhteinen perusviesti:

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea.

Kehittämiskokonaisuuksien perusviestit

Perhekeskus

- Perhekeskus mukana elämässä
- Kun perhe voi hyvin, lapsi voi hyvin

Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos

- Yhdessä iloa oppimiseen
- Hyvinvoiva lapsi kasvaa ja oppii

Erityis- ja vaativan tason palvelut

- Tuki lähemmäksi
- Yhdenvertaisuus palveluissa

Kohderyhmät	Tavoite
Hanketyöntekijät, työryhmien jäsenet ja hankkeen johto	• Viestittää hankkeen etenemisestä ja alustavista tuloksista. • Sitouttaminen yhteiseen kehittämiseen ja kehittämisen tuloksena syntyvien toimintamallien käyttöönottoon.
Organisaation johto, Uudenmaan maakunta, päättäjät ja ministeriö	• Viestittää hankkeen etenemisestä ja alustavista tuloksista.
Kumppanit: järjestöt ja korkeakoulut	• Eri kohderyhmien ja sidosryhmien välisen vuoropuhelun mahdollistaminen ja siihen kannustaminen. • Viestittää hankkeen etenemisestä ja alustavista tuloksista.
Asiakkaat ja asukkaat	• Välittää tietoa hankkeen tavoitteista, toiminnasta ja tuloksista. • Sitouttaminen yhteiseen kehittämiseen.
Ammattilaiset	• Viestittää hankkeen etenemisestä ja tuloksista. • Sitouttaminen kehittämisen tuloksena syntyvien toimintamallien käyttöönottoon.
Media	• Välittää tietoa hankkeen tavoitteista, toiminnasta ja tuloksista.

Esittelyt

Kehittämiskokonaisuuksista tehdään nettisivuille lyhyet, tiiviit esittelyt, jotka sisältävät keskeiset tavoitteet ja toteutuksen.

Aikataulu ja toteuttamissuunnitelma

Hankkeesta viestitään käyttäen seuraavia viestintäkanavia:

PKS-LAPE-Facebook-sivut ja @PKSLape -twittertili, Muutosagentti Tiina Turkia -facebookisivut ja @TurkiaTiina -twittertili, Hyvinvoinnin ja terveyden kärkihankkeiden viestintäverkosto -facebookryhmä, LAPE-sähköpostilistat, uutiskirje, Soccan verkkosivut, Uudenmaanliiton verkkosivut, STT-tiedotus, PKS-kuntien sote-viestintäyksiköt.

Väline	Sisältö	Tekijät	Ajankohta
Sähköposti	Kiireelliset ajankohtaiset asiat, ryhmien sisäiset asiat	Hanketyöntekijät, muutosagentti kehitystyöryhmien jäsenet ja hankkeen johto	Tarvittaessa (harkiten)
Sharepoint	Dokumentit, kokous-muistiot, esitykset	Hanketyöntekijät, muutosagentti kehitystyöryhmien jäsenet ja hankkeen johto	Aina käytössä
Kokoukset		Hanketyöntekijät, muutosagentti kehitystyöryhmien jäsenet ja hankkeen johto	Tarvittaessa
Twitter	Ajankohtaista hankkeesta sekä aiheeseen liittyviä uutisia	Muutosagentti, hanketyöntekijät, viestinnän suunnittelija**	Tarvittaessa Aktiivisempaa erityisesti

Lapsen paras – yhdessä enemmän

			<i>tapahtumien yhteydessä</i>
<i>Facebook</i>	<i>Ajankohtaista hankkeesta sekä aiheeseen liittyviä uutisia</i>	<i>Muutosagentti, hanketyöntekijät, viestinnän suunnittelija***</i>	<i>Aina käytössä</i>
<i>Kotisivut</i>	<i>Tiedottaa hankkeen sisällöstä ja etenemisestä</i>	<i>Viestinnän suunnittelija, projektisihteeri</i>	<i>Aina käytössä</i>
<i>Blogit</i>	<i>Konkretiaa esimerkkien avulla</i>	<i>Hanketyöntekijät*</i>	<i>Kaksi kertaa kuukaudessa</i>
<i>Uutiskirje</i>	<i>Ajankohtaista hankkeesta sekä aiheeseen liittyviä uutisia. Tiedottaa hankkeen sisällöstä ja etenemisestä</i>	<i>Projektipäällikkö, hanketyöntekijät, viestinnän suunnittelija, tiedottaja</i>	<i>Kerran kuukaudessa</i>
<i>YouTube</i>	<i>Hankkeeseen liittyviä videoita. Linkitykset kotisivuille.</i>	<i>Viestinnän suunnittelija</i>	<i>Tarvittaessa</i>
<i>Tapahtumat</i>	<i>Tiedottaa hankkeen sisällöstä ja etenemisestä. Apuna hankkeen keittämisessä-</i>	<i>Hanketyöntekijät.</i>	<i>Aikataulun mukaan</i>
<i>Kampanjat ja kilpailut</i>	<i>Osallisuus, mielenkiinnon herättäminen, sisällön tuottaminen</i>	<i>Hanketyöntekijät, viestinnän suunnittelija,</i>	
<i>Julkaisut</i>	<i>Lehtiartikkelit, opinnäytetyöt, raportit</i>	<i>Projektipäällikkö, hanketyöntekijät, tutkimuskoordinaattori, viestinnän suunnittelija</i>	
<i>Mediatiedotteet</i>	<i>Tiedottaa hankkeesta, sen tavoitteista ja tuloksista.</i>	<i>Projektipäällikkö, hanketyöntekijät, viestinnän suunnittelija</i>	<i>Tiedottamistarpeen mukaisesti</i>

*Blogitekstit tiedottajalle torstaihin mennessä, julkaisu seuraavana maanantaina

**Muutosagentti ja hanketyöntekijät twiittaavat eri tilaisuuksista

***Muutosagentti ja hanketyöntekijät julkaisevat facebookissa

Seuranta ja raportointi

Google-Analytics, Facebook-seuranta, mediaseuranta.

Vuosikalenteri

PKS LAPE Viestintä > Viestintäsuunnitelma > PKS LAPE Vuosikalenteri 2018

Nettisivut

www.socca.fi/pkslape

http://www.socca.fi/kehittaminen/lapsen_paras_-_yhdessa_enemman_-hanke

Tietoa hankkeesta, ajankohtaista, tiedotteet ja tapahtumat.

Blogit

<i>Vko</i>	<i>Kirjoittaja</i>	<i>Aineisto (to)</i>	<i>Julkaisu (ti)</i>
11	Leena Männistö	8.3.	13.3.
12	Kati Wilska-Seemer	15.3.	20.3.
13	Marjo Alatalo	22.3.	27.3.
14	Juulia Lahdensuo	29.3.	3.4.
16	Inkeri Pöllänen	12.4.	17.4.

18	Laura Yliruka	26.4.	1.5.
20			
22	Petra Korkiakoski	24.5.	29.5.
24	Christine Söderek	7.6.	12.6.
26	Heli Hämäläinen	21.6.	26.6.
33	Virve Edlund	9.8.	14.8.

Uutiskirjeet

Uutiskirjeet julkaistaan kerran kuukaudessa.

Uutiskirjeen rakenne:

- uutisia kehittämiskokonaisuuksista
- blogit
- tulevia tapahtumia

Kuukausi	Aineisto	Julkaisu
Tammikuu		
Helmikuu	22.2.	1.3.
Maaliskuu	22.3.	29.3.
Huhtikuu	19.4.	26.4.
Toukokuu	17.5.	24.5.
Kesäkuu	14.6.	21.6.
Heinäkuu		
Elokuu	16.8.	23.8.
Syyskuu	13.9.	20.9.
Lokakuu	18.10.	25.10.
Marraskuu	15.11.	22.11.
Joulukuu		

Liite 7. Arviointisuunnitelma

LAPSEN PARAS – YHDESSÄ ENEMMÄN

Pääkaupunkiseudun Lape-hanke

ARVIOINTISUUNNITELMA

Arvioinnin tarkoitus

Arvioinnilla haetaan tietoa tavoitteiden etenemisestä ja toteuttamisesta sekä saavutetuista tuloksista ja vaikutuksista *koko hankkeen* sekä *kehittämiskokonaisuuksien tasoilla*.

Arvioinnin *tavoitteena* on tarkastella mitä tuloksia hankkeessa on saatu aikaiseksi suhteessa asetettuihin tavoitteisiin, mitä muutosta/lisäarvoa hankkeen myötä on saatu aikaiseksi verrattuna hanketta edeltävään aikaan ja mitä hyötyä ja kenelle hankkeesta on ollut.

Arvioinnin tarkoituksena on tukea hankkeen toimeenpanoa tuottamalla tietoa onnistumisista ja haasteista. Tarkoituksena on myös raportoida hankkeen ohjausryhmälle, kunnille, rahoittajalle ja valvojille hankkeen tuloksista ja kokonaishyödyistä.

Arviointitietoa kerätään

a) Lapsilta, nuorilta ja vanhemmilta = Asiakaskokemus

Lapsilta, nuorilta ja vanhemmilta kysytään palautetta ja asiakaskokemusta hanketoiminnassa aina, kun toiminta kohdistuu asiakkaisiin. Asiakaskysely toteutetaan ennen toiminnan aloittamista, jos se on mahdollista, sekä toiminnan jälkeen. Liitteenä on hankkeen asiakaskysely, jota voidaan täydentää tarpeen mukaan lisäkysymyksillä.

b) Työntekijöiltä

Toiminnasta kerätään palautetta ammattilaisilta, jotka osallistuvat toimintamallien kehittämiseen ja kokeiluun. Jos toiminta kohdistuu ammattilaisiin, kysely toteutetaan myös ennen toiminnan aloittamista, muussa tapauksessa toiminnan jälkeen. Liitteenä on hankkeen työntekijäkysely, jota voidaan täydentää tarpeellisilla kysymyksillä.

c) (Asiakas-) Hyötymittareilla

Toimintaa arvioidaan keräämällä tietoa toiminnan asiakashyödyistä ja vaikutuksista. Vaikuttavuuden arvioiminen ei ole mahdollista lyhyehkön hankeajan puitteissa, mutta hankkeessa valitaan tähän soveltuvia mittareita tulevaan käyttöön.

c) Lape-työryhmien jäseniltä

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Hankeprosessia arvioidaan kyselyllä työryhmien jäsenille. Kunnallisten Lape-ryhmien jäsenet arvioivat kyselyllä omaa toimintaansa, hankkeen tavoitteiden edistämistä kunnissa sekä hankkeen tulosten juurruttamista

Asiakas- ja työntekijäkyselyt ovat saatavilla sharepointissa ja vastaukset voi kerätä joko sähköisesti tai paperilomakkein (liitteet 1 ja 2). Työryhmien kyselyt toteutetaan sähköisesti Questpackilla.

1. Arviointi hanketasolla

Lapsen paras – yhdessä enemmän – hanke toteuttaa Lape-muutosohjelman päätavoitteita:

- 1) Sovittamalla alueensa kunnissa kaikki lasten, nuorten ja perheiden palvelut yhteen lapsi- ja perhelähtöisiksi palveluiksi.
- 2) Siirtämällä painopistettä korjaavista palveluista kaikille yhteisiin ja ennaltaehkäiseviin palveluihin sekä varhaiseen tukeen ja hoitoon.
- 3) Luomalla pääkaupunkiseudulle (maakuntataso huomioiden) toimivat rakenteet ja sopimuskäytännöt järjestöjen ja seurakuntien kanssa tehtävälle yhteistyölle.

Näiden päätavoitteiden sekä hankkeen ns. punaisten lankojen eli eroauttamis- ja maahanmuuttajataustaisten perheiden palveluiden kehittämisen toteutumista arvioidaan ja kuvataan arvioidaan erikseen ja hankekokonaisuuden tasolla.

2. Arviointi kehittämiskokonaisuuksittain

Kunkin kehittämiskokonaisuuden arviointisuunnitelma on koottuna alla olevissa taulukoissa. Piloteissa ja kokeiluissa käytetään pilottikorttia (liite 3) ja toimintamallien kuvauksessa toimintamallikorttia (liite 4).

A. Perhekeskus

Tavoite 1: Luodaan yhteinen perhekeskusmalli pääkaupunkiseudulla.

Tavoite 2: Vanhemmuuden ja parisuhteen tukea vahvistetaan kaikissa palveluissa.

Tavoite 3: Kehitetään sovinnollisen yhteisvanhemmuuden tukea eron jälkeen osana perhekeskustoimintaa ja eroperheiden palveluita. Parannetaan eropalveluiden saatavuutta.

Tavoite 4: Vahvistetaan näyttöön perustuvien käytäntöjen hyödyntämistä varhaisen tuen ja hoidon alueella.

Tavoite 5: Kehitetään perhekeskusmallia, johon integroidaan maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja perheiden palvelut ja jossa huomioidaan myös heidän palvelutarpeensa.

TOIMENPIDE	TARKENNETTU TOIMENPIDE	TUOTOS	MITTARIT
1. Benchmarkataan (arvioidaan ja mallinnetaan vertaillen) hyödyntäen valtakunnallista mallinnusprosessia pks-kuntien perhekeskustoimintamalliin sisältyvät palveluiden kokonaisuudet	1. Kuvataan kuntien perhekeskusmallit ja verrataan suhteessa valtakunnalliseen malliin 1.1 Määritellään perhekeskuksen toimintaperiaatteet ja –tavat, keskeisimmät	1. Ehdotus maakunnalliseksi perhekeskustoimintamalliksi sisältäen ehdotuksen ydin ja verkostopalveluista 1.1 Varhaisen vaiheen saatavuuden ja kohdentamisen kehittäminen (Osallisuus,	1. Malli on kuvattu ja dokumentoitu Kyllä/ Ei 1.1 A) Onko toteutunut ja missä laajuudessa?

Lapsen paras – yhdessä enemmän

asiakaslähtöisesti, eri toimijoiden ydintehtävät ja niiden sisältö perhekeskuksessa sekä johtaminen, organisointi, toimintaperiaatteet ja -tavat. Tähän sisältyvät myös yhteistyökäytännöt erityis- ja vaativan tason palveluiden kanssa. Työssä hyödynnetään Apotti-tietojärjestelmää	prosessit, johtaminen ja organisointi 2. Laaditaan lakisääteisten palvelujen palvelukuvaukset (Lanupe toimeksianto) 3. Kuvataan yhteistyökäytännöt erityis- ja vaativan tason palvelujen kanssa (integratiivinen työ mm. konsultaatio, työparityö) (kts tark 7.1.1)	asiakaslähtöisyys ja monitoimijaisuus) A) Verkostomaisen perhekeskuksen kehittäminen/ Ristiin jalkautuminen/ 2 Lakisääteisten palvelujen palvelukuvaukset 3. Monitoimijainen arviointityöryhmä? Nuorten mielenterveystyöryhmä (konsultaatiokäytänteet)	-asiakaskysely ja työntekijäkysely Esim. Pari – perheterapeutti neuvolassa 2. Palvelukuvaukset luotu Kyllä/ Ei 3 A) Onko toteutunut ja missä laajuudessa? -asiakaskysely ja työntekijäkysely Esim. Pari – perheterapeutti neuvolassa
2. Kehitetään lasten, nuorten ja perheiden ongelmien varhaista tunnistamista ja oikea-aikaista puuttumista mm. neuvolassa, varhaiskasvatuksessa, kouluilla ja oppilaitoksissa sekä perusterveydenhuollossa erityisesti maahanmuuttajaperheille. Lisäksi mallinnetaan lapsen ja perheen varhaisen tuen ja hoidon palvelut sekä niille tarvittava tuki	1. Määritellään vanhemmuuden ja parisuhteen tuen sekä eroauttamisen hyvät käytännöt 2. Pilotoidaan monitoimijaisen työskentelyn malleja. 3. Yhteistyö Perheet keskiöön! -hankkeen kanssa: Perheneuvolan asiakasjonossa oleville perheille tarjotaan järjestöyhteistyötä. Leenan kanssa käytävä keskustelua yhteistyöstä oppilashuollon kanssa, erit moku teemasta. 3.1 Moniammatillinen konsultaatiotiimi: Kokeillaan	1. Määritelty yhteisesti hyvät käytännöt tasolla, jotka levitetään maakuntaan. (parisuhdeillat, vanhemmuusvalmennus, puheeksi otto) A) PariAsiaa –luennot (kokeilu) 2. A) Alueellinen toimijakortti (kokeilu) B) Monitoimijatori (kokeilu) 3. Järjestöyhteistyön lisääminen 3.1 Malli laajennetaan myös yhteistyöhön myös muiden toimijoiden kuten varhaiskasvatuksen, koulun ja neuvolan kanssa. Tavoitteena	1. Hyvät käytännöt määritelty yhteisesti - Kyllä/ Ei A) Asiakaskysely ja osallistujien määrä 2. A) Onko luotu? -Kyllä/ Ei B) Palautekysely - alueen asukailta, työntekijöiltä ja operatiiviselta työryhmältä -Vastuutaho nimetty - Kyllä/ Ei C) Onko vuosittaiset rakenteet luotu? - Kyllä/ Ei Asukas ja toimijakyselyt 3.1 Palautekysely moniammatillisen tiimin konsultoitaville

Lapsen paras – yhdessä enemmän

	moniammatillista konsultaatiotiimirakennetta myös soveltuvaksi niin, että asiakas on läsnä konsultaatiotiimissä. Moniammatillinen konsultaatiotiimirakenne halutaan avata myös mahdollisimman laajalle toimijajoukolle kuten järjestöille ja lastensuojelulle.	on, että moniammatillinen konsultaatio on peruspilari tulevassa perhekeskustoiminnassa.	vakijäsenille sekä vierailijoille
3.Asiakaslähtöistä työtettä kehitetään niin, että lapsi, nuori ja/tai perhe on toiminnan keskiössä subjektina ja määrittelee yhteistyössä työntekijöiden kanssa ne toimet, joihin kaikki sitoutuvat.	Monitoimijainen arviointi (7.1.1)	Monitoimijainen arviointityöryhmä tuottaa toimintamallin	Asiakashyöty- ja vaikuttavuusmittarit (miten mitataan tulevaisuudessa)
4.Kootaan eroperheille tarjottavia palveluita: "eron ensiapupistettä" ja muita palveluita, jotka huomioivat erityisesti sovinnollisuuden, yhteisövanhemmuuden, lapsen osallisuuden sekä oikeuden suojeluun, perheiden monimuotoisuutta ja monikulttuurisuutta huomioiden.	1. Pilotoidaan eron ensiapupisteitä Helsingissä, Espoossa, Vantaalla, Porvoossa ja Järvenpäässä 2.Pilotoidaan eroagenttitoimintaa (Espoo) sekä 3. Järjestetään Puhutaan eroista –iltoja eri kunnissa 4. Pilotoidaan nuorten nettipohjaista tukea erotilanteessa.	1. Uudet eroauttamisen palvelut ja ylläpitosuunnitelma 3. Puhutaan eroista illat keväällä 2018 Vantaalla ja Kirkkonummella, syksyllä 2018 Helsingissä 4. Vantaa Lasten ja nuorten verkkopohjainen vertaistukialusta erotilanteisiin	1. Uusien palvelujen käyttöönotto kunnissa <i>kyllä/ei</i> Pilotti: Eron ensiapupiste -Asiakasmäärät, -Eron ensiapupiste <i>asiakaspalaute, työntekijäpalaute</i> Tieto ja palvelut sähköisenä palveluna: <i>Kyllä/ Ei?</i> 3. Asiakaskysely, työntekijäkysely Onko yhteistyömalli luotu? <i>Kyllä/ Ei</i> 4. A) Nuorten palaute B) Vapaaehtoisten palaute C) Järjestökumppanit keräävät palautteet omilta kontaktiryhmiltään D) Kävijämäärät?

Lapsen paras – yhdessä enemmän

5.Kehitetään perhevalmennusta ja muuta vertaisryhmätoimintaa vanhemmuuden tukemiseksi esimerkiksi seurakuntien ja järjestöjen kanssa. Lisätään perhevalmennukseen vanhempien valmennusta toimimaan vieraassa kieliympäristössä.	1. Kerätään PKS Lape hankekuntien perhevalmennusmallit ja tarkastellaan perhevalmennusta monikulttuurisuuden näkökulmasta. 1.1 Diak toimii konsultatiivisena tukena perhevalmennus -suosituksia toteuttavan alatyöryhmän kanssa. 1.3 Perheet keskiöön! -hanke yhteistyö koordinoi maahanmuuttaja –ja monikulttuurisia järjestöjä järjestämään toimintaa monikulttuurisille perheille 1.4 Seurakunnat perhekeskuksessa: seurakunnat järjestävät iltapäivä -perhekerhoa Itäkadun perhekeskuksessa (1 kk kokeilu Vartiokylän ja Mikaelin seurakunnat)	1. Annetaan ehdotukset siitä, miten nykyisiä perhevalmennusmalleja voi rikastuttaa monikulttuurisille perheille sopivaksi 1.1 Konsultaatio Yhdenmukainen ja tasalaatuinen perhevalmennusmalli pääkaupunkiseudulle, joka ottaa perheiden moninaisuudet huomioon 1.2 Ehdotus vertaisryhmätoimien mahdollisuuksista pääkaupunkikunnille 1.3 Maahanmuuttaja järjestöjen ja maahanmuuttajien kanssa toimivien järjestöjen tapaamiset (mm. Monik ry ja Stoa). 1.3.1 tapaaminen elo-syyskuu 2018, johon tulee eri järjestöjä ja ammattilaisia 1.3.2.Tapaaminen syys-lokakuu (perheelle suunnattu info järjestöjen / Itäkadun palveluiden toiminnasta) 1.3.3 Nicehearts -Lukutaitokurssi 15hlö:lle • elokuu-toukokuu -Naapuriäititoiminta (verkosto maahanmuuttajia, jotka kavereina uudemmille maahanmuuttajille • 1x kk elo-toukokuu 1.4 Seurakunta järjestää iltapäiväkerhoa perhekeskuksessa syyskuussa 2018	1. PKS kuntien nykytila kuvattu <i>kyllä/ei</i> Ehdotukset levitetty kaikkiin hankekuntiin <i>kyllä/ei</i> 1.1 Suositukset otettu huomioon <i>Kyllä/ Ei</i> 1.2 Onko suositukset tuotettu <i>Kyllä/ei</i> 1.3 Arviointi eri monikulttuuristen kokemusasiantuntijoiden/ kokemusasiantuntijoiden kautta. <i>Kyllä/Ei</i> 1.3.2 Asiakaspalaute, työntekijäpalaute 1.3.3 Asiakaspalaute, työntekijäpalaute 1.4 Asiakas –ja työntekijäpalaute Onko toiminta toteutunut <i>Kyllä / ei</i>
--	--	---	--

Lapsen paras – yhdessä enemmän

	1.5 Monikulttuurinen työ perhekeskuksessa työryhmä: Riskiäitien perhevalmennusryhmä- kokeilu (Espoo) 1.6 "Eron ensiapupiste monikulttuurisuus huomioituna"	1.5. 1.6 2 Psykoedukaatiota tukevaa teemailtaa	1.5 kokeilukortti Muokattu LAPE a) asiakas ja b) ammattilaiskysely 1.6 A)Asiakas ja B)ammattilaiskysely ja kokeilukorttipohja
6.Maahanmuuttaja- ja turvapaikanhakijalasten ja perheiden palveluiden kehittämisessä lisätään ammattilaisten osaamista sekä monikulttuuristen työntekijöiden rekrytointia	1. Monikulttuurinen työ Verkkokoulutus -pilotti (1.4-31-5.2018) ammattilaisten kulttuurien ja uskontojen väliseen vuorovaikutukseen 2. Laaditaan perhekeskuskehittämisen ehdotukset monikulttuurisuuden näkökulmasta	1. Verkkokoulutus (5op), joka jää ammattilaisten yleiseen käyttöön 2. Ehdotukset, jotka huomioitava perhekeskuskehittämisessä	1. Koulutukseen osallistujien määrä ja koulutuspalautte 2. Ehdotukset levitetään kaikkiin hankekuntiin <i>Kun tehdään niin mitä hyötyä myöhemmin asiakkaalle, "asiakashattu päässä"</i>
7.Kehitetään perhekeskuksen perheille tarkoitettua kohtaamispaikkaa yhdessä perheiden ja hankkeessa olevien järjestöjen kanssa. Tuetaan erityisesti maahanmuuttajaperheitä löytämään ja osallistumaan perhekeskuksen perheille avoimen kohtaamispaikan toimintaan. Järjestetään lasten yhteisöllistä ryhmätoimintaa perhekeskusten yhteydessä maahanmuuttajille.	1. Käynnistetään kohtaamispaikkatoimintaa eri kunnissa: MLL Uudenmaanpiiri järjestää kohtaamispaikoissa perhekahvilatoimintaa ja koordinoi samaan yhteyteen muuta järjestöjen toimintaa 2. Perheitä pyydetään mukaan toiminnan kehittämiseen ja toteuttamiseen	1. MLL Uudenmaan piiri on Käynnistänyt kohtaamispaikkatoimintaa Helsingissä Itäkadun perhekeskuksessa, Espoon Sellossa... 2. Perheet on otettu mukaan toiminnan kehittämiseen ja toteuttamiseen 2.1 THL kohtaamispaikka työpajan kotitehtävä asiakaskysely ja työntekijöiden empatiakartta 3.	1. Kohtaamispaikkojen: A) määrä: B) asiakasmäärät C) asiakaskysely D) työntekijäkysely 2. Kohtaamispaikka asiakaskysely -MLL UM:n piiri toteuttaa LAPE-arviointipohjien mukaiset arviointikyselyt (Itäkadun pk ja Sellossa (Webropol)) 2.1 A) asiakaskysely ja B) työntekijöiden empatiakartta

Lapsen paras – yhdessä enemmän

	3. MLL UM:n piiri hakee kumppaneiksi muita järjestö- ja vapaaehtoistoimijoita, hyvien yhteistyökäytäntöjen löytäminen 4. 4.1. Monikulttuurinen työ perhekeskuksessa alatyöryhmä tuottaa ehdotukset siitä, mitä tulee ottaa huomioon avoimen kohtaamispaikan toiminnassa monikulttuurisuuden osalta 4.2 Perheet keskiöön -hanke osallistaa toimijat tuottamaan maahanmuuttajataustaisille perheille tapahtumia ja tilaisuuksia. 5. Kohtaamispaikkatoiminnan järjestämisen yhteistyökäytännöt	Järjestö- ja vapaaehtoistoimijoiden toimiminen MLL UM:n piirin kumppaneina 4. 4.1 Monikulttuurinen työ perhekeskuksessa - alatyöryhmä tuottanut suositukset, jotka huomioitava avoimen kohtaamispaikan toiminnassa monikulttuurisuuden osalta. 4.2 Perheet Keskiöön -hanke koordinoi Itäkadun perhekeskukseen maahanmuuttajataustaisille tapahtumia/tilaisuuksia. Suunnittelu aloitetaan kutsumalla maahanmuuttajajärjestöjä ja maahanmuuttajien kanssa toimivia järjestöjä yhteiseen tapaamiseen. • Esimiesten suunnitteluryhmään osallistuminen 5. Sovitaan yhteistyökäytännöt ja yhteyshenkilöt järjestötoiminnan sujuvoittamiseksi/ koordinoimiseksi lähialueen (perhekeskus, kohtaamispaikka, toimipiste) toimijoiden.	3. Järjestö- ja vapaaehtoistoimijoiden A) määrä B) yhteisöllisen ryhmätoiminnan määrä C)? Vertaistuki, koulutus, avoin toiminta, D) Miten järjestövetoinen malli sopii eri lailla toteutettuihin perhekeskuksiin 4. 4.1 Suositukset huomioitu toiminnan järjestämisessä: <i>Kyllä/ Ei</i> 4.2 Toimintaa järjestetty • <i>Kyllä / Ei</i> -Asiakaskysely ja työntekijäkyselyt 5. Sovittu yhteyshenkilöt ja yhteistyökäytännöt <i>Kyllä/ Ei.</i>
8.Laajennetaan Ihmeelliset vuodet ja Toimiva perhe ja	1.	1.	1. Koulutettujen määrä

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Lapset puheeksi – menetelmien käyttöönottoa mahdollisuuksien mukaan. Osallistutaan valtakunnallisiin koulutuksiin.	Osallistutaan näyttöön perustuvien menetelmien koulutuksiin 2. Järjestetään koulutuksia	Kouluttajaverkosto, jonka myötä mahdollisuus levittää menetelmiä kunnissa. 2. Koulutuksia järjestetty A) Ihmeelliset vuodet; Kevät 12 paikkaa, syksyllä 25 paikkaa. B) Lapset puheeksi: Kouluttajakoulutus (18 paikkaa), keväällä LP perheinterventiokoulutus (20 paikkaa) C) MDFT -koulutukset järjestetään syksyllä 2018 (Helsinki, HUS?)	2. Koulutettavien määrä: A) Ihmeelliset vuodet B) Lapset Puheeksi Menetelmien käyttöönoton laajuus C) 3-4 terapeuttia koulutettu
9.Hyve 4 –mallin (varhaiskasvatuksen ja neuvolan yhteistyö) nykytilan kuvaus ja vertaisarviointi. Mallin kehittäminen arvioinnin pohjalta ja erityisesti kiinnitetään huomiota Hyve 4 –mallin toimivuuteen maahanmuuttajaperheille.	1. Nykytilan kuvaus ja vertaisarviointi 2. Lapsen kielellisen kehityksen arviointi, kun suomi S2 kielenä. 3.Täydennyksiä työryhmältä tähän	1. Nostot huomioitavista asioista erityisesti maahanmuuttajaperheiden näkökulmasta 2. Espoon Eväspussimallin käyttöönotto kielenkehityksen arvioinnissa HYVE 4 -mallin yhteydessä. 3.	1. Mallin käyttö/toteutuminen kunnissa. (kyllä/ei) Moniammatillisen työn toteutuminen (neuvolan th, lääkäri, varhaiskasvatus) 2. Hyvä 4 -mallin yhteydessä Eväspussi-mallin käyttöönotto. 3.

B. Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena

Tavoite: Vahvistetaan varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitosten roolia lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisessa. Tavoitteena on myös valmistautua sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tuottamaan toimintaympäristön muutokseen vahvistamalla yhteistyörakenteita maakunnan vastuulle siirtyvien sote-palveluiden sekä kunnan sivistyspalveluiden välille. Kehittämistyöllä pyritään vahvistamaan varhaiskasvatuksen, koulun-, ja oppilaitosympäristöjen ja -yhteisöjen hyvinvointia ja sen edistämiseen liittyvää työtä. Hyvinvointityössä tarvittavaa horisontaalista yhdessä tekemistä vahvistetaan eri kumppaneiden kanssa. Kehittämistyön toisena tavoitteena on yksilökohtaisen työn sisältöjen ja toimintatapojen kehittäminen. Palveluiden lapsilähtöisyys ja monialainen yhteistyö eri tahojen välillä ovat kehittämistyön kohteena, kuten myös varhaiskasvatukseen, kouluun ja oppilaitoksiin jalkautuvat erityispalvelut.

TOIMENPIDE	TARKENNETTU TOIMENPIDE	TUOTOS	MITTARIT
Benchmarkataan (arvioidaan ja mallinnetaan vertaillen) yhteisiä yhteisöllisen oppilashuoltotyön toimintamalleja	Vahvistetaan yhteisöllistä hyvinvointityötä kuvaamalla nykytila (vahvuudet ja haasteet)		Nykytila kuvattu -Toimintamallit mallinnettu

esiopetuksessa, perusopetuksessa ja toisen asteen oppilaitoksissa (jatkumo).			
1.b)Yhteisöllisyyttä ja osallisuutta vahvistavia yhteisöllisen opiskeluhoitotyön malleja otetaan käyttöön kunnissa Kehitettävät toimintamallit: •Poissaolojen seuranta ja niihin puuttuminen •Kaikkien 7. -luokkalaisten ja lukion 1. vuosikurssin opiskelijoiden hyvinvointikeskustelu syyslukukauden aikana pienissä ryhmissä •Opiskeluhoitotyön vuosikello	Lisätään oppilaiden osallistumista yhteisöllisen opiskeluhoitotyön kokouksiin -Mallinnetaan yhteisölliseen opiskeluhoitotyön käytänteet samansuuntaisiksi ja tasalaatuisiksi		-Malleja otettu käyttöön kaikissa kunnissa
1.c)Mallien toimeenpanoa johdetaan samansuuntaisesti	Yhteinen malli yhteisöllisen opiskeluhoitotyön arvioimiseksi		Malli otettu käyttöön kaikissa kunnissa
1.d)Mallien vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan	Yhteinen malli yhteisöllisen opiskeluhoitotyön arvioimiseksi		Muutokset nykytilan kuvauksen verrattuna
3.Kehittämistyössä huomioidaan erityisesti maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten erityistarpeet hyvinvoinnin tukemisessa ja koulun roolia vahvistetaan heidän vanhempiensa tärkeänä linkkinä suomalaiseen yhteiskuntaan Kehitettävät toimintamallit: •Monitoimijainen alueellinen vanhempainilta maahanmuuttajataustaisille vanhemmille	Tuetaan maahanmuuttajataustaisten lasten ja perheiden osallisuutta yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä -Varmistetaan tosiasiallinen yhdenvertaisuus yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä -Mallinnetaan maahanmuuttajataustaisten lasten ja perheiden osallisuutta tukevia toimintatapoja		Mallit otettu käyttöön kaikissa kunnissa

•Verkkokoulutus kulttuurien ja uskontojen väliseen vuorovaikutukseen liittyen			
2.a)Benchmarkataan yhteisiä yksilökohtaisen oppilashuollon toimintamalleja esiopetuksessa, koulussa ja toisen asteen oppilaitoksissa	Kuvataan yksilökohtaisen opiskeluhoollon nykytila (vahvuudet ja haasteet)		-Nykytila kuvattu -Toimintamallit mallinnettu
(Yksilökohtaisen opiskeluhoollotyön malleja otetaan käyttöön kaikissa kunnissa) Kehitettävät toimintamallit: •Opiskeluhoollollinen polku •Konsultaatiokäytänteet koulun rakenteissa •Opiskeluhoollon toimijoiden (lääkäri, terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi) yhteistyön tehostaminen •Monitoimijainen arviointi	2.b)Varmistetaan yksilökohtaisen opiskeluhoollon lain mukaiset toimintatavat (opiskeluhoollollinen palvelupolku) -Kehitetään lapsen kehitysympäristöön jalkautuvia palveluja -Mallinnetaan sähköisten palvelujen hyödyntämistä opiskeluhoollollisessa työssä		-Opiskeluhoolltopalvelujen saatavuus (määräajat) -Malleja otettu käyttöön kaikissa kunnissa
2.c)Mallien toimeenpanoa johdetaan samansuuntaisesti	Yhteinen malli yksilökohtaisen opiskeluhoollotyön arvioimiseksi		Malli otettu käyttöön kaikissa kunnissa
2.d)Mallien vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan	Yhteinen malli yksilökohtaisen opiskeluhoollotyön arvioimiseksi		Muutokset nykytilan kuvaukseen verrattuna
6.Yksilökohtaisessa oppilashuollossa kehitetään malli systemaattisen asiakaspalautteen ja asiakashyödyn mittaamiseen Kehitettävät toimintamallit: •Opiskeluhoollon sähköinen asiakaspalaute (yhteisöllinen ja yksilökohtainen) •Opiskeluhoollon psykologin ja kuraattorin työn vaikuttavuuden arviointi	Kartoitetaan nykytila -Kehitetään yhteinen malli asiakas-palautteen ja asiakashyödyn arvioimiseen -Mallin käyttöä johdetaan ja arvioidaan samansuuntaisesti		-Asiakaspalautteen määrä -Asiakashyöty (mittaus asiakkuuden alkaessa ja päättyessä) -Malli otettu käyttöön kaikissa kunnissa

3. Kehittämistyössä huomioidaan erityisesti maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten erityistarpeet hyvinvoinnin tukemisessa ja koulun roolia vahvistetaan heidän vanhempiansa tärkeänä linkkinä suomalaiseen yhteiskuntaan Kehitettävät toimintamallit: •Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden ja huoltajien Hyvä alkua -tapaamiset	Kuvataan nykytila -Kehitetään malleja opiskeluhoito-palveluihin hakeutumisen kynnyksen madaltamiseksi (mm. opiskeluhoito-palvelujen näkyvyys ja saavutettavuus) -Varmistetaan tosiasiallinen yhdenvertaisuus opiskeluhoito palveluissa		-Mallit otettu käyttöön kaikissa kunnissa
4. Mallinnetaan esiopetus-, koulu- ja oppilaitosympäristöön sopivia varhaisen tuen käytänteitä ja otetaan käyttöön kaikissa kunnissa	Kuvataan nykytila ja luodaan yhtenäinen palvelupolku yhteistyössä peruspalvelujen, perhekeskuksen sekä erityis- ja vaativamman tason palvelujen kanssa		-Nykytila kuvattu -Toimintamallit mallinnettu ja otettu käyttöön kaikissa kunnissa
3. Erityistä huomiota kiinnitetään maahanmuuttajataustaisten lasten ja perheiden tukeen	Mallinnetaan palveluja, jotka vastaavat yhä paremmin maahanmuuttajataustaisten lasten ja perheiden tarpeisiin		Mallit otettu käyttöön kaikissa kunnissa
5. Kehitetään mielenterveyspalvelujen integraatiota. Oppilashuollon palveluita tuetaan oikea-aikaisilla kouluihin jalkautuvilla mielenterveyteen liittyvillä perus- ja erityispalveluilla. Kehitettävät toimintamallit: •Opiskeluhoito näkyvyyden lisääminen sähköisiä menetelmiä hyödyntäen •Sähköiset yhteydenottotavat opiskeluhoito toimijoihin	Mallinnetaan yhtenäinen palvelupolku mielenterveyteen liittyvillä perus- ja erityispalveluilla -Huomioidaan asiakkaiden osallisuus ja digitaaliset mahdollisuudet		Palvelupolku kuvattu -Asiakkaita osallistavat ja digitaaliset mahdollisuudet hyödyntävät toimintamallit otettu käyttöön kaikissa kunnissa

7.Suunnitellaan ja vakiinnutetaan lasten, nuorten ja vanhempien osallistumistavat oppilashuoltotyön suunnitteluun, kehittämiseen ja toteuttamiseen	-Kuvataan ja mallinnetaan osallistavia toimintatapoja		-Toimintamallit mallinnettu -Käytössä kaikissa kunnissa

C. Erityis- ja vaativimman tason kehittäminen

7.1.1 Monitoimijainen arviointimalli

Tavoite: Lasten, nuorten ja perheiden tuen ja palveluiden tarve arvioidaan tarvittaessa monitoimijaisena yhteistyönä, jossa osallisina ovat yhdessä tarvittavien ammattilaisten sekä lapsen tai nuoren ja hänen perheensä kanssa perheen tuekseen nimeämät henkilöt. Tavoitteena on yksi arviointi ja yksi yhteinen palvelusuunnitelma. Monitoimijaisesta arvioinnista valmistuu valtakunnallisissa prosessissa mallinnus alkuvuodesta 2017. Monitoimijainen arviointimalli on integratiivinen toimintatapa, joka sitoo yhteen perhekeskuspalvelut ja erityispalvelut.

TOIMENPIDE	TARKENNETTU TOIMENPIDE	TUOTOS	MITTARIT
Luodaan pääkaupunkiseudun yhteinen monitoimijainen arviointimalli valtakunnallisen mallinnusta hyödyntäen sekä kuntien omia kehittämistuloksia hyödyntäen. Arvioinnissa huomioidaan koko perheen palvelutarpeet.	Arviointimallin kehittämistä asiakkaiden kanssa kokeillen ja palvelumuotoilun keinoin (Hus, Vantaan oppilashuolto, Kirkkonummi) Pelisääntöjen, ohjeiden ja käytäntöjen kokoaminen ja yhtenäistäminen osana palvelukuvausten valmistelua. Osallistuminen valtakunnalliseen kehittämiseen: Arviointityörukkana. Yksi lapsi, yhteinen suunnitelma (STM)	Pääkaupunkiseudun monitoimijainen arviointimalli, Digitaaliset ratkaisut (itsearviointi, alvelua verkossa; chat jne.) Palvelukuvaukset kevät 2018: Sosiaalityö, palvelutarpeen arviointi	-Malli luotu/ei luotu valtakunnallista mallinnusta hyödyntäen. -Kuinka koko perheen palvelutarpeet on otettu huomioon?
Otetaan useaa palvelua tarvitsevilla asiakkailla/potilailla käyttöön perus- ja erityistasolla horisontaalisesti integroitu yhteinen asiakassuunnitelma, vastuutyöntekijämalli ja monitoimijaisen	STM: Yksi lapsi, yhteinen suunnitelma. VASTUUTYÖNTEKIJÄMALLIT: Kuka ottaa ”kopin” eli on koordinoi-va vastuuhenkilö kun ei shl erityinen tuki? Erityinen tuki: vastuusossut (eri kunnissa vaihtelevasti organisoitu) Lastensuojelu: vastuusossu	Yhdenmukainen geneerinen malli asiakassuunnitel-malle. Vastuutyöntekijä-mallista ehdotus, joka käyttöön	On luotu yhteinen asiakassuunnitelmapohjajoka otettu käyttöön/ ei otettu. Käyttönoton laajuus Onko tehty vastuutyöntekijämallista ehdotus/ei

Lapsen paras – yhdessä enemmän

yhteistyön pelisäännöt ja ohjeet hyödyntäen jo kehitettyjä toimintamalleja.	Yhdenmukaistamisen tarve: tavoitteena ”yhteismitalliset”, geneeriset ohjeet Kartoitetaan nykyiset, analysoidaan ja tehdään ehdotus geneerisestä yhteisestä ohjeistuksesta.	otettavissa maa- kunnassa.	Onko luotu monitoimijaisen yhteistyön pelisäännöt/ei
Kootaan lapsen/nuoren tarvitsema apu pääsääntöisesti hänen ympärilleen tuttuun kasvuympäristöön ja hänelle/perheelle tehdään vain yksi suunnitelma.	STM: Yksi lapsi, yhteinen suunnitelma. Kartoitetaan nykyiset käytännöt, kuinka asiakassuunnitelma toimii työvälineenä ja kokoavana asiakirjana lapsen/perheen palveluja suunniteltaessa ja miten eri ammattilaiset kootaan yhteen.	Yhteisen suunnitelman toimintamalli	-Onko päästy sopimukseen toimintamallista, joka tuo avun tuttuun toimintaympäristöön kyllä/ei -Yhden suunnitelman toimintamallin käytön laajuus. Kartoitus/kysely
Mallinnetaan monitoimijainen yhteistyö lapsen ja nuoren kohdalla, jolla on kehitysvammahuollon, psykiatrian ja lastensuojelun tarvetta. Pilotoidaan toimintamallia Helsingissä ja Espoossa.	Hyödynnetään aiemmat lean-työt Työryhmä on mallintanut seuraavat toiminnot yhteisasiakkaille: 1. diagnoosin jälkeinen tuki 2. akuutti- ja kriisituki 3. Konsultaatio Keskeistä Monitoimijainen arviointi ja yhteinen suunnitelma. Tarpeena erikoistunut perhetyö kehitysvam- Maisen lapsen perheille suunnittelusti ja kriisitilanteissa käytettäväksi	Monitoimijainen yhteistyön malli.	Onko mallinnettu kyllä/ei Onko piloitu kyllä/ei

7.1.2 Erityisosaamisen liittäminen osaksi perustason palveluja, uudet toimintamallit vertikaalisen integraation mahdollistamiseksi

Tavoite: Lasten ja nuorten hyvinvointityölle on tärkeää, että palvelut ovat lähellä ja osana lapsen ja nuoren arkea. Johtamisella tulee varmistaa yhdyspintojen toimivuus sekä horisontaalisesti että vertikaalisesti molempiin suuntiin. Tiedon tulee kulkea ja järjestelmien tulee olla toimintaa ja vuorovaikutusta helpottavia. Tämä korostuu erityisesti tilanteissa, missä lapsen ja perheen asioissa työskennellään monialaisessa yhteistyössä. Varmistetaan, että perustasolla annettava tuki ja palvelut voidaan tarjota riittävän ja monipuolisen erityisosaamisen avulla.

TOIMENPIDE	TARKENNETTU TOIMENPIDE	TUOTOS	MITTARIT
Lisätään integratiivisia työmuotoja, esim. erityispalvelujen konsultaatiota, jalkautuvaa työtä ja verkostotyötä. Luodaan maakunnallisia hoitoketjuja,	Laitokseen sijoitetun lapsen psykiatrisen hoidon järjestäminen Hoidon ja konsultaation rakenteiden muotoileminen tasa-arvoisesti ja samankaltaisesti koko maakunnan alueella (Maakunta + HUS).	Laitokseen sijoitetun lapsen psykiatrisen hoidon järjestämisen toimintamalli on luotu	Integratiivisten työmuotojen määrä ja käytön laajuus Hoitoketjut luotu/ei luotu

Lapsen paras – yhdessä enemmän

joissa perustaso saa tukea erityispalveluilta (pediatrian, lastenneurologian, lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatria, lastensuojelu) ja joissa lapsen tarpeen mukainen ohjaaminen erityistason palveluihin tapahtuu esim. konsultaation perusteella viiveettä tai palvelut tuotetaan perustasolla tarvittaessa erityistason tuella; esim. kehityspoikkeavuudet ja oppimisvaikeudet.	Pilotointi Teinilän lastenkodissa Helsingissä toteutunut vuoden 2017 aikana. Toisen vaiheen pilotointi käynnistyi joulukuun alussa Malmin, Outamon ja Karhukallion lastenkodeissa (Helsinki ja Espoo) -> johtopäätökset kesällä 2018. Selvitetään sosiaalityön tarve laajassa lasten terveydenhuollon päivystyksessä -Perhesosiaalityön päivystyskokeilu Lastenkllinikalla Kehitetään varhaiskasvatuksen ja koulun kuntoutuksellista työtä, erikoissairaanhoidon konsultaatiota (jalkautumista), toimijoiden välistä tiedonkulkua ja hälytysjärjestelmiä oppimisen ja kehityksen pulmissa. Mallinnetaan avoimen lähetteen käytäntöä sekä perus- että erityispalveluissa Kehitetään vakavasti sairastuneen lapsen psykososiaalisen tuen järjestämisen malli. Poissaolojen seuranta ja niihin puuttuminen –yhteinen kokeilu opiskeluhoollon kanssa: Käännetään koulukieltäytymismittari ja kokeillaan sen käyttöä yhteistyössä opiskeluhoollon kanssa, tehostetaan olemassa olevien interventoiden suunnitelmallista käyttöä ja sujuvaa palvelupolkua opiskeluhoollon palvelujen kanssa. Varmistetaan varhaisen hoidon toteutumista ja eri ammattiryhmien koordinoitua yhteistyötä kehittämällä erityis- ja peruspalvelujen yhteistyönä mielenterveysoireiden vakavuuden ja hoidettavuuden arviointiväline.	Kokeilun tuottama arviointimateriaali, josta selviää sosiaalityön tarve ja kokemukset kokeilusta lasten päivystyksessä. Toimintamalli esimerkit: mm. Oppimisen ja kehityksen pulmat palvelukuvassa alle- ja yli kouluikäisille Vakavasti sairastuneen lapsen psykososiaalisen tuen järjestämisen malli Koulukieltäytymiskyselyn suomen- ja ruotsinkieliset versiot. Arviointitietomittarin käytettävyydestä. Yhteiset toimintatavat ja interventiot.	Sosiaalityön tarve terveyden-huollon päivys-tyksessä (käytön laajuus) Toimintamalli luotu/ei Toimintamallia kokeiltu kyllä/ei (tarve, hyöty lapselle) Toimintamalli luotu kyllä/ei, Kokeiltu jarvioitu kyllä/ei Malli luotu/ei luotu Mallia kokeiltu kyllä/ei Mittaristo tehty ja arviointi kyselyt saatu; mittaristo sovellettu Suomeen ja on valmis yleiseen käyttöön
--	--	--	--

Lapsen paras – yhdessä enemmän

	yhdenmukainen mielenterveyden arviointimenetelmävalikko	Geneerinen nuorten mielenterveyden arviointityökalu Nuorten mielenterveyden arviointimenetelmien valikko	
Luodaan maakunnallinen mallinnus erityis- ja vaativan tason suorittamille konsultaatiolle (esim. IPC depression hoitaminen kouluissa ja oppilashuoltoryhmissä). Hyödynnetään myös digitaalisia konsultaatio- ja yhteistyömuotoja.	Peruspalveluiden ja esh:n yhteinen konsultatiivinen työ kuvataan ja mallinnetaan lasten ja nuorten mielenterveystyön saumattoman kokonaisuuden rakentamiseksi (HYKS Varhain). Laaditaan suunnitelma IPC-menetelmän maakunnalliseksi levittämiseksi	Kuvaus lasten ja nuorten Varhain-toimintamalleihin perustuvasta integratiivisesta toimintatavasta Suunnitelma IPC-menetelmän maakunnallisesta levittämisestä.	Mallinnus luotu/ei luotu Suunnitelma tehty/ei tehty
Selvitetään mahdollisuutta laajentaa HYKS Varhain – toimintaa esiopetusikäisiin ja muihin alle kouluikäisiin lapsiin. Tällä varmistetaan, että lapsi/nuori saa tarvitsemansa avun viiveettä ja tasalaatuisesti arkiympäristössään. Erityistä huomiota kiinnitetään maahanmuuttajataustaisten lasten ja perheiden tukeen.	Selvitetään mahdollisuutta laajentaa HYKS Varhain –toimintaa esiopetusikäisiin ja muihin alle kouluikäisiin lapsiin.	Tieto, onko laajentaminen mahdollista.	Selvitetty/ei selvitetty

7.1.3 Monialainen yhteistyö ja osaamisen yhdistäminen erityistason palveluissa, uudet toimintamallit horisontaalisen integraation mahdollistamiseksi

Tavoite: Lapset, nuoret ja perheet saavat tarvitsemansa tuen ja palvelut siten, että eri ammattiryhmien osaaminen sekä läheisverkoston ja eri palveluiden voimavarat kootaan yhteen vastaamaan tuen ja palveluiden tarpeeseen. Luodaan toimintatapoja, joiden avulla eri ammattiryhmät yhdistävät osaamisensa ja omien taustayhteisöjensä voimavarat sujuvasti ja sovitusti asiakaslähtöiseksi yhdessä tekemiseksi ja yhteiseksi toiminnaksi samalla varmistuen lapsen tai nuoren ja perheen osallisuuden palvelun suunnittelussa. Toteutuksessa erityistason tuki sovitetaan saumattomasti perustasolla koottuun toimijoiden verkostoon.

7.2 Lastensuojelun kehittäminen

Tavoite:

Valtakunnallisessa mallinnusprosessissa määritellään vaikuttavan ja tarpeisiin vastaavan lastensuojelun perhetyön ja perhekuntoutuksen keskeiset periaatteet, joiden varaan ko. palveluita voidaan rakentaa. Mallinnuksia pilotoidaan hankkeessa.

Lapsen paras – yhdessä enemmän

TOIMENPIDE	TARKENNETTU TOIMENPIDE	TUOTOS	MITTARIT
Kehitetään perhetyön ja perhekuntoutuksen mallia traumaattisista oloista maahan tulleille perheille ja lapsille yhteistyössä perhekeskustoiminnan ja sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön kanssa.	Integratiivisen toimintamallin kolme kärkeä: 1.Matalan kynnyksen, arjessa auttavien vertaistuen muotojen suunnitelmallinen vahvistaminen yhteistyössä perhekeskuksen ja Järjestöjen kanssa (mm. Perhekummit, perhementorit). 2.Integratiivinen palvelumalli: Jalkautuva, hoidollinen ja perheen arkea vakauttava tuki traumaattisista oloista tulleille lapsille ja Perheille.Kulttuurisensitiivisen– ja traumatietoisien osaamisen jäsentäminen osana palvelumallin kehittämistä. Palvelumallin kuvaus tammikuu 2018. 3.Tunnistetaan ot- tasoinen tarve: OT-tasolle keskitetty erityisyksikkö?: ml. Tarvittaessa jalkautuva ja konsultatiivinen tuki harvinaisempiin ja vaativaa osaa -mista edellyttäviin tilanteisiin (esim. tuki perhetyön ja – kuntoutuksen yksiköille).	Perhetyön ja – kuntoutuksen malli traumaattisista oloista maahan tulleille. Tunnistettu ammattilaisten osaamistarve.	Malli luotu yhteistyössä/ei luotu Selvitetty, mitä osaamisen kehittämistä tarvitaan.
Pilotoidaan lastensuojelun sosiaalityön monitoimijaista toimintamallia hyödyntäen systeemistä työtettä lastensuojelussa Helsingissä, Vantaalla, Kauniaisissa, Espoossa ja Kirkkonummella.	Tiimit valittu koulutuksiin ja yhteistyössä THL:n kanssa koulutettu pilotoivat tiimit. Kunnilla erilaiset tavat järjestää pilotointi. THL tutkii ja arvioi mallin pilotointia.	Pilotoitu systeemistä mallia ja arvioitu soveltuvuutta ja reunaehtoja toteutukseen.	Pilotit toteutettu/ei
Suunnitellaan lastensuojelun perhehoidon järjestämisen toimintamalli pääkaupunkiseudulla, yhteistyössä Uudenmaan maakunnan kanssa. Suunnitellaan malli, jossa alueen perhehoidon tuottaminen kootaan yhteen. Mallinnetaan ja pilotoidaan lastensuojelulain mukaisen lapsen vastuusosiaalityön ja perhehoitolain mukaisen vastuutyön tuottamista erillään. Huomioidaan SOTE –	Helsinki ja Vantaa pilotoi. Yhteistyö perhehoito Pihlajan kanssa on aloitettu kehittämisryhmässä. Palvelukuvaukset työstössä: perhehoito, vastaanottoperhetoiminta	Perhehoidon järjestämisen malli Uudellemaalle luotu. Työskentely on tehty yhteistyössä Uudenmaan sote-valmistelun kanssa.	-Malli suunniteltu yhteistyössä/ ei suunniteltu -Pilotti tehty/ei tehty -Malli yhdenmukainen sote- ja maku-uudistuksen kanssa/ei huomioitu -Palvelukuvaukset tehty/ei tehty

Uudenmaan työskentely ja tehtävät nykytilan kuvaukset sekä kytketään valmistelu tiiviisti Uudenmaan SOTE:n valmisteluun.			
Suunnitellaan Uudenmaan maakunnan kanssa yhteinen sijaishuollon ohjauksen ja valvonnan sekä asiakasohjauksen toiminnan malli ja lastensuojelun laitoshoidon järjestämisen toimintamalli. Huomioidaan SOTE – Uudenmaan työskentely ja tehtävät nykytilan kuvaukset sekä kytketään valmistelu tiiviisti Uudenmaan SOTE:n valmisteluun.	Yhteistyössä Uudenmaan lapen kanssa tehdään vaihtoehtoiset mallit järjestämiseen. Näistä tehdään lopullinen ehdotus tulevaksi Uudenmaan soten sijaishuollon ohjauksen, valvonnan ja asiakasohjauksen toiminnan mallin sekä laitoshoidon järjestämisen malliksi. Tehty mallinnukseen perustuva laitoshoidon peli lasten kanssa pelattavaksi. Pilotoidaan peliä valtakunnallisesti. Palvelukuvaukset työstössä: laitoshoidon, vastaanottolaitoshoidon, valvonta, asiakasohjaus	Mallit luotu tulevaan Uudenmaan soteen käyttöön otettavaksi.	Malli luotu/ei luotu: -Sijaishuollon ohjaus ja sijaishuollon valvonta -Asiakasohjaus -Lastensuojelun laitoshoidon järjestämisen malli Onko huomioitu Sote-Uusimaa työskentely?

7.3 Osaamis- ja tukikeskusten suunnittelu

Valtakunnallisesti tavoitteena on perustaa viisi osaamis- ja tukikeskusta yhteistyöalueille. Uudistamistyössä tukena on valtakunnallinen mallinnustyö. Lape-hankkeessa tavoitteena on suunnitella Uudenmaan osaamis- ja tukikeskus. Tavoitteena on myös luoda kuntien, yliopistojen, yliopistollisten sairaaloiden, sosiaalialan osaamiskeskusten ja muiden tarpeellisten tahojen kanssa **tutkimus- ja kehittämistoiminnan sekä tiedolla ohjauksen malli**.

TOIMENPIDE	TARKENNETTU TOIMENPIDE	TUOTOS	MITTARIT
Käynnistetään osaamis- ja tukikeskuksen suunnittelu- ja valmistelutyö kokoamalla monialainen työryhmä. Työryhmällä on kaksi puheenjohtajaa, toinen Helsingin kaupungilta (sosiaalihuolto) ja toinen HUS:ltä (terveydenhuolto). Monialainen työryhmä perustaa työskentelyn tueksi tarvittavat	Helsingin pj on lastensuojelun johtaja Salla Nummikoski ja HUS:n puheenjohtaja on linjajohtaja Klaus Ranta.	Monialainen työryhmä koottu ja se kokoontuu säännöllisesti. Alatyöryhmät perustettu ja ryhmät työstävät sovitut asiat esityksi.	Työryhmä luotu Alatyöryhmät perustettu

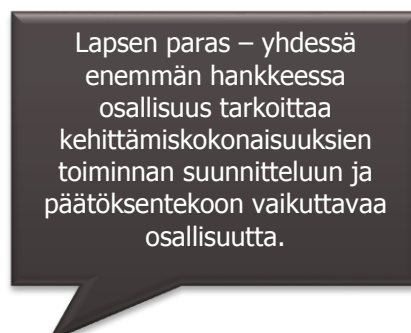
alatyöryhmät, esim. lasten ja nuorten mielenterveystyön työryhmät, työryhmä suunnittelemaan vaativia somaattisia sairauksia sairastavien lasten ja nuorten psykososiaalista tukea.			
Selvitetään erityisen vaativia palveluita tarvitsevien asiakas/potilasryhmien nykytila.	Valtakunnallinen kysely sosiaalityöntekijöille syyskuu 2017 toteutettu.	Raportointi kevät 2018	Tehty/ei tehty
Kytetään tämä valmistelutyö osaksi neljää muuta OT –keskuksen valmistelua.	Osallistutaan valtakunnalliseen kehittämiseen.	Työrukkaseen osallistuminen (Klaus Ranta, Laura Yliruka)	Kyllä/Ei
Pilotoidaan erikseen mainittuja malleja yhdessä sovittujen, monialaista erityisosaamista vaativien kohderyhmien palveluissa. Näitä ovat esimerkiksi pitkittyneet huolto- ja tapaamisriidat ja traumatisoituneet maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret. Pilotit ovat maakuntatasoisia, soteintegroituja ja kohdennettuja.	No Kids in the Middle yritetty käynnistää syysy 17/keväät 18. Ei onnistu. Traumatisoituneet maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret- pilotti vielä suunnitteilla.	No Kids in the Middle ei käynnistynyt vielä, yritetään uudelleen syysy18 Traumatisoituneiden maahanmuuttajataustaisen lasten ja nuorten toimintatavan pilotointi syysy 18	Pilotit tehty/ei tehty
Luodaan malli tutkimus- ja kehittämistoiminnan alueelliselle koordinaatiolle, integratiiviselle palvelujärjestelmän kehittämiselle ja tutkimustiedon implementoinnille, mukaan lukien näyttöön perustuvat menetelmät ja toimintamallien alueellinen yhtenäisyys.	Tulevaisuustyöpajat Helsingin yliopiston kanssa ja Helsingin yliopistolla aiheesta sosiaalityön tutkimuksen, opetuksen ja kehittämisen rakenteet tulevaisuudessa. Valmisteltu lääketieteellisen tiedekunnan ja valtiotieteellisen tiedekunnan yhteinen opintojakso 5/2018.	Etelä-Suomen ot-keskussuunnitelmankirjoittaminen aloitettu.	Malli luotu/ei luotu Ot-keskussuunnitelma
Luodaan malli, kuinka toimitaan yhteistyöalueen tieteellisen tutkimuksen, koulutuksen ja kehittämisen keskuksina ja osaamista varmistavina koulutusyksikköinä	Aloitettu Etelä-Suomen ot-keskuksen perustamissuunnitelman kirjoittaminen		Luotu malli/ei luotu Malli yliopistollisen koulutuksen kytkeytymisestä OT-keskuksiin

yhteistyössä yliopistojen kanssa Suunnitellaan yliopistollisen koulutuksen ja pätevöittävän ammatillis-tieteellisen tutkimuksen (esim. lääkärit, sosiaalityöntekijät) kytkeytyminen OT-keskuksiin			(sis.pilotti)/ ei mallia
Kehitetään alueellisesti palveluja (implementoidaan näyttöön perustuvia menetelmiä, kehitetään integratiivista palvelumallia ja huolehditaan palvelumallien alueellisesta yhtenäisyydestä).	IPC-menetelmän laajemman implementoinnin suunnittelu HYKS Varhain – toimintamallin mallinnus		Toteutunut / ei
Käynnistetään lastensuojelun teemojen osalta yhteistyössä THL:n kanssa valtakunnallista oppimisverkostotoimintaa ja suunnitellaan osaksi pysyvää OT-rakennetta, jolla varmistetaan, että lastensuojelun käytännöt ovat tutkimusperusteisia.	Järjestetään syksyllä 2018 valtakunnallinen yhteiskehittämispäivä sijaishuollon teemoista; kuinka sijaishuollon mallinnukset ovat kehittyneet osana maakunnallisia hankkeita.		Onko toteutunut/ei

Liite 8. Osallisuussuunnitelma

Lapsen paras – yhdessä enemmän hankkeen osallisuussuunnitelma

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Lapset, nuoret ja perheet kärkihanke on yksi viidestä STM vastuulla olevista hallituksen kärkihankkeista. Osallisuus on keskiössä Palvelut asiakaslähtöiseksi - kärkihankessa jonka tavoitteet ovat:

- ottaa asiakkaat mukaan tasavertaisina kumppaneina palveluiden suunnitteluun, tuottamiseen ja kehittämiseen maakuntien järjestämistä vastuulla olevassa sosiaali- ja terveydenhuollossa
- tehostaa palvelujen oikea-aikaista kohdentumista ja väestön palvelutarpeisiin vastaavuutta arvioimalla yhdessä asiakkaiden kanssa palvelukokemuksia ja kehittämisideoita
- parantaa henkilöstön ymmärrystä väestön palvelutarpeista ja väestön ymmärrystä palvelutoiminnasta edistämällä asiakkaiden itsenäistä selviytymistä
- tuottaa mallin, kuinka asiakkaiden kokemustieto ja kehittämisideat välittyvät virkamiesjohdolle ja poliittiseen päätöksentekoon

Lapsen paras – yhdessä olemme enemmän hankkeen osallisuussuunnitelman tavoitteena on mahdollistaa lasten, nuorten, perheiden, järjestöjen, seurakuntien ja yritysten äänen kuuluminen.

Palvelut asiakaslähtöiseksi Lapin osahankkeen työtä hyödyntäen määrittelemme asiakasosallisuus kolmella tasolla:

- Yhteistyö asiakkaiden, kehittäjäasiakkaiden, kokemusasiantuntijoiden, järjestöjen, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden sekä maakunnan päättäjien välillä.
- Osallisuusareenat, jotka voivat olla säännöllisesti tai epäsäännöllisesti tarpeen mukaan kokoontuvia kohtaamisen paikkoja, jossa asiakkaat, kehittäjäasiakkaat, kokemusasiantuntijat, työntekijät, esimiehet ja päättäjät keskustelevat erilaisista ajankohtaisista aiheista. Yhteistyötä tehdään myös lakisääteisten asiakasraatien, neuvostojen ja valtuustojen kanssa.
- Monipuolisen palautteen ja kehittämisideoiden kerääminen, käsittely ja palautetiedon vaikutusten kertominen palautteen tai kehittämisidean antajille. Myös suora palaute asiakkailta esimiehille, johdolle ja päättäjille.

Kiilakoski (2012) on kuvannut osallisuutta tasoilla joilla lasten ja nuorten rooli lisääntyy tasoilla edetessä. Tasoja ei voi arvottaa suhteessa toisiinsa, sillä erilaisissa tilanteissa tarvitaan erilaista osallisuutta. Lasten ja nuorten vanhempien osallisuutta voidaan tarkastella samojen tasojen mukaan. Vanhempien osallisuus ei saa kuitenkaan olla esteenä lasten ja nuorten osallisuudelle tai korvata sitä.

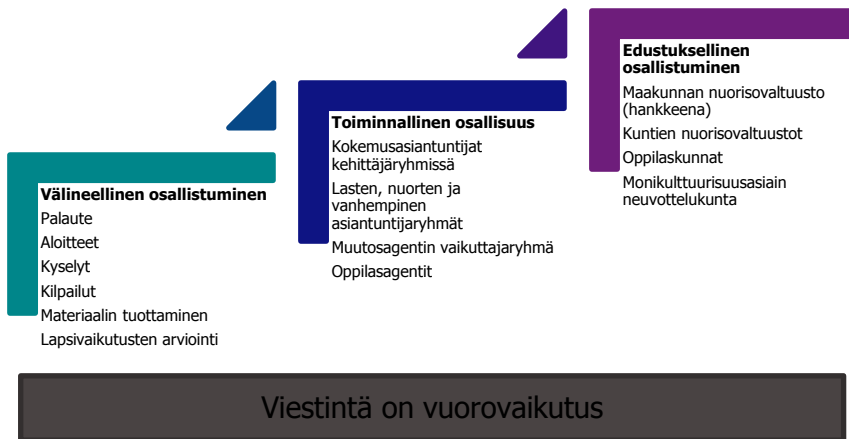
- 👤 Lapsia ja nuoria kuunnellaan
- 👤 Lapsia ja nuoria kannustetaan ilmaisemaan mielipiteitään
- 👤 Lasten ja nuorten näkemykset otetaan huomioon
- 👤 Lapset ja nuoret ovat mukana päätöksenteossa
- 👤 Lapset ja nuoret ovat päättämässä sekä pohtivat, miten päätetty asia viedään käytäntöön

Lisäksi Lapsen paras – yhdessä enemmän hankkeessa halutaan toteuttaa toimintaosallisuutta. Toimintaosallisuus lähtee lasten ja nuorten ideoista, joiden pohjalta lapset ja nuoret päättävät, toteuttavat ja arvioivat. Lasten ja nuorten vaikuttamista ei tarvitse toteuttaa samoilla menetelmillä kuin aikuiset päätöksentekoon osallistuvat. Erilaiset rakenteet ovat myös lapsille ja nuorille uusia, joten he tarvitsevat ohjausta ja tietoa, jotta voisivat aidosti osallistua vaikuttamiseen. Tärkeää on huomata, että eri kasvu- ja kehitysyhteisöissä voidaan tarvita erilaisia tapoja tukea osallisuutta.

Osallisuuden portaavat Lapsen paras – yhdessä enemmän hankkeessa

Laaja-alaisesta taustamateriaalista on koottu Lapsen paras – yhdessä enemmän hankkeen osallisuuden portaavat. Jokaisen portaan toteuttamiseksi on koottu erilaisia toimenpiteitä.

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Viestintä on nostettu omaksi osallisuuden kokonaisuudeksi koska tiedon välitys lisäksi viestinnän halutaan mahdollistavan vuoropuhelun. Viestinnässä tuodaan esiin, että hankkeessa tehdään tärkeää, rakenteisiin vaikuttavaa kehittämistä, jonka avulla lasten ja perheiden palvelut todella paranevat ja siirrytään kohti sote-uudistuksen mukaisia integroituja, laaja-alaisia ja monitoimijaisia palveluja. Viestinnän tavoitteena on välittää tietoa hankkeen tavoitteista, toiminnasta ja alustavista tuloksista, sitouttaa ammattilaisia, palveluiden käyttäjiä ja muita kansalaisia yhteiseen kehittämiseen sekä kehittämisen tuloksena syntyvien toimintamallien käyttöönottoon jo hankeaikana. Keskeistä viestinnässä on eri kohderyhmien ja sidosryhmien välisen vuoropuhelun mahdollistaminen ja siihen kannustaminen, avoimuus ja pyrkimys ilmaista asioita niin, että ne ovat mahdollisimman ymmärrettäviä eri ammattiryhmille ja palveluiden käyttäjille.

Viestinnän kohderyhmiä ovat kehittämiseen osallistuvat pääkaupunkiseudun ammattilaiset, muut lasten ja perheiden palvelujen ammattilaiset ja yhteistyökumppanit hankealueella ja myös muualla Suomessa. Toimintakulttuurin muuttamisen näkökulmasta viestintää on suunnattava sekä käytännön työntekijöille että kuntien eri toimialojen johdolle ja keski johdolle. Johto on tärkeää pitää koko ajan tietoisena hankkeen alustavista tuloksista ja syntyneistä uusista oivalluksista, jotta ne voidaan mahdollisimman nopeasti ja joustavasti integroida osaksi perustoimintaa. Erityisen tärkeitä ovat kunnissa toimivat erilaiset poikkihallinnolliset työryhmät ja pääkaupunkiseudun kuntien välillä tapahtuva tiedon ja ajatustenvaihto, jotta päästään lähemmäksi tulevia sote-rakenteita, laajempia kokonaisuuksia ja yli nykyisten kuntarajojen tapahtuvaa palveluiden järjestämistä. Tärkeitä toimijoita tässä ovat kuntien omat lape-ryhmät ja pääkaupunkiseudun yhteinen lape-ryhmä. Iso haaste tulee olemaan myös laajan järjestökentän osallistaminen ja pitäminen informoituna hankkeen toiminnasta.

Lapset, nuoret ja perheet: Viestinnässä annetaan ääni myös palveluiden käyttäjille ja heidän edustajilleen, ja näin kehittämisessä säilyy kirkkaana mielessä kaiken lopullinen päämäärä eli hyvinvoivat lapset, nuoret ja perheet. Heille on tärkeää myös kertoa, mihin suuntaan palveluja kehitetään eli tarjotaan apua jo varhaisessa vaiheessa ja miten he voivat omalla panoksellaan osallistua kehittämiseen: esimerkiksi tulla mukaan kokeiluihin jo niiden suunnitteluun tai vaikkapa kommentoimaan alustavia tuloksia. Kaikille kansalaisille suunnattuun ja yleiseen mielipiteeseen vaikuttavalla viestinnällä tavoitellaan positiivista mielikuvaa siitä, että palveluja parannetaan ja pyritään siihen, että todellista apua saa jo ennen kuin tilanteet kärjistyvät.

Viestinnässä on keskeistä luoda vuoropuhelua eri kohderyhmien välillä ja ottaa tähän mukaan myös tulevia ammattilaisia eli opiskelijoita.

Viestinnän perustana ovat hankkeen verkostoissa tapahtuvat kohtaamiset ja yhteiset tapaamiset, joissa eri kuntien käytännön työntekijät, asiantuntijat, asiakkaat, tutkijat ja opiskelijat vaihtavat ajatuksiaan. Tapaamiset dokumentoidaan ja niiden antia välitetään laajasti. Hankkeelle perustetaan verkkosivut, ekstrasnet, uutiskirje ja vuorovaikutteisia kanavia kuten blogi ja erilaiset some-kanavat kuten Facebook, Twitter ja SlideShare. Viestinnässä hyödynnetään myös lyhyitä videoita ja tiedon visualisointeja.

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Hankkeen viestinnässä hyödynnetään mahdollisimman paljon myös toteuttajatahojen jo olemassa olevia viestintäkanavia ja verkostoja: ulkoiset verkkosivut, ekstranet-sivut, uutiskirjeet, blogit ja some-kanavat. Pääkaupunkiseudun kuntien viestintäkanavien kautta on mahdollista saavuttaa laajoja yleisöjä. Tulokset ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä, joten myös median kanssa tehdään yhteistyötä.

Hankkeen lopussa tulokset ja syntyneet oivallukset kiteytetään tiiviiseen ja helposti hyödynnettävään muotoon, välitetään tuloksia mahdollisimman laajasti toteuttajatahojen organisaatioissa ja myös valtakunnallisesti esimerkiksi sosiaalialan osaamiskeskusverkoston ja Innokylän kautta. Samalla varmistetaan, että hyödynsajaorganisaatioista löytyy vastuutahoja, jotka huolehtivat tulosten hyödyntämisestä. Toiveena on, että pääkaupunkiseudun lape-verkosto jatkaa toimintaansa myös hankekauden jälkeen, joten tulokset jäävät elämään myös tämän verkoston kautta. Hankkeen alkaessa tehdään tarkempi viestintä- ja vaikuttamissuunnitelma.

Välineellinen osallistuminen

- ✚ **Palaute:** Hankekauden aikana toteutetaan kaikissa kehittämiskokonaisuuksissa palautteiden keräämistä niin esim. yhteiskehittämisspäiviin osallistuvilta ammattilaisilta kuin asiakkailta.
- ✚ **Asiakas ja -asukastilaisuudet:** järjestetään asiakas ja -asukastilaisuuksia sekä osallistutaan myös muiden järjestämiin tilaisuuksiin
- ✚ **Kyselyt:** Lasten, nuorten ja perheiden toiveita, palautteita ja kommentteja hankkeen alustaviin tuloksiin kerätään myös erilaisten asiakaspaneelien tai -kyselyjen avulla.
- ✚ **Kilpailut:** tiedotetaan toiminnasta ja osallistetaan esim. kuvittamaa hanketta yhdessä
- ✚ **Materiaalin tuottaminen:** pyydetään palautetta ja ideoita tuotettavasta materiaalista
- ✚ **Lapsivaikutusten arviointi:** tehdään lapsivaikutusten arviointeja tehdyistä mallinnuksista

Toiminnallinen osallistuminen

- ✚ **Kokemusasiantuntijat kehittäjäryhmissä:** Tärkeä kumppanimme osallisuudessa on kokemusasiantuntijajärjestö Osallisuuden aika ry, jolla on vahva rooli valtakunnallisen Lape-hankkeen työskentelyssä ja jonka edustaja on osallistunut myös pääkaupunkiseudun hankkeen suunnitteluun. Lisäksi hyödynnetään myös muita kokemusasiantuntijoita mm. MLL, Pelastakaa lapset, Lastensuojelun Keskusliitto. FSKC kokoaa ruotsinkielisen lasten ja nuorten yhteiskehittämis ryhmän, jossa fokuksessa erityisesti ruotsinkielisten lasten ja nuorten palvelut ja niiden kehittäminen.
- ✚ **Lastensuojelu:** Uusia kehitettäviä asioita ovat esimerkiksi Helsingissä luotava lastensuojelussa yhtenäinen ja reaaliaikainen asiakaspalautteen keräämisjärjestelmä ja yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa mallinnettava nuorten ilman huoltajaa saapuneiden maahanmuuttaja lasten ja nuorten asiantuntijaraatitoiminta.

Yhteisön arviointipeliä pilotoidaan lastensuojelun sijaishuollossa. Peliä voidaan hyödyntää laitosnuorten osallistamisessa heidän omaan arkeensa.

- ✚ **Lasten, nuorten ja vanhempien asiantuntijaryhmät:** Hyödynnämme pääkaupunkiseudun kuntien monipuolisia, olemassa olevia vuorovaikutteisia työskentelymuotoja esim. oppilasagentit
- ✚ **Muutosagentin vaikuttajaryhmä:** Muutosagentti kokoaa vaikuttajaryhmän hankkeen kehittämiskokonaisuuksissa mukana olevista kokemusasiantuntijoista sekä maakunnallisessa nuorisovaltuustossa olevista PKS- nuorista. Vaikuttajaryhmä toteuttaa toiminnallisen työskentelyn huhtikuussa lokakuuhun 2018

Edustuksellinen osallistuminen

- ✚ **Maakunnan nuorisovaltuusto (hankkeena):** tehdään monitasoista yhteistyötä esim. pyydetään lausunto/kannanotto tehtyisiin mallinnuksiin, toiminnallinen yhteiskehittäminen.
- ✚ **Kuntien nuorisovaltuustot:** tehdään monitasoista yhteistyötä esim. pyydetään lausunto/kannanotto tehtyisiin mallinnuksiin, toiminnallinen yhteiskehittäminen.
- ✚ **Oppilaskunnat:** Lapset ja nuoret saavat äänensä kuuluviin myös koulujen ja oppilaitosten oppilaskuntatoiminnan kautta ja vanhemmat varhaiskasvatuksen ja koulujen vanhempainyhdistysten kautta.

 Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta: Hankkeen painopistealueena on maahanmuuttaja lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kehittäminen joten tässä yhteydessä osallistetaan laaja-alaisesti toimijoita.

Lähteet:

Osallisuusraportti Lasten, nuorten ja vanhempien osallisuus Oulun seudun kunnissa 2012 Asta Kaarniemi ja Tomi Kiilakoski

<http://oulu.ouka.fi/seutu/Tukeva2/Osallisuusraportti.pdf>

Vantaan kaupungin osallisuus malli – Osallistu ja vaikuta

http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/111538_108312_94564_osallisuusmalli_taitettu_netti.pdf

Helsinki osallisuus – ja vuorovaikutusmalli

<https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/osallistu-ja-vaikuta/vaikuttamiskanavat/osallisuus-ja-vuorovaikutusmalli>

Osallisuuden polku maahanmuuttajanuorille

<https://www.vamosnuoret.fi/hankkeet/osallisuuden-polku-maahanmuuttajanuorille>

Osallisuuspelejä

<https://www.epressi.com/tiedotteet/kauppa/helsingin-kaupunki-edistaa-kansalaisten-osallistumista-uuden-pelin-avulla.html>

Helsingin kaupunki, Titta Reunanen Asukasyhteistyöpäällikkö 040-5781428

Osallisuuden aika

<https://osallisuudenaika.fi/>

Liite 9. Juurruttamissuunnitelma

Juurruttamissuunnitelma (luonnos)			
Tuotos	Jatkotoimenpiteet	Vastuutaho	Status
Perhekeskus-toimintamalli	- Kunnat päättävät miten kunnissa lähdetään kehittämään perhekeskustoimintaa - Kansallista perhekeskustoimintamallin kehittämistä jatketaan STM/THL vetoisena v. 2019. - Uudenmaan perhekeskusmalli on kuntien, maakunnan ja kansallisen kehittämisen hyödynnettävissä (raportti löytyy Soccan sivulta)	Kunnat, jatkossa maakunta / liikelaitos Kansallinen perhekeskuskehittäminen THL	Perhekeskusmalli ja raportti on valmistunut Perhekeskusmalli on alustavan tiedon mukaan projektoitu maakuntavalmisteluun vuodelle 2025 Kansallinen kehittäminen jatkuu
Vanhemmuuden ja parisuhteen tuki	- Vanhemmuuden – ja parisuhteen tuen ensiapupistetoiminnan kehittäminen - Vanhemmuusvalmennuksen / -ohjelman jatkokehittäminen	Kunnat, jatkossa maakunta / liikelaitos	Vanhemmuuden tuen muodot kuvattu, jatkoyöstämistä tarvitaan
Eron ensiapupisteet	- Eron ensiapupisteet jatkavat toimintaansa kaikissa pilottikunnissa ja toimintaa kehitetään saadun palautteen pohjalta - Eron ensiapupiste on suunniteltu Uudenmaan perhekeskusmallin palvelukokonaisuuteen	Kunnat, jatkossa maakunta / liikelaitos	Espoossa, Vantaalla, Helsingissä, Järvenpäässä ja Porvoossa toteutui eron ensiapupistepilotit
100 asiaa erosta	Nuorten erovertaistuki nettisivuja tullaan jatkossa päivittämään	Kasper ry	Kokeilu on päättynyt, tuotos julkaistu Apua eroon sivulla ja MLL Nuorten netissä

29.11.2018
29.11.2018
8

Juurruttamissuunnitelma (luonnos)			
Tuotos	Jatkotoimenpiteet	Vastuutaho	Status
Sähköinen perhekeskus	Sähköisen perhekeskuksen kehittämistä jatketaan	STM	Selvitystyö tehty
Monikulttuurinen työ - verkkokurssi	Koulutus siirtyy Avoimen korkeakoulun koulustarjontaan	Diak	Pilotti päättynyt
Monikulttuurinen työ perhekeskuksissa	- Suosituksien hyödyntäminen lapsi- ja perhepalveluissa (suosituksista tehty julkaisu löytyy sähköisenä Soccan sivulta) - Moniku-malli - Monikulttuuriset perhevalmentajat	Kunnat, jatkossa maakunta / liikelaitos	- Suosituksista tehty julkaisu on valmis ja se on jaettu kuntiin sekä yhteistyökumppaneille - Kokeilu jatkuu kokeilukunnassa, laajennetaan mahdollisuuksien mukaan - Kokeilu jatkuu ainakin v. 2018 loppuunsaakka
Avoimet kohtaamispaikat	- Kunnat päättävät avoimen kohtaamispaikkatoiminnan jatkosta ja rahoituksesta - Avoimien kohtaamispaikkatoiminta on osa kansallista perhekeskustoimintamallia	Kunnat, jatkossa maakunta / liikelaitos sekä toimintaa järjestävät järjestöt	- Pilotit jatkuvat v. 2018 loppuunsaakka - Kansalliset avoimen kohtaamispaikan kriteerit valmistuvat kansallisen aikataulun mukaan
Näyttöön perustuvat menetelmät; Ihmeelliset vuodet ja Lapset puheeksi -koulutukset	- Näyttöön perustuvien menetelmien levittämistä kunnissa jatketaan - Kouluttajia koulutetaan lisää mahdollisuuksien mukaan	Kasvun tuki-hankkeen koordinaattorit/ITLA, kunnat ja mahdollisesti OT-keskus	- Toteutuneet suunnitellusti - Projektoitu maakuntavalmisteluun vuodelle 2025

29.11.2018
29.11.2018
8

Juurruttamissuunnitelma (luonnos)			
Tuotos	Jatkotoimenpiteet	Vastuutaho	Status
Monitoimijainen konsultaatiotiimi	Toiminta jatkuu kokeilukunnassa	Vantaan kasvat- ja perheneuvonta	Kokeilu päättynyt
Monitoimijatorit	Toimintaa on suunniteltu jatkettavan	Vantaan kasvat- ja perheneuvola	Kokeilu päättynyt
Alueellinen toimijakortti	Esitteitä on tarkoitus jakaa perheille kaupungin eri toimialoilla	Vantaan psykososiaaliset palvelut	Kokeilu päättynyt -kortteja jaettu 2000 kpl lapsiperheille, kortteja muokattu esitemuotoon ja ne lähetetty toimialoille (20 000kpl)
Järjestökoordinaatiomalli	Mallin käyttöönottoon tarvitaan henkilös- töresurssia	Kunnat, jatkossa maakunta / liikelaitos	Kokeilu päättynyt

29.11.2018
29.11.201
8

Sari Hietala-Minni
HYVINVOINNIN LAITOS

Juurruttamissuunnitelma (luonnos)				
Tuotos	Missä säilytetään	Jatkotoimenpiteet	Vastuutaho	Status
Yhtenäisiä toimintamalleja yhteisölliseen opiskeluhooltoon				
Opiskeluhoollon vuosikello (kaikki koulutusasteet)		Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa on käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.		
7. -luokkalaisten ja lukion 1. vuosikurssin opiskelijoiden hyvinvointikeskustelu (perusopetus ja lukio)		Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa on käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.		
Vanhempaintiitoiminta (perusopetus, tulossa esiopetukseen)		Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa on käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.		Varhaiskasvatukse- n ja toisen asteen kohdalla malli kaipaa jatkokehittelyä
Yhtenäisiä toimintamalleja yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon				
Opiskeluhoollollinen polku (kaikki koulutusasteet)		Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa on käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.		
Opiskeluhoollon konsultaatiokäytänteet (kaikki koulutusasteet)		Toimintamalli tiedoksi, hyödynnettäväksi ja edelleen kehitettäväksi		
Poissaolojen seuranta ja niihin puuttuminen (esiopetus ja perusopetus)		Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa on käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.		Esiopetuksen pörrasmallia edelleen kehitettävä.

Juurruttamissuunnitelma (luonnos)			
Tuotos	Jatkotoimenpiteet	Vastuutaho	Status
Koulupoissaolokysely (perusopetus)	Toimintamalli tiedoksi, hyödynnettäväksi ja edelleen kehitettäväksi	-Kuntien vastuuhlot nimetty	
Arviointityökalu kuraattorin ja psykologin asiakastyöhön (kaikki koulutusasteet)	Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa on käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.	-Kuntien vastuuhlot nimetty	
Opiskeluhuollon yhteistyöprosessit (perusopetus ja toinen aste)	Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa on käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.	-Kuntien vastuuhlot nimetty	
Kulttuurien moninaisuuden huomioiminen			
Monitoimijainen ja –kielinen alueellinen vanhempaintilaisuus (kaikki koulutusasteet)	Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa on käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.	-Kuntien vastuuhlot nimetty	
Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden ja huoltajien Tervetuloa! –tapaamiset (kaikki koulutusasteet)	Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa on käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.	-Kuntien vastuuhlot nimetty	
Digitaalisten menetelmien hyödyntäminen			
Opiskeluhuollon sähköinen asiakaspalaute (yhteisöllinen ja yksilökohtainen) (kaikki koulutusasteet)	Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa on käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.	-Kuntien vastuuhlot nimetty	

Juurruttamissuunnitelma LUONNOS			
Tuotos	Jatkotoimenpiteet	Vastuutaho	Status
Hyvinvointikyselyjen toteuttaminen sähköisesti oppilaitoksissa (perusopetus ja toinen aste)	Otetaan käyttöön kaikissa kunnissa tai kunnassa on käytössä malli, joka sisältää vähintään samat elementit.	-Kuntien vastuuhlot nimetty	
Opiskeluhuollon näkyvyyden lisääminen sähköisiä menetelmiä hyödyntäen (kaikki koulutusasteet)	Toimintamalli tiedoksi, hyödynnettäväksi ja edelleen kehitettäväksi		

Juurruttamissuunnitelma LUONNOS			
Tuotos	Jatkotoimenpiteet	Vastuutaho	Status
Lastensuojelun vastaanotto toiminta ja laitoshoido. Järjestämisen malli molempien osalta on valmis ja kirjattu palvelukuvauksiin.	Vastaanotto toiminta maakunnan omana toimintana, pidempiaikaista laitoshoidoa tulee olla tarjolla maakunnassa monipuolisesti, mutta sitä hankitaan myös ostopalveluna.	Kunnat/maakunta	
Hoidon järjestäminen lastensuojelun, kehitysvammahuollon ja psykiatrian yhteistyönä	Suositus: toimitaan monitoimijaisesti ja kysytään lasten, nuorten ja perheiden lupa vastavuoroiseen konsultaatioon, yhteiseen arviointiin ja suunnitelmaan sekä verkostoperhetyöhön.	Kunnat/maakunta	
Yhteisön kokemus peli	Valtakunnallisesti käytössä, ladattavissa netistä.	socca	Valmis http://www.socca.fi/kehittaminen/lapsen_paras_yhdessa_enemman_hanke/erityis- ja_vaativimman_tason_palvelujen_uudistaminen/yhteison_kokemus_peli
Monitoimijainen arviointi ja työskentelymalli	Yksi lapsi, yksi tilannekuva-ryhmän ehdotusten pohjalta jatkokehittäminen/käyttöönotto	-Kansallinen kehittäminen -Kunnat -Maakuntavalmistelu	Laadittiin asiakasystävälliset monitoimijaisen yhteisen työn pelisäännöt
Perhehoidon järjestäminen	Helsingissä työmalli otetaan käyttöön asteittain vuonna 2019. Vantaalla päätökset jatkos osalta tehdään vuoden 2018 loppuun mennessä.	Kunnat Maakunta	

Juurruttamissuunnitelma LUONNOS			
Tuotos	Jatkotoimenpiteet	Vastuutaho	Status
Systeeminen lastensuojelu	Mallin levittäminen ja kouluttaminen Uudenmaan maakuntaan.	Soccan erityissuunnittelija	
Lastensuojelun valvonta ja ohjaus	Valvonta keskitetään maakuntatasoisesti heti kun mahdollista. Yhteiseen toimintatapaan siirrytään jo vuoden 2019 alusta itsenäisten kuntien yhteistyönä pohja maakuntarakenteeseen siirryttäessä tulee valvonnan keskittämisen osalta olemaan jo vankka.	Kunnat Maakunta	
Perhetyön ja perhekuntoutuksen järjestäminen traumaattisista oloista maahan tulleille lapsille ja nuorille-malli/pilotointi	Mallin testaus pilotoimalla vuonna 2019	Helsinki	

Lapsi ja perhepalveluiden muutosohjelma Juurruttamissuunnitelma LUONNOS			
Tuotos	Jatkotoimenpiteet	Vastuutaho	Status
Hoidon järjestäminen lastensuojelun laitoshoidon ja lasten/nuorisopsykiatrian kesken			
OT-keskus		Socca OT-koordinaattori	Helsingin OT-keskuksen perustamissuunnitelma valmis
GMI, nuorten geneerinen mielenterveysinstrumentti	Instrumenttia pilotoidaan pääkaupunkiseudun kunnissa (joulukuu 2018-maaliskuu 2019), jonka jälkeen instrumenttia kehitetään edelleen kerätyn arviointiaineiston pohjalta.	HUS Nuorisopsykiatria	
HYKS Varhain –konsultaatiot	Kuvaus toimintamallista tehty pienille lapsille, lapsille ja nuorille	HUS lasten- ja nuorisopsykiatria	
HYKS VARHAIN alle kouluikäisille aloitettu		HUS Lastenpsykiatria	
Koulupoissaolokysely SRAS-R, suomen- ja ruotsinkieliset versiot	Mittarin validointi suomalaiselle väestölle	HUS Nuorisopsykiatria	Valmis
Vakavasti sairaan lapsen psykososiaalinen tuki	Mallin kokeilu alkamassa	HUS Helsingin kaupunki (kokeilussa)	
Oppimisen ja kehityksen pulmat			

Liite 10. Toteuttajien arvioidut budjetit ja toteutuneet kustannukset

Taulukko 6 Todelliset kustannukset ja budjetti ESPOO

	Budjetti	Toteutunut
Oman henkilöstön henkilötyöpäivien kustannukset	412500 EUR	345433EUR
Ulkopuoliset henkilötyöpäiväkustannukset (esim. konsulttikustannukset)		
Yhteensä:	412500	345433

	Budjetti	Toteutunut
Investoinnit	0 EUR	0 EUR
Muut ulkoiset kustannukset	25 000	30 299
Yhteensä:	25 000	30 299

Taulukko 6: Todelliset kustannukset ja budjetti HELSINKI

	Budjetti	Toteutunut
Oman henkilöstön henkilötyöpäivien kustannukset	660000	675547
Ulkopuoliset henkilötyöpäiväkustannukset (esim. konsulttikustannukset)		
Yhteensä:		

Henkilöstökustannukset näyttävät ylittyvän, koska työpanoksen siirto ylittyy hieman (n. 2000 €, sekä projektityöntekijöiden palkkakustannukset n. 15 000 €. Raportilla ei vielä näy yhden projektityöntekijän pitkän sairausloman Kela-korvaukset, arviolta 6 viikon ajalta. Toisaalta ostoihin ei kulu niin paljon kuin arvioitu. Lopputulema lähellä budjetoitua.

	Budjetti	Toteutunut
--	----------	------------

Investoinnit	0 EUR	0 EUR
Muut ulkoiset kustannukset	65000	54948
Yhteensä:		

Henkilöstö

Taulukko 6: Todelliset kustannukset ja budjetti KAUNIAINEN

	Budjetti	Toteutunut
Oman henkilöstön henkilötyöpäivien kustannukset	71 250€	58 714,94
Ulkopuoliset henkilötyöpäiväkustannukset (esim. konsulttikustannukset)		
Yhteensä:	71 250€	58 714,94

	Budjetti	Toteutunut
Investoinnit	0 EUR	0 EUR
Muut ulkoiset kustannukset	10 000€	7833,71
Yhteensä:		

Taulukko 6: Todelliset kustannukset ja budjetti KERAVALA

	Budjetti	Toteutunut
Oman henkilöstön henkilötyöpäivien kustannukset	71 250EUR	48 000EUR
Ulkopuoliset henkilötyöpäiväkustannukset (esim. konsulttikustannukset)		
Yhteensä:	71 250	48 000

	Budjetti	Toteutunut
Investoinnit	0 EUR	0 EUR
Muut ulkoiset kustannukset	10 000	18 000
Yhteensä:		

Taulukko 6: Todelliset kustannukset ja budjetti KIRKKONUMMI

	Budjetti	Toteutunut
Oman henkilöstön henkilötyöpäivien kustannukset	66950€	84 900€
Ulkopuoliset henkilötyöpäiväkustannukset (esim. konsulttikustannukset)		
Yhteensä:	66 950€	84 900€

	Budjetti	Toteutunut
Investoinnit		
Muut ulkoiset kustannukset	1800€	8454,60€
Yhteensä:		

Taulukko 6: Todelliset kustannukset ja budjetti VANTAA

	Budjetti	Toteutunut
--	----------	------------

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Oman henkilöstön henkilötyöpäivien kustannukset	367 500	367 500
Ulkopuoliset henkilötyöpäiväkustannukset (esim. konsulttikustannukset)	7762,00	7762,00
Yhteensä:	375 262	375 262

	Budjetti	Toteutunut
Investoinnit	0 EUR	0 EUR
Muut ulkoiset kustannukset	62 238	62 238
Yhteensä:	62 238	62 238

Taulukko 6: Todelliset kustannukset ja budjetti HUS PSYKIATRIA

	Budjetti	Toteutunut
Oman henkilöstön henkilötyöpäivien kustannukset	290 000 EUR	285 000 EUR
Ulkopuoliset henkilötyöpäiväkustannukset (esim. konsulttikustannukset)		
Yhteensä:	290 000	285 000

	Budjetti	Toteutunut
Investoinnit	0 EUR	0 EUR
Muut ulkoiset kustannukset	10 000 EUR	15 000 EUR
Yhteensä:	10 000	15 000

Hankesuunnitelman budjetissa ei ollut alun perin budjetoitu muita kuluja. Alkuvaiheessa arvioitu 10 000 euroa muihin kuluihin ei ollut riittävä, mutta henkilöstökulut oli myös yliarvioitu rekrytointien viivästymisen takia, joten kokonaisbudjetti ei ylittynyt.

Taulukko 6: Todelliset kustannukset ja budjetti SOCCA

	Budjetti	Toteutunut
Oman henkilöstön henkilötyöpäivien kustannukset	0 EUR	0 EUR
Ulkopuoliset henkilötyöpäiväkustannukset (esim. konsulttikustannukset)		
Yhteensä:		

	Budjetti	Toteutunut
Investoinnit	0 EUR	0 EUR
Muut ulkoiset kustannukset		
Yhteensä:		

Taulukko 6: Todelliset kustannukset ja budjetti DIAK

	Budjetti	Toteutunut
Oman henkilöstön henkilötyöpäivien kustannukset	38200 EUR	38 200 EUR
Ulkopuoliset henkilötyöpäiväkustannukset (esim. konsulttikustannukset)		
Yhteensä:	38 200€	38200€

	Budjetti	Toteutunut
Investoinnit	0 EUR	0 EUR
Muut ulkoiset kustannukset	2800	800
Yhteensä:		

Taulukko 6: Todelliset kustannukset ja budjetti LAUREA

	Budjetti	Toteutunut
Oman henkilöstön henkilötyöpäivien kustannukset	40200€	40200€
Ulkopuoliset henkilötyöpäiväkustannukset (esim. konsulttikustannukset)		
Yhteensä:	40 200€	40 200€
	Budjetti	Toteutunut
Investoinnit	0 EUR	0 EUR
Muut ulkoiset kustannukset	800€	800€
Yhteensä:	800€	800€

Taulukko 6: Todelliset kustannukset ja budjetti MLL

	Budjetti	Toteutunut
Oman henkilöstön henkilötyöpäivien kustannukset	36800	41669,65
Ulkopuoliset henkilötyöpäiväkustannukset (esim. konsulttikustannukset)		
Yhteensä:	36800	41669,65
	Budjetti	Toteutunut
Investoinnit	0 EUR	0 EUR
Muut ulkoiset kustannukset	800€	804,84€
Yhteensä:		

Taulukko 6: Todelliset kustannukset ja budjetti NICE HEARTS

	Budjetti	Toteutunut
Oman henkilöstön henkilötyöpäivien kustannukset	12300	12699,77
Ulkopuoliset henkilötyöpäiväkustannukset (esim. konsulttikustannukset)		
Yhteensä:	12300	12699,77
	Budjetti	Toteutunut
Investoinnit	900	770,33 EUR
Muut ulkoiset kustannukset	2200	1268,34€
Yhteensä:		

Taulukko 6: Todelliset kustannukset ja budjetti HELSINKI MISSIO

	Budjetti	Toteutunut
Oman henkilöstön henkilötyöpäivien kustannukset	24375, 52EUR	15 200 EUR
Ulkopuoliset henkilötyöpäiväkustannukset (esim. konsulttikustannukset)		
Yhteensä:		
	Budjetti	Toteutunut
Investoinnit	0 €	0 €

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Muut ulkoiset kustannukset	76€	1500 €
Yhteensä:		

Taulukko 6: Todelliset kustannukset ja budjetti PELA

	Budjetti	Toteutunut
Oman henkilöstön henkilötyöpäivien kustannukset	76 000€	55 000€
Ulkopuoliset henkilötyöpäiväkustannukset (esim. konsulttikustannukset)		
Yhteensä:	76 000€	

	Budjetti	Toteutunut
Investoinnit	0 EUR	0 EUR
Muut ulkoiset kustannukset	22 000€	88 000€
Tuotot	49 000€	125 000€
Yhteensä:		

Taulukko 6: Todelliset kustannukset ja budjetti FSKC

	Budjetti	Toteutunut
Oman henkilöstön henkilötyöpäivien kustannukset	14 196 €	14 652, 68€
Ulkopuoliset henkilötyöpäiväkustannukset (esim. konsulttikustannukset)		
Yhteensä:		

	Budjetti	Toteutunut
Investoinnit	0 EUR	0 EUR
Muut ulkoiset kustannukset	3000€	2125,27€
Yhteensä:		

Liite 11. Riskikysely I

PKS Lape riskikysely syksy 2017

1. Hanketyöntekijöiden aika kuluu kokousten järjestelyihin ja sihteerin töihin, ei jää tarpeeksi aikaa suunnitteluun

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Jokaiseen hankekokonaisuuteen tulisi budjetoida sihteerin resurssia tai mahdollisuus yhteisen sihteerin käyttöön.

Sihteerit otetaan hanketyön ulkopuolelta? Asialistojen valmisteluihin pitäisi varata riittävästi aikaa (nyt sitä aikaa ei ole). Puheenjohtajan pitäisi olla tavoitettavissa ja yhdessä pitäisi koota asialistan asiat? Kokoustilojen varaukset ja tarjoilut yms. järjestelytyön voisi hoitaa sihteerin, joka ei ole hanketyöntekijä.

Kierrättämällä järjestämisvastuuta

Hyödyntämällä enemmän digitaalisia käytäntöjä - Skype, Yammer yms.

Sihteeriyttä voitaisiin kierrättää kokoukseen osallistuvien kesken siten, että sihteerin tehtävät eivät kuuluisi automaattisesti hanketyöntekijöiden rooliin.

3. hanketyöntekijöillä liikaa tehtäviä, ohjeistus epärealistista ja -johdonmukaista

5

9

5

Hyvä ohjeistus, Hanketyöntekijöiden omat rajaukset ja niihin esimiesten tuki. Alatyöryhmiä voisi jatkossa vetää eriosakokonaisuuksien suunnittelijat parina (vs. nykyinen malli, jossa samaa tavoittelevia työryhmiä useita eri osakokonaisuuksista ja usein kaksi vastuusuunnittelijaa yhdestä hankekokonaisuudesta)

Lisäresurssia hankkeeseen!! Hankejohtoon ja kuntajohtajien pitäisi päästä samalle aaltopituudelle. Johtajilla ja koordinaattorilla pitäisi olla yhtenäinen näkemysasioihin, ehkäpä sitä kautta ohjeetkin selkenisivät?

Projektipäällikkö keskustelee asiasta kuntien johdon kanssa. Välillä tuntuu että vahvat johtajat kunnissa määrittelevät liikaa ja esimerkiksi delegoivat hanketyöntekijöille esittelytehtäviä ja organisointitehtäviä jotka eivät kuulu hankkeeseen. Pitäisi myös selkeyttää esim. hankkeessa määriteltyjen operatiivisten työryhmien merkitys PKS-hankkeelle? Kiinnitetäänkö yhden kunnan kehittämiseen resursseja, jotka ovat pois PKS-kehittämiseltä? Kuka tätä valvoo ja ohjaa? Esim. järjestöyhteistyötä Lape rahoitusta saaneilta järjestöiltä on ohjattu tiettyihin paikkoihin, mutta sieltä päin ei tule mitään informaatiota muille kunnille kehitystyöstä. Puuttuu yhteinen tekeminen ja hanketyöntekijät muissa kunnissa ovat yksinään. Koordinaattoria ei tavoita ja ohjeistus muuttuu nopeaan tahtiin. Tehdään päällekkäisiä asioita moneen kertaan.

Hanketyöntekijöiden tulee itse priorisoida - sitä jo tapahtuukin. Ohjeistus on varsin selkeää, mutta muutoksia ja deadlineja tulee nopeatempoisesti. Toisaalta tämä on hanketyön luonne.

Projektipäällikön ja muutosagentin työnkuvaa suhteessa toisiinsa ja vaikka projektikoordinaattoreiden työhön voisi kaikille hanketyöntekijöille edelleen kirkastaa. Missä asioissa suunnittelija on yhteydessä projektipäällikköön entä muutosagenttiin vai hoituuko yhteys koordinaattorin kautta.

Kokonaisuuksien rajaaminen olennaiseen.

Resurssit.

mielestäni hanke on nyt lähtemässä hyvin käyntiin benchmarkauksen ja temaattisten työryhmien sisältöjen kautta, sieltä saadaan toiminta käytäntöön. Säännölliset ja etukäteen sovitut tapaamiset yhdessä jolloin suunnittelutyö mahdollistuu

Parempaa johtamista ja koordinoitua

5. kunnat soveltavat perhekeskusmallia omalla tavallaan, voi olla täysin erilainen kuin yhteinen malli

6

6

3

4

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Erilaiset pilotit vedetään yhteen ja arvioidaan, mikä paras asiakkaalle. Noudatetaan valtakunnallista linjausta (sitten kun sellainen tulee). Ei lähtökohtaisesti suunnitella perhekeskuksia rajatulle asiakasjoukolle esim. ei lapsen ikärajoja tms. eikä niin etteikö niissä olisi aina sekä sosiaali- että terveyspalvelut

Aikaa, yhdessä suunnittelua, ohjaamista ja johtamista tarvitaan

Sotessa on ennakoimattomuutta, joka voi näyttäytyä tällä tavalla. Keskijohdon sitouttaminen on tärkeää, vaikuttavat toimintakulttuuriin keskeisesti.

Sopimalla johtotasolla yhteiset linjat.

Kunnat ovat kovin eri kokoisia ja ainakin omassa kunnassani on päätetty tehdä meidän näköinen perhekeskus, mitä se ikinä sitten tarkoittaakin

Yhteisesti sovittu malli.

Valtakunnallinen ohjaus on puutteellista, minkä takia kaikki kukat saavat kukkia. Kunnilla on itsehallinto ja kaikki ovat tietenkin sitä mieltä, että oma malli on paras. Onko yhteisesti sovittua mallia vielä? Siihen kai pitäisi pyrkiä.

Kunnilla on eri lähtökohdat koon ja tilanteidensa perusteella, onko tämä huomioitu kun yhteistä mallia rakennetaan? Kaikille ei samanlainen malli sovi, mutta kaikkia voi tietyt rakenteet yhdistää - vai onko niin että maakunta tekee vain "yhdellä tavalla" yhteistyötä kuntien kanssa tulevaisuudessa?

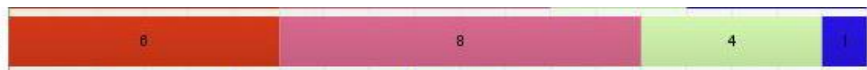
avoin yhteistyö, kuntakohtainen läpikäynti
hyvien käytänteiden tuominen

Tiivis yhteinen työskentely ja keskustelu, että löydetään konsensus

Tulee selkeyttää sitä, missä raamit maakuntien palveluiden järjestämiselle vedetään ja kuinka tiukkaan yhteneväisyyteen on perusteltua pyrkiä. On selkiytettävä sitä, mitä ovat perhekeskuksilta odotettavat keskeiset

asiakashyödyt ja miten ne voidaan saavuttaa. Missä määrin onkin järkevää sovittaa mallien toteuttamisen tapaa soveltuvaksi paikalliseen kontekstiin. mihin yhtenäisiin kriteereihin tai mallin sisältöihin taas sitoudutaan?

6. kuntahankkeiden kesken epäselvät vastuut ja
pilotoinnit, käsitys mitä ja milloin pilotoidaan ja miten
seurataan arvioidaan, raportoidaan

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Yhteinen arviointisuunnitelma ja mittarointi piloteille.

Erittäin hyvä kysymys. Raportointiin pitäisi nyt heti saada selkeyttä. Myös avoimuutta ja näkyvyyttä tulee lisätä.

Jos tässä tarkoitetaan perhekeskuskokonaisuutta, meillä on tulossa kuntaosahankkeiden esittelyt nyt ensimmäistä kertaa 30.11.2017 ja tämän läpikäynnin jälkeen toivon, että ei ole epäselvyyttä siitä, mitä missäkin kunnassa on menossa tai mitä aiotaan tehdä hankkeena aikana. Hankkeen arviointi ja raportointi ovat vielä epäselviä ja minusta tämä kuuluu projektijohtajan tehtäviin kertoa hanketyöntekijöille, ei toisin päin.

Projektissa ei voi olla niin, että projektityöntekijät kertovat, miten he haluavat hanketta arvioitavan tai mitä he haluavat siitä raportoida. Tämä on valtion rahalla kustannettu hanke ja täällä on oltava selkeä ohjaus.

Keskustelemassa tavoitteista ja määrittelemällä asiat.

Auki ja julki selkeä ohje siitä, miten hankkeen osatavoitteita tulee raportoida. Kohta ollaan hankeajan puolivälissä, eikä ohjetta ole kuulunut. Seuraus: raportointi jää tekemättä, tehdään sirpaleisesti tai tehdään epätarkoituksenmukaisesti viime hetkessä menettäen jotain oleellisia osia.

Selkeällä ohjeistuksella

8. kuntien johto ei sitoudu muutokseen

3

10

4

2

Jatkuva muistutus siitä, että kohta eletään maakunnassa

Pitäisi sopia mihin he sitoutuvat ja tiedottaa tästä hanketyöntekijöitä!

Pilottien tulisi olla hyvin suunniteltuja ja arvioituja. Näyttö tulee välittää päättäjille selkeästi ja ymmärrettävästi. Hyvän dialogin rakentaminen on taitolaji, jota voi oppia.

Hankeaika on todella lyhyt. Pitää ymmärtää, että jos hanke loppuu 2018 joulukuussa, muutosta ei välttämättä saada aikaan inhimillisistä syistä: kiireinen johto ei ehdi perehtyä riittävästi eikä myöskään seiso muutoksen takana. Jos Soteen halutaan saada hyötyä Lapesta, ei pitäisi pitää kiinni epärealistisesta aikataulusta vaan jatkaa ainakin vuosi. Nyt on vaarana, että hieno työ jää pääsin hankeihmisten ja työryhmien puuhailuksi.

Kunnan johto tarvitse myös rahat toteuttaa muutos. Jos kunta poliitikot eivät ole muutosten takana tai esim. uusien menetelmien käyttöön otossa, mitään niistä ei oteta mukaan ennen kuin Sote ja maakunta tulevat.

Ehkä sitoutuvatkin, mutta heidän pitäisi olla paremmin mukana muutoksessa, jotta linjaukset saadaan tehtyä.

Johto tarvitsee arvokeskustelun ja sopimisen yhteisen työn periaatteista. Kyseessä on myös terveydenhuollon ja sosiaalihuollon välinen eripura. Myös HUS:n johto tarvitaan keskusteluun.

Selkeä viestintä, kehittäminen tiiviissä yhteistyössä linjajohdon kanssa

9. kuntien henkilöstö (pl. johto ei sitoudu muutokseen)

4

10

4

1

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Henkilöstö laajasti mukaan kehittäjäryhmiin. Säännölliset Lape uutiset koko henkilöstölle sähköisesti, sähköistä äänestämistä yms. osallistumista

Hankeaika on todella lyhyt. Pitää ymmärtää, että jos hanke loppuu 2018 joulukuussa, muutosta ei välttämättä saada aikaan inhimillisistä syistä: kiireiset työntekijät eivät ehdi perehtyä riittävästi eikä myöskään seiso muutoksen takana. Jos Soteen halutaan saada hyötyä Lapesta, ei pitäisi pitää kiinni epärealistisesta aikataulusta vaan jatkaa ainakin vuosi. Nyt on vaarana, että hieno työ jää pääsin hankeihmisten ja työryhmien puuhailuksi.

Henkilöstö voi olla innostunutta, mutta jälleen törmätään rahaan ja resursseihin.

Henkilöstön tulisi olla nykyistä enemmän mukana hanketyössä.

Ehkä sitoutuvatkin, mutta heidän pitäisi olla paremmin mukana muutoksessa, jotta linjaukset saadaan tehtyä.

Miten osallistaa henkilökunnan muutokseen (tulevaan soteaakuntaan), kun kukaan ei sitä halua. Lähten itse työssäni siitä, että tämä on kehittämistyötä, jota joka tapauksessa tarvitaan ja siksi mielekästä. Henkilöstö osallistuu edustuksellisesti kehittämistyöhön ja täytyy löytää keinot osallistaa järkevissä kohdissa henkilökuntaa.

11. lainsäädänn. perusta puuttuu, Lape parissa tehty työ ja uudistetut prosessit voivat jäädä hyödyntämättä.

2

10

5

1

1

Lainsäädäntöön voi vaikuttaa. Käsittääkseni tällaista vaikuttamistyötä jo tapahtuu.

Tähän voidaan vastata eduskunnassa.

Vaikuttaa lainsäädäntöön. STM:n lakimiehet mukaan prosessiin - suora väylä auki hankeväelle antaa palautetta ja aloitteita, kun hanketyössä huomataan jokin nykyisen lainsäädännön epäkohta.

Niin kauan kun perustuu vapaaehtoisuudelle niin useissa kunnissa ei löydy sitä rahaa toteuttaa muutoksia olisi joku asianajaja, juristi konsultoimassa meitä

Luotan siihen, että Lape aikana voidaan tuoda esiin lainsäädännön muutostarpeita ja viedä eteenpäin ministeriöön päin aloitteita.

Ajattelen tässä lähinnä LAPE ja Soten yhteensovittamista ja siihen liittyvät ns. riskit. Mitä ja miten Lape jälkeen? Olemme isojen muutoksen ääressä :) Kuvaisin tämä lähinnä tämän hetken epävarmuutena. Luulen että tämän yhteensovittamisen parissa jne. tehdään jo töitä ja että kokonaisuutta kirkastuu ajan mukana.

Lakimuutosehdotuksilla?

suunnitellaan työ hyvin ja ajoissa jotta saadaan palautetta ja arvioita kerättyä

13. hankejohtorakenteen monimuutokaisuus haittaa hankkeen toteuttamista

6

7

4

2

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Yksi kuva, jossa on koko hankeorganisaatio, joka ei muutu koko ajan. Sitä käytäisiin läpi kaikilla hankkeen tasoilla ja kaikissa työryhmissä.

Leanaamalla.

Selkeämmät työnjaot eri työryhmille. Pitäisikö osa työryhmistä poistaa? Samat ihmiset istuvat eri kokouksissa ja kuulevat samat asiat moneen kertaan.

Täytyy sanoa, että kesken kaiken hankkeeseen hypänneenä ei ole edes kartalla mihin kaikkiin kokouksiin työryhmiin kuuluisi osallistua

NO kyllähän tämä on aikamoinen hallintohimmeli. Mutta kaikei valtakunnan ohjeistuksen mukainen. En tiedä mitä tälle voi tehdä. Ainakin vuoropuhelua hanketyöntekijöiden ja johdon välillä pitäisi parantaa interaktiivisessa hengessä. Ei niin, että hanketyöntekijät keskustelevat vain oman esimiehensä kanssa.

14. hanketta johdetaan huonosti

4

6

7

1

Ongelma siinä, että rahat kunnassa tai kuntayhtymässä ja hankejohto erillään. Jatkossa kaikkien hanketyöntekijöiden palkka pitäisi tulla hankeorganisaatiolta niin ei syntyisi silloja ja rajoja, ei olisi meidän kunnan Lape työntekijöitä ja meidän kunnan Lapea vaan maakunnan yhteinen Lape. Kuntien hanketyöntekijät ovat nyt tiivistä sidoksissa oman kunnan johtoon, mikä hidastaa innovatiivista kehittämistyötä.

Lähtökohtaisesti näin ison hankkeen johtoon pitäisi palkata vain projektijohtamisen ammattilaisia, ei substanssiammattilaisia. Hanketyöntekijät pitäisi olla korkeasti koulutettuja, jotta heillä olisi laaja ymmärrys kehittämistyöstä, kehitettävästä substanssista myös tutkimuksen näkökulmasta, ymmärrys kuntien ja linjaorganisaatioiden johtamisesta sekä poliittisesta että virkamiespäättöksenteosta sekä valtionhallinnosta ja lainsäädännöstä.

Johdon pitäisi pyrkiä yhteiseen Lapeen ja johtaa ylisektorisesti samaan suuntaan kaikkien osaamista hyödyntäen.

Johdon pitäisi myös aidosti pyrkiä johtamaan hanketta, ei kilpailemaan siitä, mikä hankkeen ammatillinen ryhmä saa eniten vaikutusvaltaa. Ikävä kyllä hankkeessa näyttäytyy se, että ylimmällä johdolla on heikko ymmärrys muusta kuin omasta alastaan ja tämä johtaa pahimmillaan epäasialliseen ja yhteistä työtä rapauttavaan asenteellisuuteen. Johdon pitäisi sitoutua hankkimaan lisää tietoa. Ios oma vmmärrvs rajoittuu

15. kehitettävät kokonaisuudet liian laajoja

2

8

8

1

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Lisää aikaa ja resursseja

Kokonaishankkeessa osa-alueiden kaiken kattavuus on niin laaja, että on mahdotonta pysyä kartalla kaikesta. en tiedä onko se riski hankkeen sisällä (vrt. kaikesta ei tarvitse tietää), mutta suhteessa julkisuuteen ja siten eteenpäin menevien hanke-osioiden potentiaaliin se on riski: jos vain "mediaseksikkäät" tai johtohahmojen "suosiossa olevat" osiot saavat tuulta purjeisiinsa?

Sinänsä laajuus ei ole ongelma, jos vain eri hankekokonaisuudet kommunikoisivat yhteisistä pinnoista ja ristiin pölytystä tapahtuisi. Tälle pitäisi olla laajoissa hanketiimeissä aikaa.

Hankkeen johto vahvemmin mukana ja jako pienempiin kokonaisuuksiin mutta kuitenkin niin että kaikilla säilyy mielikuva mihin tähdätään ja mikä kokonaiskuva tulee olemaan.

toimintasuunnitelma

Tarvitaan konkretisointia - tarkennettu toimintasuunnitelma. Keskitytään asioihin, joihin voi vaikuttaa.

Lape uutiset kaikkien kuntien henkilökuntien sähköpostiin esim. kerran kuussa.

Keskitetty tiedotusvastuu hankkeen omalle tiedottajalle, joka huolehtii kaikkien kolmen kokonaisuuden tiedottamisesta kuntien organisaatioille ja vastuuhenkilöille.

Hankkimalla tiedottaja. Tiedottamalla yhteisen tiedotuksen lisäksi kuntien sisällä omista osakokonaisuuksista.

Saadaan uusi osaava tiedottaja. Pian.

Selkeämmät sopimukset, kenen vastuulla on tiedottaa mitään asiaa.

some-tiedotuksesta tarvitaan selkeät ohjeet ja koulutus, Mitä some-kanavia käytetään milloinkin (face, Twitter, blogi, muuta). Twitterin käyttöön yhtenen koulutus. Näistä asioista selkeä A4 kelpaa myös. Mitä viestii projektipääällikkö, koordinaattori, suunnittelija etteivät kaikki tykitä samoista tilaisuuksista someen.

Tiedotus esim. yhteisistä tapahtumista tulee aivan liian myöhään, jonka vuoksi olennaisia toimijoita on vaikea saada paikalla.

Vai tiedotus? Jos tiedotus epäonnistuu, on ehkä väärässä paikassa. Tiedotus taas on pulma joka puolella.

Netin ja somen varaan ei voi laskea. Ihmiset saavat niin paljon tietoa nykyään, että en yhtään ihmettele. Pitäisi ehkä päästä enemmän valtamediaan radioon ja lehtiin.

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Niihin pitäisi asettaa tavoitteet ja työskentely pitäisi toteuttaa pääasiassa muutoin kuin perinteisen keskustelun keinoin, enemmän käyttöön kehittämistyön/ryhmytyön välineitä.

Tämä on hyvin paljon vetäjästä kiinni. Aluksi on selvää että menee aikaa järjestäytymiseen ja tutustumiseen, sen jälkeen selkeät tavoitteet ja seuranta. Sovitaan vastuut.

Työryhmien välistä keskustelua olisi hyvä lisätä ja tavoitteet olla selvät.

Jos työryhmiä on liikaa ja samat ihmiset osallistuvat niihin tulee niistä sellaisia, että puurot ja vellit menevät sekaisin

Aito dialogi työryhmien vastuuhihmisten välillä. Milloin voidaan tehdä yhdessä ja mitä? Pysytään kartalla lähekkäisten työryhmien työstä.

Työryhmiä tulisi yhdistää.

Kuka kantaa kokonaisvastuun ryhmistä? Jos monessa osakokonaisuudessa on samojen asioiden tiimoilta omat ryhmät jotka eivät tiedä toistensa olemassa olosta ja toiminnasta tässä ei välttyä päällekkäisyyksistä ja samalla voi olla että joku asia mikä luontevimmin tulisi yhdestä suunnasta ajankohtaiseksi yritetään päättää sellaisessa foorumissa jossa siitä ei käytännön kannalta osata päättää.

25. muutokset eivät toteudu asiakasrajapinnassa

5

8

4

2

Implementointi ja pilotointi aloitettava mahd. pian ja matalla kynnyksellä.

Kuntia pitäisi velvoittaa viemää asioita, vaikka pilotointia rohkeasti eteenpäin jo alkukeväästä. Ei tarvitse olla valmiita. Liian jäykkää ja monipolvista päätöksentekoa jolloin kaikki hidastuu.

Johdon pitää ensin olla samassa linjassa.

Johtamiseen panostaminen. Päätösten, linjausten ja uuden tekemisen tavan jalkauttaminen edellyttää systemaattista kannustavaa johtamista sekä johtamisen kautta uuden toimintavan rakenteellista mahdollistamista.

Tiedotus pitäisi saada johdon kautta perustyöntekijälle, etteivät vain innokkaat ota muutoksia käyttöön.

Henkilöstö mukaan suunnittelutyöhön.

Kun tiedetään, mitä pitää muuttaa, se johdetaan osallistavalla tavalla.

Miten paljon tämä muutos nyt oikeasti lähtee lasten ja perheiden tarpeesta? Osallistaminen niin että pari henkilöä kertoo tilaisuudessa omista kokemuksista on hyvä käytäntö, mutta miten suuri massa osallistetaan?

Jääkö tämä kuntien vastuulle? Onko tässä suunnitelmaa? Ja onko suunnittelutyö nyt oikeasti lapsi- ja perhelähtöistä kun näissä eri työryhmissä suunnitellaan palveluiden tulevaisuutta?

27. kaup. ja kuntien kanssa tehd. sopim. ei tarkkaan määrätty mitä tulisi saavuttaa, konkr. muutoksia ei tapahdu.

2

8

4

1

4

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Johto tarkentaa tavoitteita.

Osa hanketavoitteista on yleistasoisia tai epätarkkoja. Pitäisi selvittää saako niitä hankkeen aikana muokata vai vaarantaako se rahoituksen.

Hankeosiossa on hyvin erilaista tavaraa, pientä ja isoa. Yhteiset arviointikriteerit ovat tärkeitä ja niitä ollaan luomassa. Jos kunnissa ei haluta sitoutua hankkeen tuloksiin, se ei kai ole hankkeen vika.

Tarkennettu toimintasuunnitelma

Jos tällaista riskiä on, tulee tarkentaa yhteisiä tavoitteita ja niiden toteutumisen arviointia. Lape työn tuotosten hyödyntäminen ja ohjaus ei tulisi olla sen varassa, että sen onnistumista ikään kuin passiivisesti seuraillaan sivusta ja napataan käyttöön jotain, jos niistä jotain kiinnostavaa "sattuu" syntymään. Tätä voi ehkäistä käymällä odotuksista ja tavoitteista avointa vuoropuhelua ja tarvittaessa tekemällä täsmennyksiä. Ei esim. riitä, että sovitaan katselmus tuotoksista, jos siinä ei käydä kunnollista vuoropuhelua ja oteta kantaa siihen, onko työryhmän valitsema suunta sellainen, joka voisi olla käytännössäkin toteutettavissa.

29. tavoitteita ei saavuteta lainkaan/saavutetaan vain osittain kireän aikataulun takia

Lisää aikaa ja henkilöstöresursseja, johdonmukaisuutta johtamiseen (hanke, -kunta -ja osahanke)

Hankekausi on tosi lyhyt tavoitteisiin nähden. Tärkeää on, että muutokset saadaan alulle ja kokeiluja käyntiin. Itsessään jo se, että ollaan yhdessä eri hallintokuntien ihmiset tekemässä tätä, auttaa toimintakulttuurin kehittämisessä joustavaan suuntaan. Ruohonjuuritasolla muutoksia oikeaan suuntaan on oltu tekemässä jo pitkään - nyt resurssit ja johdon mandaatti tähän mukaan.

Hanketta jatketaan. Sote on niin valtavan iso muutos, että on hyvin vastuutonta tehdä tämä osa kiirehtien ja jättää (myös) lasten ja perheiden palveluiden aito kehittyminen uuden Soten varaan. Siirtymän aikana tulisi panostaa siihen, että hanketyöntekijöiden kaltaiset, yhteensovittamista erityisesti edesauttavat työntekijät voisivat jatkaa Soten toteutumiseen asti, jotta muutokseen olisi lisäpotkua. Se, että Suomen historian suurimman Sote-muutoksen toimeenpanoon resursoidaan lisää vain vuoden 2018 loppuun, on täysin käsittämätön ratkaisu, joka vaarantaa hankkeesta saatavan hyödyn. Sillä on suuri vaara hukkaa kohdassa, jossa johdon energia kuluu siihen, että muuttuvat rakenteet ovat jokseenkin hallittavat karkealla tasolla.

Tehdä osan tavoitteita kohdalla jatkohakemus vuodelle 2019.

Opiskeluhuollon osalta hankkeen rytmitys on huono. Kouluvuosi alkaa olla puolella välissä ja työryhmät ovat vasta aloittaneet toimintansa. Keväällä on vain muutama kuukausi aikaa pilotoida ja benchmarkata.

32. ylisektorinen monialainen yhteistyö ei kehity toivotulla tavalla

Lapsen paras – yhdessä enemmän

Kunnon keskustelut arvopohjasta ja työn tekemisen tavasta. Tarvitaan yhteistä työtä, ei niin että joku sanelee miten työt tehdään. Dialogisuuden harjoittelu.

Suuri haaste saada toimijat ymmärtämään toistensa työ ja löytää tämän tiimoilta yhteinen kieli - suurin muutos Lapessa mielestäni on tässä asiassa. Jos yhteisymmärrystä ei synny niin yhteistyö tulee kärsimään - mitkä työvälineet ja taidot hanketyöntekijöillä on edistää tätä toimintakulttuurimuutosta? Kuka tukee tässä?

keskustelu, yhteistyötapaamiset, yhteinen suunnittelu

Sivistystoimi enemmän mukaan perhekeskuskehittämiseen

Tämäkin on johtamisasiaa. Mutta, tähän voinee hankkeesta käsin vaikuttaa kehittämällä hyvin perusteltuja ja käytännössä kokeiltavaksi soveltuvia toimintamalleja / ratkaisuja. Keskeistä hyötyjen osoittaminen ja niistä selkeästi viestiminen. Mikä taas edellyttää, että aiemmin käsiteltyä pilotointi- ja arviointiasiaa täsmennetään heti kevät kauden alussa! Aikataulu painaa sen osalta päälle

Liite 12. Riskikysely II

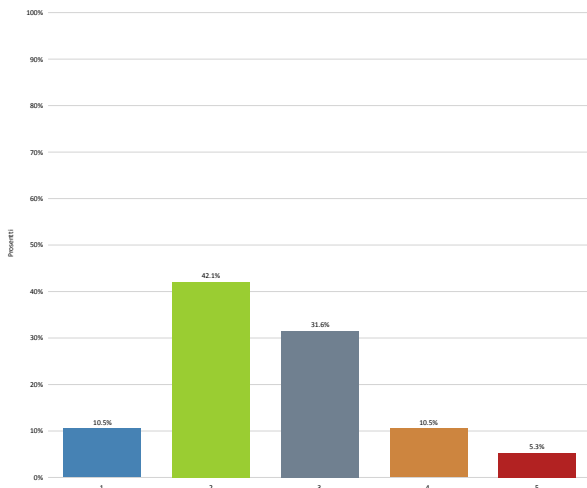
RISKIANALYYSI II

Ohessa koottuna ne riskit, jotka yli puolet vastaajista kokivat erittäin tai kohtuullisen suureksi.

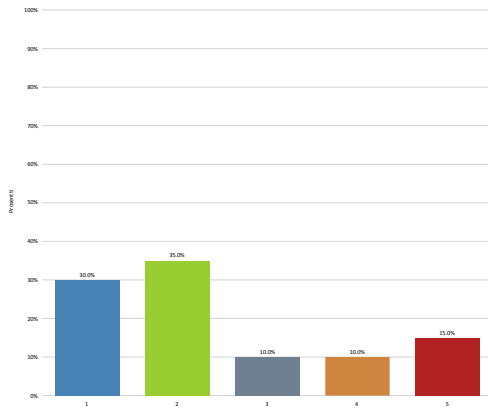
Hanketyöntekijöiden aika kuluu kokousten järjestelyihin ja sihteerin töihin, ei jää tarpeeksi aikaa suunnitteluun

Kuinka suurena riskinä näet seuraavat asiat:

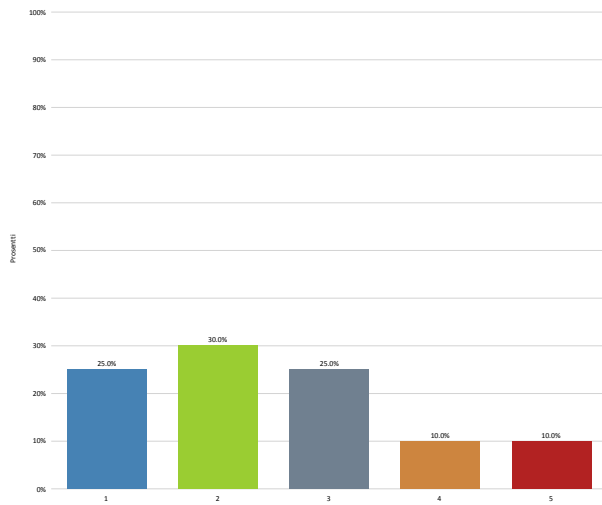
- 1= erittäin suuri
- 2= kohtuullisen suuri
- 3= kohtuullisen pieni
- 4= erittäin pieni
- 5= en tunne asiaa

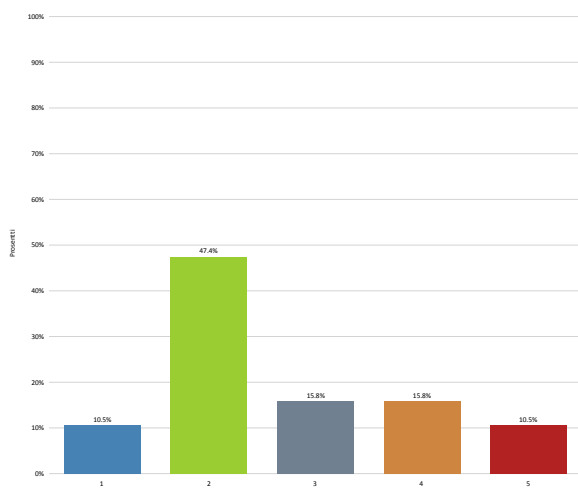
Kunnat soveltavat perhekeskusmallia omalla tavallaan, voi olla täysin erilainen kuin yhteinen malli

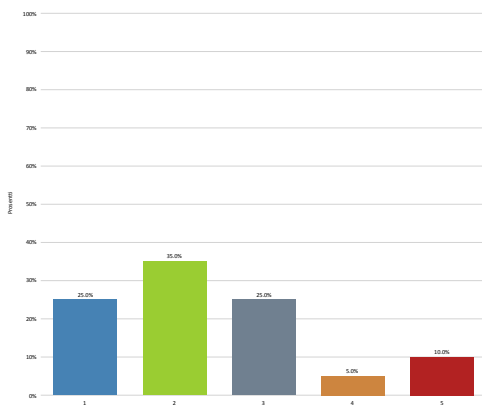
Hanketyöntekijöillä liikaa tehtäviä, ohjeistus epärealistista ja epäjohtonmukaista

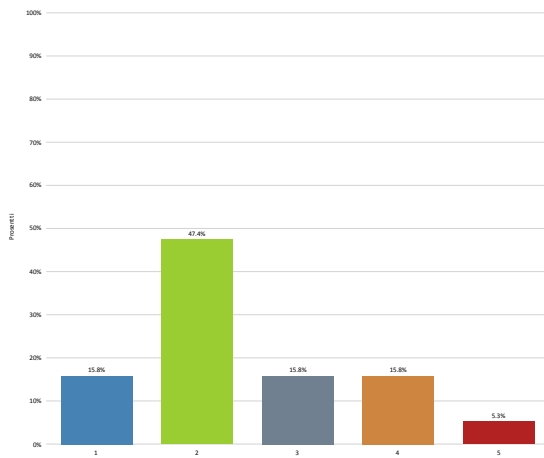
Kuntien johto ei sitoudu muutokseen

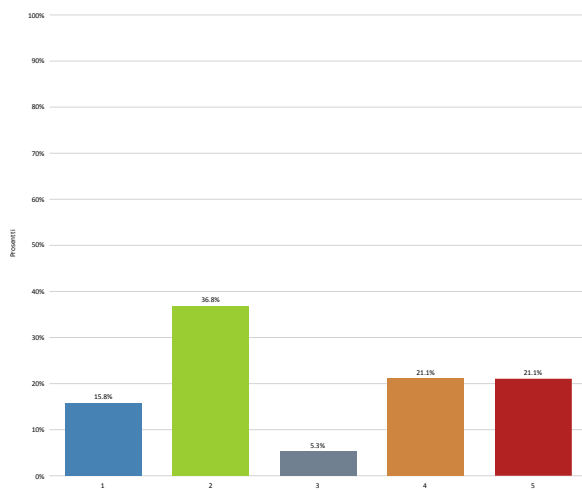
Hankejohtorakenteen monimutkaisuus haittaa hankkeen toteuttamista

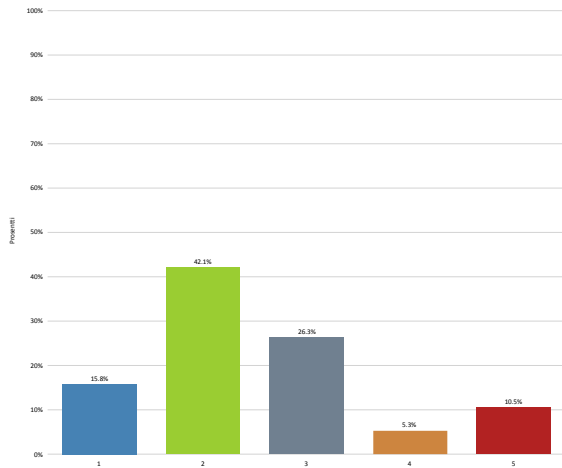
Muutokset eivät tapahdu asiakasrajapinnassa

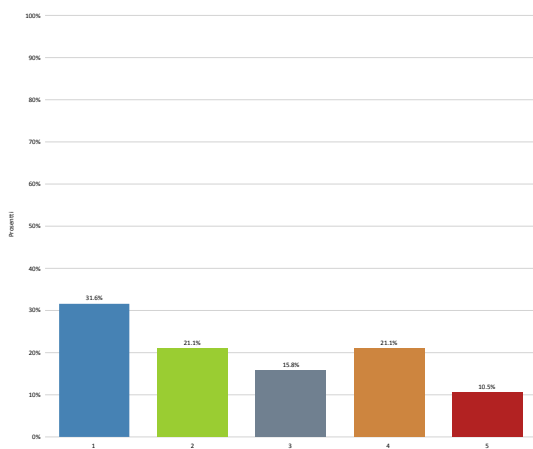
Kaupunkien ja kuntien kanssa tehdyissä sopimuksissa ei ole tarkkaan määrätty mitä tulisi saavuttaa, konkreettisia muutoksia ei tapahdu

Tavoitteita ei saavuteta lainkaan/ saavutetaan vain osittain kireän aikataulun takia

Ylisektorinen monialainen yhteistyö ei kehity toivotulla tavalla

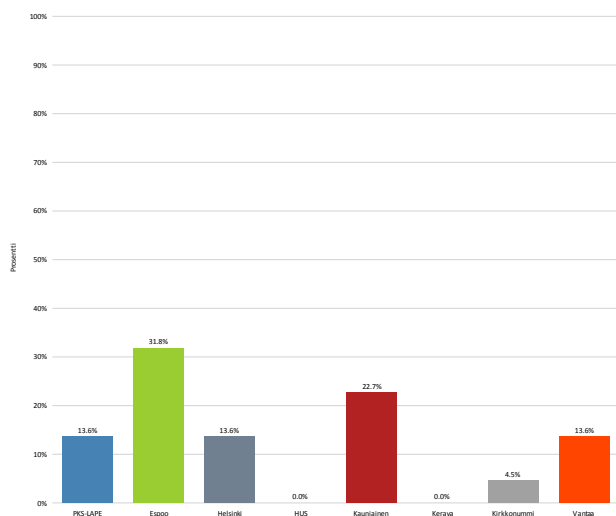

Liite 13. Kunnallisten Lape-ryhmien kyselyn vastaukset

LAPE-väliarviointikysely PKS-kuntien LAPE-ryhmille

Lapsen paras – yhdessä enemmän sekä PKS muutosagentin valtionavustusten saamisen edellytyksenä oli perustaa PKS – Lape ryhmä sekä kunnalliset Lape ryhmät. Yhteiseen hankkeeseen tuli mukaan myös HUS jossa kunnallista Lape ryhmää lähinnä oli terveydenhuollot operatiiviset johtajat. Tämä kysely lähetettiin kaikki näiden ryhmien jäsenille. Yhteensä siis kahdeksan ryhmää joissa jäseniä oli noin 160 henkilöä. Vastauksia tuli kyselyyn 22 joka on vain 13,75%. Joten vastaukset antavat vain suppean kuvan ryhmien toiminnasta.

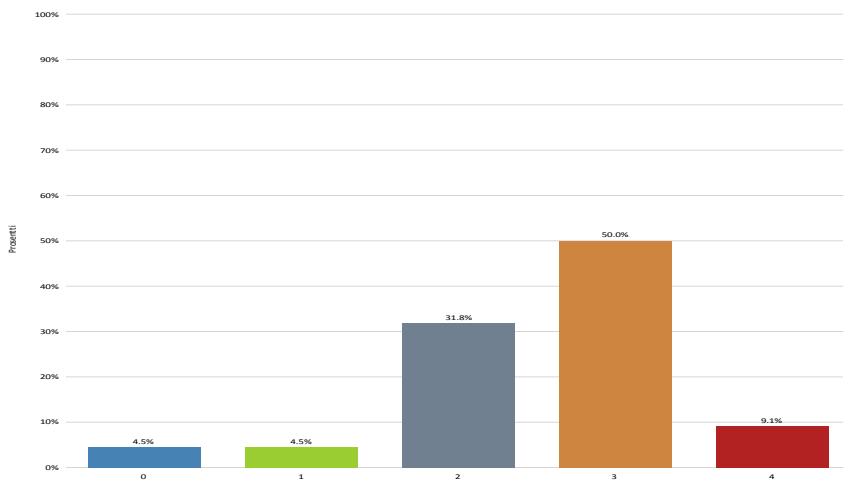
1. Alla olevasta kuvasta näkyy vastaajatahot

2. Minkä tahon edustaja olet LAPE-ryhmässä? Vastauksia tuli esim. seuraavilta tasoilta: perhekeskus, maankäyttötoimin nuorisopalvelut, opetustoimi, varhaiskasvatus

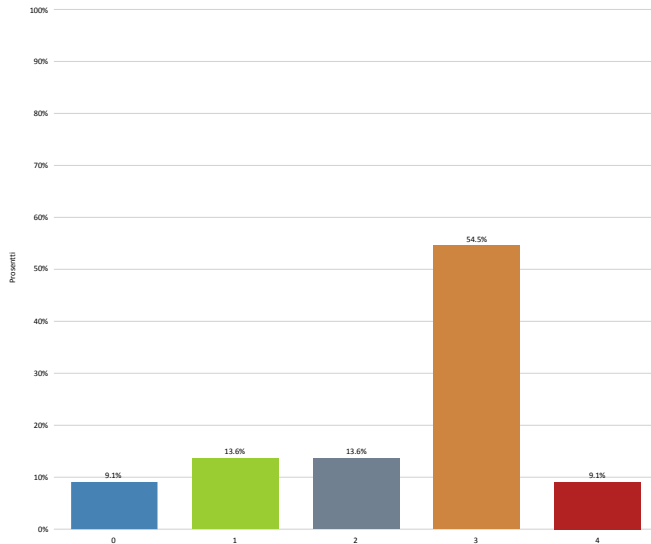
3. Vastaajien arvio: kuinka organisaatiossa LAPE-ryhmän työskentely on käynnistynyt?

(0= en osaa sanoa, 1= täysin eri mieltä, 2= joihinkin eri mieltä, 3= joihinkin samaa mieltä, 4= täysin samaa mieltä)

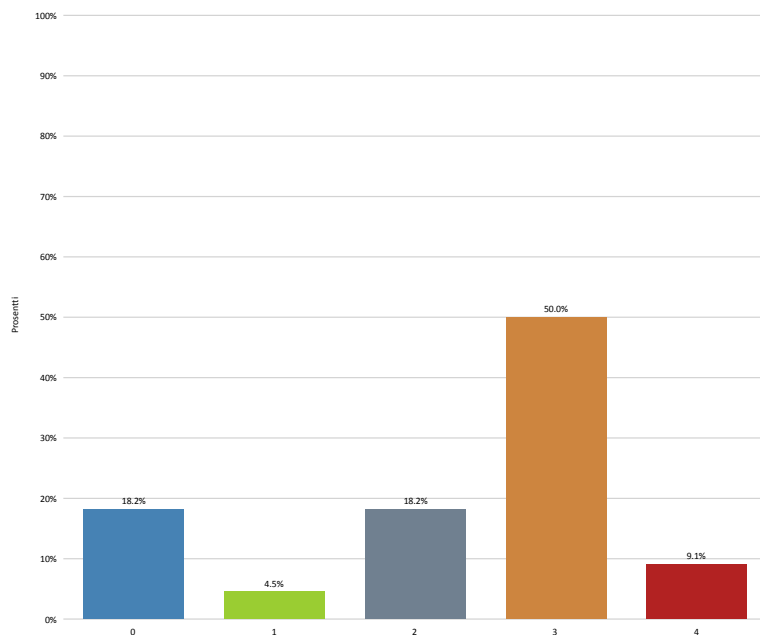
4. Vastaajan näkemys: Onko organisaatiomme LAPE-työssä on mukana monitoimijaisesti myös vanhempia, kokemusasiantuntijoita, järjestöjen ja seurakunnan edustajia.

(0= en osaa sanoa, 1= täysin eri mieltä, 2= joihinkin eri mieltä, 3= joihinkin samaa mieltä, 4= täysin samaa mieltä)

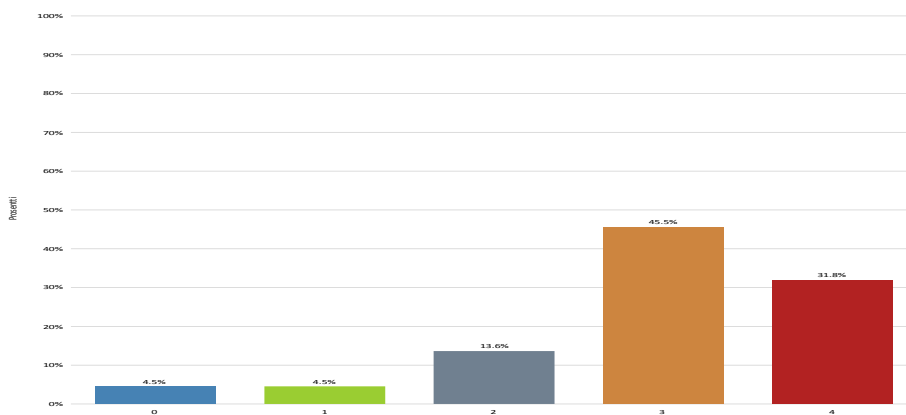
5. Vastaajien arvio: Kuinka LAPE-muutosohjelman kehittämisryhmien työskentely on sujunut hyvin? (perhekeskus, varhaiskasvatus koulu ja oppilaitos, erityis- ja vaativa taso)

(0= en osaa sanoa, 1= täysin eri mieltä, 2= joihinkin eri mieltä, 3= joihinkin samaa mieltä, 4= täysin samaa mieltä)

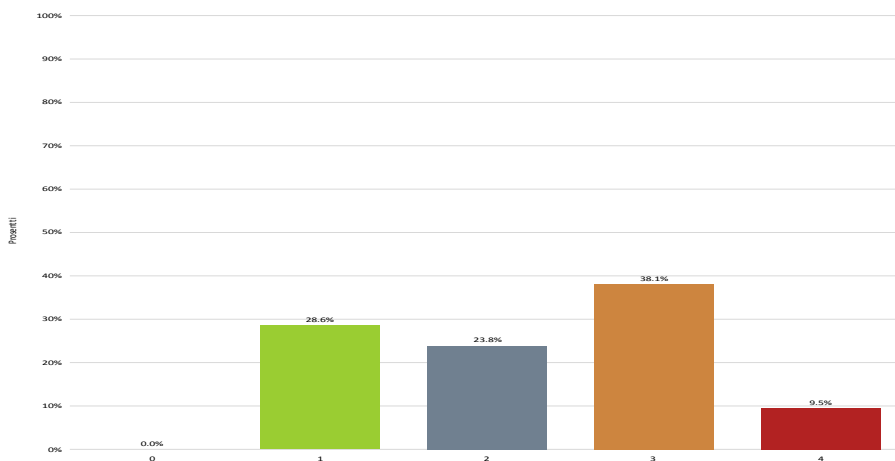
6. Vastaajien arvio: Kuinka selkeä käsitys LAPE-muutosohjelman KANSALLISISTA tavoitteista omalla ryhmällä on?

(0= en osaa sanoa, 1= täysin eri mieltä, 2= jokseenkin eri mieltä, 3= jokseenkin samaa mieltä, 4= täysin samaa mieltä)

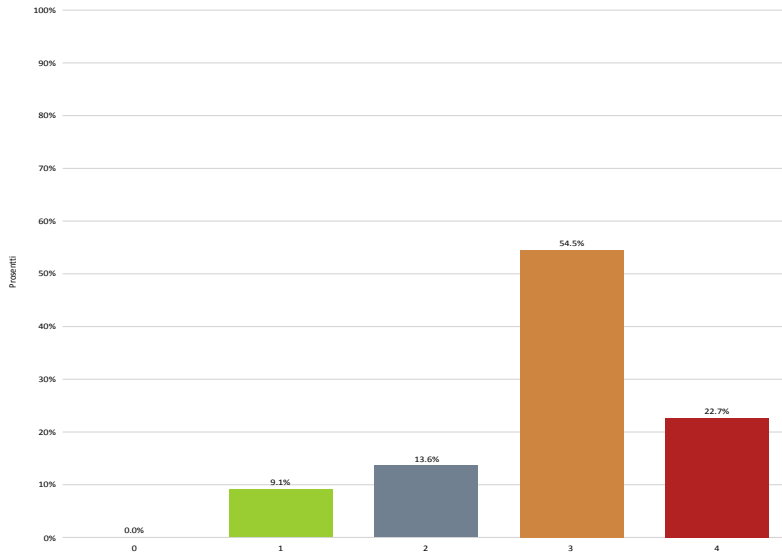
7. Vastaajien arvio: Kuinka selkeä käsitys LAPE-muutosohjelman MAAKUNNALLISISTA tavoitteista omassa ryhmässä on?

(0= en osaa sanoa, 1= täysin eri mieltä, 2= jokseenkin eri mieltä, 3= jokseenkin samaa mieltä, 4= täysin samaa mieltä)

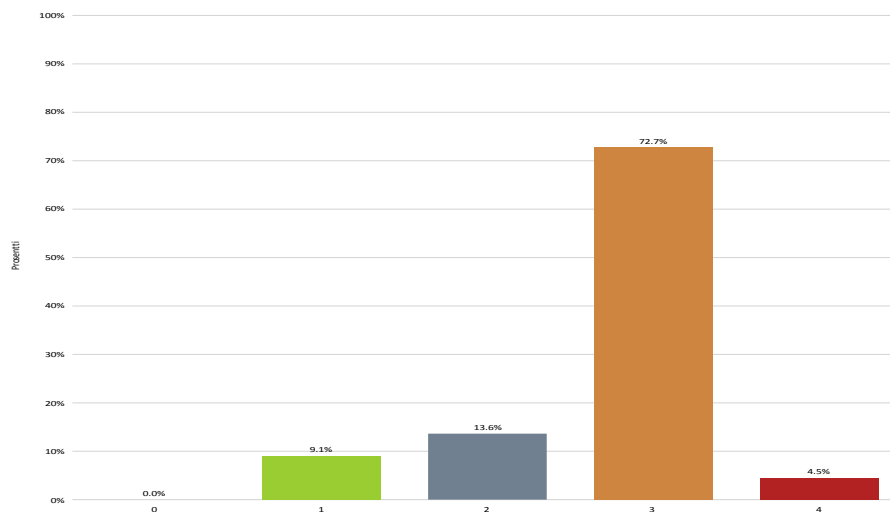

8. Vastaajien arvio: Kuinka selkeä käsitys LAPE-muutosohjelman KUNTATASOISISTA tavoitteistamme ryhmässämme on?

(0= en osaa sanoa, 1= täysin eri mieltä, 2= joihinkin eri mieltä, 3= joihinkin samaa mieltä, 4= täysin samaa mieltä)

9. Vastaajien arvio: Kuinka selkeä käsitys LAPE-muutosohjelman kehittämiskokonaisuuksista ja niiden sisällöstä ryhmällä on?

10. Vapaa sana työskentelystä?

Vapaissa vastauksissa nostettiin esiin useita näkökulmia:

1. LAPE-ryhmä perustettiin hankkeen pyynnöstä jo olemassa olevien ryhmien rinnalle. Tämän lisäksi perustettiin kuntaan, Pks-seudulle ja maakuntaan useita eritasoisia Lape-ryhmiä ilman yhteistä punaista lankaa ja kokonaisuuden koordinaatiota. Näin toimien LAPE-työn kehittämiskokonaisuudet kytkeytyivät heikosti toisiinsa tai kunnassa tehtävään muuhun toimintaan, esim. jo olemassa oleviin ylisektorisiin verkostoihin. Kuntaan perustettu LAPE-ryhmä ei myöskään ole löytänyt riittävän selkeää tehtävää tai roolia hankkeessa tai kunnassa.
2. Työskentelyn jatko on olennaisinta: millaisia siltaavia toimenpiteitä tehdään hankkeen jälkeen, jotta kehitetyt asiat eivät katoa hankkeen loputtua? Nyt hankeajanpuitteissa ei ole ollut mahdollista miettiä tätä puolta juuri lainkaan ja on vaara, että kehittäminen ei jatku hankeajan jälkeen.
3. Toivoisin, että kehittäminen olisi aidosti kokeilevaa ja hyväksyttäisiin myös se, että kaikki pilotit eivät koskaan onnistu, eikä niitä ole järkevää ottaa sellaisenaan käyttöön

Lapsen paras – yhdessä enemmän

4. Materiaalia on ollut liikaa ja aikaa liian vähän. Ei voida olettaa, että kukaan päivätyönsä ohella ehtii käydä tutustumassa saatika perehtymässä Sharepointin materiaaleihin, joita siellä jo 9-osaisen ensyklopedian verran. Eikä muuta kautta tietoa tule. Kaikista kehittämisryhmistä ja niiden työn etenemisestä oltaisiin pikkukunnassamme jokseenkin pihalla ilman omaa koordinaattoria. Jolla on aikaa olla Lape-tien päällä useanakin päivänä viikossa. Mutta edes hän ei kykene tuomaan kuntaa kaikkea sitä Lape-tietoutta, jota kunnan omien palveluiden suunnittelua ja kehittämisestä varten voitaisiin tehdä tavoitteiden saavuttamiseksi. Tai edes tavoittelemiseksi... Oma perhekeskusryhmä EI tuota tietoa vaan lähinnä kerää sitä.
5. Nuorisopalvelut on kutsuttuna Lapen oppilashuollon kehittämisryhmään, mutta meille ei ole osoittautunut minkäänlaista roolia kokonaisuudessa. Kouluilla on melko lailla omat kehittämiskokonaisuutensa, joissa nuorisopalveluita ei ole huomioitu millään tavalla. Meillä on ollut valmius olla mukana, mutta tämä ei ole toteutunut. Tästä syystä olemme aikalailla jättäytyneet pois.
6. Kaupunkitasoisen Lape-ryhmän merkitys on jäänyt vähän epäselväksi. Joitakin kokouksia on peruttu, koska ei ole ollut asiaa. Työskentely on tuskin ollut kovin motivoivaa kokemusasiantuntijoille, koska ryhmässä on liikuttu niin ylätasoin asioissa.
7. Tavoitteita ja kehittämiskokonaisuuksien sisältöjä on todella runsaasti, joten yksityiskohtaista kuvaa ei ole ollut mahdollistakaan Helsingin kokoisessa kaupungissa saada. Mutta päälinjat on esitelty kokouksissa kattavasti. Tavoitteet noudattavat kansallista linjaa.
8. Koska kunnassa on vain yksi LAPessa palkattu suunnittelija, niin kokonaiskuvan hahmottaminen on ollut haastavaa muiden osuuksien kohdalta.
9. Alkuvaihe oli epäselvä ja se mitä ollaan tekemässä. Loppua kohti selkeytyi. Lopussa työskentely muuttui myös enemmän maakuntavalmisteluksi.

Liite 14. Työryhmien kyselyn vastaukset, koonti

PKS Lape – prosessiarviointi: Työryhmien vastaukset

Vastaajataho

Opiskeluhoolto	26,9%			
Perhekeskus	31,5%			
Eritysis- ja vaativin taso	41,5%			
N	130			

1. Työskentelyn tavoitteet oli määritelty selkeästi

en osaa sanoa	2,3 %		
täysin eri mieltä	0,8 %		
jokseenkin eri mieltä	20,0 %		
jokseenkin samaa mieltä	48,5 %		
täysin samaa mieltä	28,5 %		
N	130		

2. Työryhmän työskentely oli mielekästä

en osaa sanoa	0,8 %		
täysin eri mieltä	2,3 %		
jokseenkin eri mieltä	12,5 %		
jokseenkin samaa mieltä	41,4 %		
täysin samaa mieltä	43,0 %		
N	128		

3. Pystyin hyödyntämään osaamistani työryhmässä

Lapsen paras – yhdessä enemmän

en osaa sanoa	1,6 %		
täysin eri mieltä	1,6 %		
jokseenkin eri mieltä	7,1 %		
jokseenkin samaa mieltä	44,9 %		
täysin samaa mieltä	44,9 %		
N	127		

4. Työryhmä saavutti asetetut tavoitteet

en osaa sanoa	3,1 %		
täysin eri mieltä	2,4 %		
jokseenkin eri mieltä	18,1 %		
jokseenkin samaa mieltä	40,2 %		
täysin samaa mieltä	36,2 %		
N	127		

5. Olin motivoitunut työryhmän jäsen

en osaa sanoa	0,8 %		
täysin eri mieltä	2,3 %		
jokseenkin eri mieltä	10,2 %		
jokseenkin samaa mieltä	39,8 %		
täysin samaa mieltä	46,9 %		
N	128		

6. Mielestäni työryhmän työ tuotti asiakashyötyä lapsille, nuorille ja perheille

en osaa sanoa	3,9 %		
täysin eri mieltä	2,3 %		
jokseenkin eri mieltä	16,3 %		
jokseenkin samaa mieltä	41,9 %		
täysin samaa mieltä	35,7 %		
N	129		

Muut terveiset Lape-hankkeelle:

-Jäin loppuviimeksi vähän epäselväksi mihin työskentely päättyi.

+Erittäin hyvää työskentelyä ja hienoja uutuuksia ja muutoksia toiminnassa. :)

+Tärkeä asia. Tuomioistuintyössä näen, miten vakavia, vaikeita ja lasta vahingoittavia ongelmia vanhempien pitkittyneestä konfliktis

-Paljon asiaa ja lyhyt aika

+Kiitos, että pääsin mukaan kehittämään ja ideoimaan moniammatillisesti ja yli kuntarajojen tärkeitä asioita!

-Mielestäni keskityttiin kuvaamaan jo olemassa olevia, mutta huonosti toimivia tai toteutuvia, rakenteita ja toimintatapoja. Itselleni jäi kovasti epäselväksi, mitä uutta tässä nyt luotiin...

Lapsen paras – yhdessä enemmän

-Opettajien edustus oli ryhmässä liian vähäinen.

+/-Hankkeessa syntyi paljon materiaalia, joka varmasti hyödyttäisi koululaisia ja perheitä. Kuitenkin asioiden eteneminen koulussa on hidasta niin kauan kun työntekijäresurssi on liian vähäinen. Toivottavasti jotain tehdystä työryhmätyöstä saadaan myös näkyvästi lasten ja perheiden käyttöön.

-Hurjan iso kakku lyhyelle ajalle. Paljon jäi minun mielestäni vielä pohdintavaiheeseen ja oikeaksi toiminnaksi siirtymättä. Jotain jatkoa toivoisin.

+Tavoitteiden määrittely ja toimeenpano mukaili myös valtakunnallisen valmistelun etenemisen aikataulua.

+Työryhmien työskentely oli hyvin suunniteltua ja koordinoitua. Tavoitteetkin saavutettiin mielestäni hyvin.

-/+Eri työryhmien rajapinnoille saattaa jäädä tärkeitä kysymyksiä ratkaistaviksi.

+On ollut mielekästä olla mukana Lape kehittämisessä. Kiitos kaikille kehittämiskoordinaattoreille ja muille hankkeessa mukana olleille! Toivottavasti jatkossa myös kuntien välinen kehittämistyö jatkuu, se olisi erittäin tärkeää. Yhteiset toimivat käytänteet kaikkiin pääkaupunkiseudun kuntiin on tärkeää (tasavertainen palvelu kaikille), toivottavasti tätä kehittämistyötä jatketaan.

+/-Työryhmän alkuperäinen tehtäväksi anto oli epäselvä, mutta työskentely sujui hyvin, kun päästiin vauhtiin. Myöskin raportointi ja arviointi on ollut ja on edelleen vähän epäselvää.

-LAPE:ssa on ollut paljon työryhmiä ja valtavasti kokouksia - osin päällekkäistä ja resurssihukkaa. Osa työryhmistä on tuottanut suoraa asiakashyötyä, osa jäänyt pyörittelemään asioita aika ylätasolla.

-/+Työskentely oli mielekästä ja erityisen loistavaa oli tavata muita PKS:n ja Uudenmaan esimiehiä. Pieni pelko jää aina kuitenkin siitä, hyödynnetäänkö sitä valtaisa ja kalliiksikin muotoutuvaa työtä jatkossa oikeasti, ts. näemmekö maakunnassa / sotessa tekemämme palvelukuvaukset kehitettävän työn pohjana vaiko emme.

- "osaaminen ja rekrytointi -alatyöryhmän" jäsenet eivät olleet kovin motivoituneita ja tavoitteellisia työskentelyssään, olisi ehkä selkeästi pitänyt vastuuttaa tai työryhmässä yhdessä sopia vastuista

- jäin pohtimaan, tuottiko teesien parissa työskentely todella yhteistä ymmärrystä siitä, millainen perhekeskus olisi, miten se mahdollistaa asiakasosallisuuden, mitä moniammatillinen osaaminen siellä edellyttää, miten palveluita integroidaan niin, että ne tuottavat terveys- ja hyvinvointihyötyä lapsille, nuorille ja perheille..... ja vielä mietin, millaiseen näyttöön ehdotukset perustuvat, vai vain mutuun :-)

+työryhmän toiminta auttoi rakentamaan verkostoja, moniammatillista yhteistyötä ja lisäsi ymmärrystä eri aloista... alku ingratiiviselle työotteella ja toiminnalle

-olisin odottanut ja ehdotinkin, että kehittämistyöryhmään olisi osallistunut myös mahdollisia perhekeskuksen asiakkaita tasavertaisina kehittäjinä, ei vain ns kommentaattoreina

-/+toinen tärkeä toimijataho ovat poliittiset päättäjät, joiden sitoutumistakin palvelujärjestelmän muutos edellyttää ---> vaikuttaminen heihin, milloin ja missä?

- pienellä resurssilla hankkeessa mukana olevana on ollut haasteellista tunnistaa kaikkia hankkeen toimijatasoja ja erilaisia työryhmiä ja niiden tavoitteita, myös oman osahankkeen paikan ja tavoitteiden "löytäminen" on ollut jonkin verran haasteellista, koska hankehakemuksessa olleet tavoitteet/ toiminta eivät hankkeen käynnistyessä olleetkaan enää agendalla

Lapsen paras – yhdessä enemmän

+ hanketoiminnasta olen saanut paljon ideoita tulevien sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten koulutukseen

-Kun lähdetään yhteiseen kehittämistyöhön, jonka tavoitteet on selvästi määritelty jo hankesuunnitteluvaiheessa olisi toivottavaa, että kaikki niihin sitoutuisivat

-/+Siltausvuoden aikana on välttämätöntä, että toiminnassa ovat rakenteet, joiden kautta voidaan edelleen jatkaa LAPE-työn kehittämistä sekä varmistaa hankkeen aikana tehdyn kehittämistyön implementointia. E erityisen tärkeää tämä on laajassa perhekeskus-osiossa, jossa ilman maakunnallista vahvaa ohjausta on vaarana, että kuntiin alkaa syntyä hyvin monenlaisia sovellutuksia perhekeskuksesta.

+Upeaa työtä teette! Oli ilo olla mukana! :)

-/+Käytäntöjen yhtenäistämistä yli kuntarajojen kannattaa edistää ja työskentelytapoja selkiyttää - saman kunnan sisälläkin toimintakulttuurit voivat vaihdella suuresti eri yksiköissä, kuten päiväkodeissa ja neuvoloissa.

-Olisin jnkv kaivannut vielä paremmin esivalmisteltua työskentelyä, eli paremmin mietittyä työryhmän kokoonpanoa ja selkeämpää tavoitteiden asettamista. "Brainstorming"-tyyppisessä työskentelyssä pidemmät ja harvemmat kokoontumiset ehkä

+Hienoa, että tällaista tehdään ja että sain olla mukana!

-Kokonaisuutta on ollut vaikea hahmottaa, kun on kyse niin suuresta hankkeesta. Vaikka oma osuus on tuntunut tärkeältä, on tunne että osuus on niin pieni, että se ei lopulta näy missään.

+Hyvä ja hyödyllinen ryhmä, toivon että ryhmän yhteistyö jatkuu vaikka hanke päättyykin.

+Toivoisin, että työskentelyä jatkettaisiin, vaikka sote-aikataulu onkin siirtynyt. Tämä työskentely kehittää lastensuojelua ja lisää kuntien välistä yhteistyötä.

+Tärkeää on, että kehittämistyö jatkuu ja suunnitelmien toimeenpanoon on riittävästi resursssia.

+Lastenpsykiatrian jalkautuminen on ollut hyödyllistä asiakasnäkökulmasta käsin. Lisäksi henkilöstön mahdollisuus osallistua lastenpsykiatrian luentosarjaan vahvistaa osaamista.

+Enemmänkin pitäisi olla tällaista laajaa alueellista neuvolatyön tarkastelua lähtökohtana itse työ ja sen toteutus. Mielenkiintoista ja muutosta edistävää.

+/-Yhteistyötä ja yhteistä työn sisällön kehittämistä on hyvä jatkaa heti Lape-työskentelyn päätyttyä (mm. koulutukset, osaamisen lisääminen) tuli maakuntaan siirtymistä tai ei).

+Hyvässä yhteistyössä saadaan paljon enemmän aikaan sijoitettujen lasten hyväksi.

+Enemmän juuri tällaista kehittämistä.

+Hyvä että monipuolisesti huomioitu eri kokonaisuudet tässä

+Toivon perhekeskuksen syntyvän alueellemme mahdollisimman pian ja laaja-alaisena, aktiivisen toimintayhteistyön jatkuvan julkisen ja järjestöjen välillä asukkaiden ja asiakkaidemme hyväksi.

-Olisin toivonut enemmän jalkauttamista ja enemmän rivityöntekijöiden mukaanottoa projektiin.

Lapsen paras – yhdessä enemmän

+Työryhmätyöskentely on ollut mielenkiintoista ja yhteiseen ymmärrykseen on päästy.

-Kaikkien tapaamisten osalta ei

-Jään kaipaamaan vielä Espoossa sekä lasten- että nuorisopsykiatrian puolelta yhteistyökuvioiden selkeytymistä ja henkilöiden nimiä, joihin voisi olla yhteydessä pilotoinnin puitteissa (nimettyjä psyk sairaanhoitajia, jotka voisivat tulla lastenkotiin tukemaan ohjaajia työssään).

-Mielestäni emme kyenneet luomaan mitään uutta ryhmänä.

+Toivottavasti vastaavat yhteistyöprojektit ovat mahdollisia jatkossakin!

+LAPE-työskentely on ollut hyvin mielekästä koko hankkeen ajan. Aitoja yhteistyön muotoja on syntynyt, joissa päämääränä on kaikilla ollut asiakkaiden paremmat palvelut ja hyvinvoinnin lisääminen.

-Liian paljon liian vähillä resursseilla - yhteiskehittäminen on ok, mutta alueelliset erot niin suuria, että hyödynnettävyys paikallisesti voi olla olematonta. Asiakkaat tarvitsevat kohtaavia palveluja, he eivät hyödy kauniista ajatuksista tai teorioista, jos käytännöt eivät toimi.

-Teoriassa hanke kuulosti erittäin hyvältä, mutta käytännössä se ei toiminut. Sitoutuminen hankkeeseen ei ollut kovin hyvä. Vaikeaa oli myös löytää sopivia asiakkaita hankkeeseen. Jos halutaan toimia ongelmien ilmaannuttua nopeasti, ei tällaisella toimintatavalla pystytäkään vastaamaan nopeasti lapsen/perheen hätään.

-Toivottavasti LAPE-hankkeesta tulee työtä helpottavia ja asiakasta auttavia menetelmiä, eikä lisää paperien pyöritystä!

+Lape-työskentely on tuottanut avointa yhteistä keskustelua, kokemusten ja tiedon jakamista ja uusia näkökulmia maakunnan laajuisesti. Sijaishuollon ja perhehoidon kysymyksistä on tullut aiempaa enemmän yhteisiä ja olemme hyödyntäneet toistemme kehittämistyötä.

-Työryhmälle asetetut tavoitteet eivät mielestämme olleet oikein valtakunnallisen vastaavan teeman mukaisia, eikä ehdotetut toimenpiteet ryhmän mielestä uskottavasti vieneen toivottuun maaliin, sen vuoksi työskentelyn käynnistyminen oli vaikeaa. Myös ryhmältä odotettu lopputulos ja sen käyttötarkoitus jatkossa ei ihan vielä ole täysin selvä.

+Ryhmän työskentely ja keskustelu on ollut erittäin mielekästä ja hedelmällistä, käytettävissä ollut aika ei näin laajaan kokonaisuuteen oikein tuntunut riittävän. Myös työryhmän työntekijän vaihtuminen kahteen kertaan on jonkin verran vaikuttanut ryhmän työskentelyn jatkuvuuteen.

-Kehittämistyö vaatii aina myös aikaa. Vaikutti osin siltä, että ryhmässämme olleilla asiakastyötä tekevillä jäsenillä oli haasteita löytää aikaa tälle

-/+Toivottavasti Lape-työssä kehitettyjen ja esiin nostettujen hyvien käytänteiden jalkauttamiseen varataan myös aikaa ja resursseja. Muuten hyvin alkanut työ valuu hukkaan.

-/+Tärkeää on jatkaa yhdyspintayhteistyötä kaikilla tasoilla. Lapsen etu vaatii yhteisiä toimintatapoja SIV-SOTE – viitekehyksessä sekä perus / erityistaso -viitekehyksessä